

Ungdata 2021

Nasjonale resultater

Anders Bakken

ungdata

OSLOMET

STORBYUNIVERSITETET
VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

Innhold

<u>Forord</u>	1
<u>Sammendrag</u>	2
1. <u>Opplevelser av pandemitiden</u>	10
2. <u>Livskvalitet</u>	14
3. <u>Venner</u>	16
4. <u>Foreldre</u>	20
5. <u>Skole</u>	22
6. <u>Lokalmiljøet</u>	26
7. <u>Framtid</u>	28
8. <u>Medier</u>	30
9. <u>Organisert fritid</u>	32
10. <u>Fysisk aktivitet</u>	34
11. <u>Helse</u>	36
12. <u>Rusmidler</u>	42
13. <u>Regelbrudd</u>	46
14. <u>Vold og trakassering</u>	48
<u>Om Ungdata og datamaterialet</u>	52
<u>Definisjoner</u>	56
<u>Litteratur</u>	60

NOVA Rapport 8/21

© Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2021 NOVA – Norwegian Social Research

OsloMet – storbyuniversitetet

ISBN (trykt utgave): 978-82-7894-783-8

ISBN (elektronisk utgave): 978-82-7894-784-5

ISSN 1893-9503 (online)

Forfatter: Anders Bakken

Illustrasjonsfoto: © Skjalg Bøhmer Vold / Ungdata Henvendelser vedrørende publikasjonen

kan rettes til: Velferdsforskningsinstituttet NOVA OsloMet – storbyuniversitetet

publ-nova@oslomet.no

www.oslomet.no/om/nova

Denne rapporten refereres til som: Bakken, A.

(2021). Ungdata 2021. Nasjonale resultater. NOVA Rapport 8/21. Oslo: NOVA, OsloMet

Forord

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser som gjennomføres på ungdomsskoler og videregående skoler over hele landet. Gjennom Ungdata får ungdom tilbud om å være med i en spørreundersøkelse om hvordan det er å være ung i dag. Målet er å få en oversikt over hvordan dagens ungdom har det, og hva de driver med i fritiden – lokalt, regionalt, nasjonalt og over tid. Undersøkelsene foregår i skoletiden, og er siden 2010 blitt gjennomført på de aller fleste ungdomsskoler og videregående skoler. Mange av spørsmålene har vært med hele tiden og gir dermed grunnlag for å si noe om trender. Fram til sommeren 2021 har nærmere 800.000 ungdommer deltatt i undersøkelsen.

Dette er den niende nasjonale Ungdata-rapporten. Årets rapport er spesiell, fordi den har et særskilt fokus på hvordan situasjonen for ungdom var under covid-19-pandemien. Årets undersøkelser ble gjennomført fra uke 3 til uke 22 i 2021, det vil si i en periode der norske tenåringer i mer eller mindre ett år opplevde et svært annerledes samfunn enn det de var vant til: med omfattende smittevernregler og restriksjoner som i perioder innebar sosial distansering, stengte skoler, begrensede fritidstilbud, reiserestriksjoner og for noen sykdom.

Årets rapport gir et overordnet bilde av hvordan pandemien har påvirket ungdommen. Dette gjøres dels gjennom å analysere direkte spørsmål om hvordan ungdommen opplevde pandemien og dels gjennom å sammenlikne resultatene fra årets undersøkelse med resultatene fra tiden før pandemien inntraff.

De nasjonale tallene fra Ungdata baserer seg vanligvis på undersøkelser gjennomført i løpet av de siste tre årene. Bakgrunnen er at Ungdata gjennomføres lokalt i de enkelte kommuner og kommunene gjennomfører på ulike tidspunkter, gjerne fylkesvis. I løpet av en treårsperiode har omtrent alle kommuner gjennomført undersøkelsen. Når undersøkelser over tre år slås sammen, gir det representativt datagrunnlag på nasjonalt nivå.

Årets rapport baserer seg imidlertid utelukkende på undersøkelsene som ble gjennomført i 2021. Det er to viktige grunner til dette. Den ene grunnen er at 2021 har vært et helt spesielt år og slik sett blir det vanskelig å tolke resultatene dersom vi skal slå sammen undersøkelser fra de tre siste årene. Den andre grunnen er at et rekordstort antall kommuner og ungdommer deltok i undersøkelsen i 2021. Totalt svarte 140.000 ungdommer på undersøkelsen som ble gjennomført i 209 av våre 356 kommuner i tillegg til Svalbard. Analyser av tidligere data viser at ungdom fra de kommunene som har deltatt i år ikke skiller seg vesentlig fra ungdom fra de kommuner som ikke var med i 2021. At ekstra mange kommuner gjennomførte Ungdata i 2021 må sees i sammenheng med at en god del kommuner ikke fikk gjennomført undersøkelsen i 2020 på grunn av stengte skoler i forbindelse med pandemien. Mange av disse gjennomførte i 2021.

Ungdata er et gratistilbud til kommuner og fylkeskommuner. Resultatene gir beslutningstakere et kunnskapsgrunnlag for lokal, regional og nasjonal politikktutforming innen oppvekst- og folkehelseområdene. Ungdata er et samarbeid mellom de syv regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet. KoRus står for den praktiske gjennomføringen i kommunene og formidling av lokale resultater. Ungdatasekretariatet på NOVA koordinerer og administrerer alle undersøkelsene.

Vi ønsker å takke alle våre samarbeidspartnere på kompetansesentrene samt kontaktpersoner i kommunene og fylkeskommunene, lærere og skoleledere for en svært god jobb i forbindelse med undersøkelsene. Mange steder har datainnsamlingen vært krevende på grunn av restriksjoner i forbindelse med pandemien, og skolene har strukket seg langt for å få gjennomført undersøkelsen. Også ungdommene som deltar i undersøkelsen, fortjener en stor takk. Takk til Helsedirektoratet som finansierer en stor del av kostnadene ved Ungdata.

På ungdata.no finner du mer informasjon om undersøkelsen. Der finner du også lokale resultater fra Ungdata.

Rapporten er utarbeidet av Anders Bakken, i samarbeid med de ansatte på Ungdatasenteret ved NOVA/OsloMet.

Oslo, 3. august 2021

Anders Bakken, leder for Ungdatasenteret

Seksjon for ungdomsforskning

NOVA/OsloMet – storbyuniversitetet

Sammendrag

Ungdata er en nettbasert spørreundersøkelse, som blir gjennomført med jevne mellomrom i de aller fleste kommunene i Norge. Deltakerne i undersøkelsen er elever på ungdomstrinnet og i videregående opplæring. I denne rapporten oppsummeres svarene til de 140.000 elevene som deltok i 2021, omtrent ett år etter at covid-19-pandemien rammet landet. Siktemålet er å gi et bredt og oppdatert bilde av hvordan norske ungdommer har hatt det på ulike områder og hvordan fritiden deres har vært. Siden de fleste spørsmålene i undersøkelsen er identiske med spørsmål i tidligere Ungdata-undersøkelser, gir rapporten et godt sammenlikningsgrunnlag for å studere hvordan ett år med pandemi har påvirket norske ungdommers hverdagsliv. I årets undersøkelse er det også inkludert spørsmål som direkte fanger opp hvordan ungdom opplevde koronatiden sammenliknet med slik de hadde det før pandemien.

Rapporten oppdaterer de tidligere nasjonale rapportene, som siden 2013 er gitt ut årlig av Ungdatasenteret (se www.ungdata.no).

Hovedfunn

Det står bra til med norsk ungdom. Selv etter å ha levd ett år under en pandemi gir undersøkelsen et bilde av en ungdomsgenerasjon som stort sett har hatt det bra og som har taklet utfordringene på en god måte. På de fleste områdene som er kartlagt i Ungdata i 2021 har utviklingen gått mer i retning av kontinuitet enn i retning av klare brudd eller større endringer. Det betyr ikke at pandemien har gått upåaktet hen. Det store flertallet av norsk ungdom opplevde at pandemien påvirket livet deres i negativ retning. Det har gått mest utover fritidsaktivitetene og de sosiale møtene. Samtidig har pandemien virket veldig ulikt på ulike grupper av ungdom. Mange rapporterer at pandemien stort sett bare har påvirket dem «litt» negativt, samtidig som et flertall også opplevde at pandemien hadde sine positive sider. For andre har pandemien vært en krevende tid som klart har påvirket livskvaliteten deres i negativ retning. Selv om livskvaliteten til de fleste norske ungdommer har vært bra under pandemien, er det en mindre gruppe av ungdommer som hadde det verre enn før. I 2021 svarte for eksempel 81 % av ungdommen at de var tilfreds med livet sitt, mot 85 % rett før pandemien startet i 2020. Dette funnet gjentar seg på flere områder; de fleste har stort sett opplevd å være glade, engasjerte, optimistiske og hatt få fysiske og psykiske plager under pandemien. Men på alle disse indikatorene på livskvalitet finner vi en nedgang i størrelsesorden 3-6 prosentpoeng.

På områder som vennskap, familie, framtidsoptimisme og vold finner vi få tegn til at pandemien har påvirket de store tallene i negativ retning. Rusmiddelbruken har derimot gått noe ned. Og færre ungdommer enn før pandemien har drevet med organiserte fritidsaktiviteter, mens flere ungdommer har brukt mye tid foran skjerm. Under pandemien har flere enn før trent på egenhånd, mens færre har brukt treningsstrene og idrettslagene.

Opplevelsen av pandemien

I årets Ungdata-undersøkelse ble alle spurt om hvordan de opplevde koronatiden og hvordan de oppfattet at livssituasjonen hadde endret seg sammenliknet med tiden før pandemien kom til Norge. Resultatene viser et nyansert bilde, med mange negative, men også en del positive konsekvenser av pandemien. For mange ungdommer har tiden under pandemien vært en krevende periode. På direkte spørsmål om hvorvidt pandemien har påvirket livet deres i negativ retning, svarer 27 % av ungdommene at pandemien har påvirket dem «mye» eller «veldig mye» og 23 % at pandemien har påvirket dem «en del». Samtidig er det stor variasjon når det gjelder hvor stor betydning pandemien faktisk har hatt. 36 % opplevde at pandemien bare påvirket dem «litt» negativt. For 15 % har pandemien ikke påvirket livet deres negativt i det hele tatt.

” Det store flertallet av ungdom har taklet pandemien bra

Oppdaterte tall

Rapporten baserer seg på Ungdata-undersøkelser gjennomført i 209 kommuner og på Svalbard i 2021. Datamaterialet omfatter svar fra 140.000 elever fra 8. trinn til Vg3 ved de aller fleste ungdomsskolene og videregående skolene i disse kommunene. Svarprosenten i 2021 var 83 % på ungdomstrinnet og 67 % på videregående. Samlet svarprosent er 75 %.

Selv om pandemien har truffet oss alle, har den truffet den enkelte på ulike måter og med ulik kraft. Hva som gjør at noen sitter igjen med svært negative opplevelser, mens det for andre har vært mindre problematisk er sammensatt og skyldes ulike forhold. Generelt er det flere jenter enn gutter som opplevde pandemien negativt. På samme måte har pandemien vært mer tyngende for de eldste enn for de yngste tenåringene.

Ungdommenes sosioøkonomiske bakgrunn har derimot ikke spilt en særlig stor rolle for hvordan de opplevde at pandemien har påvirket livet deres. Ett unntak gjelder fritidsaktiviteter, der ungdom fra høyere sosial lag i størst grad ga uttrykk for at de i pandemien ikke kunne drive med like mange fritidsaktiviteter som normalt.

Pandemien har ikke bare hatt negative konsekvenser for de unges livskvalitet. 68 % svarer at pandemien påvirket livet deres i positiv retning. Flesteparten svarer riktignok at pandemien påvirket dem «litt» positivt, men nærmere en av fem opplevde at pandemien påvirket dem «en del» eller «mye» i positiv retning. Opplevelsene av de positive sidene ved pandemien varierte lite med ungdommenes kjønn, alder eller sosioøkonomiske familiebakgrunn.

Når vi veier de positive og negative sidene ved pandemien opp mot hverandre, er det likevel slik at de negative sidene som veier tyngst. Men hvilke områder opplevde ungdom som mest utfordrende? Undersøkelsen gir ikke et dekkende bilde, men et innblikk i hvordan ungdommene opplevde koronatiden sammenliknet med hvordan de mente at de hadde det før pandemien. Svarene kan selvsagt være påvirket av at det hadde gått ganske lang tid siden pandemien startet og at det derfor kan være vanskelig å huske hvordan det var før. Dessuten har ungdommene blitt ett år eldre, og det i en periode av livet der det ofte skjer store forandringer uavhengig av pandemien. Med disse metodiske forbeholdene, viser det seg at på en liste med ni ulike forhold som potensielt kunne ha endret seg med pandemien, var det å delta mindre i fritidsaktiviteter det som framsto som den aller tydeligste endringen. Nærmere halvparten (46%) mente at dette var tilfelle. Men det var også mange (39%) som opplevde mindre sosial kontakt med elevene i klassen under pandemien.

Nærmere 30% rapporterte at de følte seg mer ulykkelig, trist eller deprimert under koronatiden enn før. Omtrent like mange bekymret seg mer eller de opplevde seg som mer ensomme enn før koronatiden. Relativt få opplevde at koronatiden førte til mer krangling i familien (12 %). Derimot mente hver tredje ungdom at de gjorde flere hyggelige ting med familien, og 23 % opplevde at det var mindre stress under koronatiden enn før.

Vennskap og sosiale relasjoner

Ungdomstiden beskrives gjerne som en fase av livet der jevnaldrende framstår som spesielt viktige, og der det å stå utenfor det sosiale fellesskapet oppleves som særlig sårt. Koronaspørsmålene i årets Ungdata-undersøkelse tyder på at savnet av venner og det å ikke kunne treffes gjennom fritidsaktiviteter har vært en de største negative konsekvensene av alle restriksjonene. Ungdata viser samtidig at de aller fleste norske tenåringer har hatt venner å være sammen med. Dette gjelder både før og under pandemien. Mange treffer vennene sine på skolen, i organiserte fritidsaktiviteter eller gjennom sosiale medier og dataspill.

Så mange som 9 av 10 har en fortrolig venn som de kan stole på og snakke med om alt mulig. Tallet har vært stabilt det siste tiåret, men tallene under pandemien viser en nedgang blant elevene på ungdomstrinnet på to prosentpoeng. Uansett kjønn og alder har omtrent 9 av 10 minst én fortrolig venn. Samtidig er det bekymringsfullt at noen mangler venner. 2 % forteller at de ikke har noen de vil kalle for venner nå for tida. 4 % har ikke noen å være sammen med i friminuttene på skolen. 7 % mangler noen å være sammen med på fritiden.

Nærmere hver tredje ungdom rapporterte at de opplevde å være mer ensomme under koronatiden enn tidligere. Når de ble spurt om hvor mye plaget de var av ensomhet den siste uka før de deltok i undersøkelsen, viste det seg at halvparten ikke var plaget av ensomhet i det hele tatt – og ytterligere en av fire var lite plaget. Men 11% av ungdommene ga uttrykk for at de var veldig mye plaget. Ensomhet var mer utbredt blant jenter enn blant gutter, og for begge kjønn øker ensomheten noe fra starten av ungdomstrinnet til de begynner på videregående.

Andelen som i Ungdata har svart at de er veldig mye plaget av ensomhet har økt gradvis gjennom hele 2010-tallet. Tallene for de siste to årene viser at utviklingen har flatet ut og det er ingen endringer fra 2020 til 2021. Undersøkelsen tyder dermed på at pandemien ikke har ført til at det generelt er blitt flere unge som sliter mye med ensomhet.

Selv under pandemien har de aller fleste brukt en god del tid på å være uformelt og fysisk sammen med vennene sine i fritiden, enten hjemme hos hverandre eller bare «ute». På starten av 2010-tallet ble det stadig mindre vanlig å være ute med venner om kvelden. Denne trenden har stoppet opp. Ungdom er like ofte ute sammen med venner i dag som for sju-åtte år siden. Når vi sammenlikner årets tall med de tidligere, er det lite som tyder på at pandemien har endret vesentlig på dette. Det er imidlertid noen færre som har vært hjemme hos hverandre under pandemien enn året før.

Mindre organisert aktivitet, men mer egentrening under pandemien

Pandemien har til tider begrenset hva ungdom kan drive med av organiserte fritidsaktiviteter. På grunn av lokale smitteverntiltak har variasjonene vært store rundt omkring i landet. Selv om de fleste unge også under pandemien har drevet med organiserte fritidsaktiviteter, har aktivitetsnivået totalt sett gått noe ned. I 2021 er det tre prosentpoeng færre som sier at de for tiden er med i en forening, klubb eller lag. Når vi spør om aktivitetsnivået de siste 30 dagene før undersøkelsen ble gjennomført, er nedgangen enda større.

Det har vært en nedgang i alle de typene aktivitetene som er kartlagt, men nedgangen har vært størst for fritidsklubbene. Mens 3 av 10 elever på ungdomstrinnet var på fritidsklubb siste 30 dager de siste årene før pandemien, gjelder dette 2 av 10 under pandemien. Nedgangen i idretten har vært på 3-4 prosentpoeng, mens deltakelsen i religiøse aktiviteter har vært på 4-8 prosentpoeng. Det har også vært en markert nedgang i andelen som har vært med på kulturaktiviteter som kor, teater og liknende.

Hvordan har så pandemien påvirket ungdoms treningsvaner? Resultatene fra 2021 tyder på at andelen som trener jevnlig ikke har forandret seg spesielt mye under pandemien. Andelen gutter og jenter som trener én eller flere ganger uka har gått ned med to prosentpoeng på ungdomstrinnet, mens tallene er stabile på videregående trinn.

Det har imidlertid vært en viss endring i hvordan ungdom trener. Flere har trent på egenhånd under pandemien enn før, mens færre ungdommer har brukt treningsstudio.

Det er også noen færre enn tidligere som har trent gjennom idrettslag. Tallene tyder imidlertid ikke på at pandemien har hatt de aller største utslagene på ungdoms deltakelse i organisert idrett, selv om tilbudet til tider har vært begrenset og det ikke har vært mulig å konkurrere. Det er likevel verdt å merke seg at andelen gutter på ungdomsskolen som trener i idrettslag er redusert med fem prosentpoeng i løpet av de siste fem årene, men nedgangen startet en god stund før pandemien.

Over tid har det også vært en økning i andelen unge som trener på treningsstudio, spesielt blant ungdomsskoleelever. Tallene viser at det over tid har skjedd en viss dreining i måten ungdom trener på.

Forsterket økning i skjermtid

Ungdom flest bruker mye av sin fritid på digitale aktiviteter. Tidsbruken er økende over tid og pandemien har bidratt til å forsterke denne utviklingen. Når vi ser bort fra skoletiden, brukte 76 % av ungdommene minst tre timer daglig foran en skjerm i 2021, mot 65 % i tiden før pandemien. Tidsbruken øker noe gjennom årene på ungdomstrinnet, men flater ut fra 10. trinn.

Mens gutter tidligere brukte noe mer tid på skjermaktiviteter enn jenter, er det i 2021 ikke lenger noen kjønnsforskjeller i tidsbruken. Det er derimot fortsatt store forskjeller i hvilke aktiviteter gutter og jenter driver med. Jenter bruker generelt mye mer tid på sosiale medier enn gutter. De fleste gutter er derimot mer opptatt av å spille dataspill enn de fleste jenter.

Ser vi de siste årene under ett, har både gutter og jenter brukt stadig mer tid på sosiale medier. Det har også vært en økning i andelen som bruker mye tid på elektroniske spill, men endringene er mindre markerte enn for sosiale medier. Andelen unge som ser på TV er derimot kraftig redusert over tid, men utviklingen har flatet ut de siste to årene. Det samme gjelder andelen som jevnlig leser bøker. Her har det vært en markert nedgang, særlig for jenter. Utflatingen startet i 2020 og har fortsatt i 2021.

Få endringer i regelbrudd og rusmiddelbruk

Har pandemien påvirket ungdoms tilbøyelighet til å begå regelbrudd? Dataene fra 2021 tyder ikke på de store forandringene samlet sett. Men det er en tendens til at færre har vært i slåsskamp under pandemien enn tidligere og at det er noen flere som ikke har betalt for kollektivtransport, kino eller liknende. Det overordnede bildet er likevel at ungdom både før og under pandemien stort sett oppfører seg bra. Det er fortsatt slik at de færreste driver med lovbrudd, og at det er en mindre del av ungdomsgruppen som står for mesteparten av regelbruddene.

Hva med bruken av rusmidler? Under pandemien har omfanget gått noe ned. Dette gjelder alle typer rusmidler og nedgangen er størst blant gutter på videregående. Nedgangen i snusbruk og sigarettøyking fortsetter, og i 2021 er det nesten ingen ungdommer på ungdomstrinnet som røyker sigaretter lenger.

Alkohol er det vanligste rusmiddelet blant ungdom. Også på dette området har det vært en mindre nedgang, som er størst blant de eldste guttene. Det er samtidig stor variasjon i hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke. Svært få begynner i 8. trinn, og blant ungdom i 10. trinn har omtrent én av fire vært beruset. På Vg1 er andelen dobbelt så høy, og tallene øker utover på videregående. Det er generelt små forskjeller i alkoholvaner mellom gutter og jenter.

Foreldre er viktige rollemodeller for ungdoms alkoholvaner. På ungdomsskolen er det rundt 5 % som opplever at de får lov å drikke alkohol av foreldrene sine. Denne andelen har vært stabil det siste tiåret.

Når det gjelder cannabis, har bruken økt noe fra midten av 2010-tallet. Denne tendensen ser ut til å ha stoppet opp. Verken årets eller fjorårets tall tyder på noen videre økning, og det er en liten nedgang i 2021. Cannabis er mer vanlig blant gutter enn blant jenter, og som andre rusmidler, øker andelen som har prøvd markant i løpet av tenårene. Det er likevel ikke slik at flertallet av ungdom har erfaring med hasj mot slutten av tenårene. Blant gutter på Vg3 har 24 % brukt cannabis i løpet av det siste året. De fleste som har erfaring med cannabis har prøvd en eller noen få ganger. Samtidig er det verdt å merke seg at andelen som har blitt tilbudt slike stoffer er langt høyere enn andelen som har prøvd.

En hjemmekjær ungdomsgenerasjon

Pandemien har ført til at ungdom har vært mer hjemme enn normalt, særlig i perioder med hjemmeskole. En av tre rapporterer om at koronatiden har bidratt til at de har gjort flere hyggelige ting med familien sin enn før, mens 11 % rapporterer om mer krangling i familien. Når vi spør ungdom om hvor fornøyd de er med foreldrene sine, er det likevel lite som tyder på at dette har endret seg særlig mye med pandemien. De oppdaterte tallene for 2021 viser at 84% er fornøyd med foreldrene sine, et tall som er identisk med fjorårets. Heller ikke andre indikatorer på ungdoms opplevelse av foreldrene tyder på at pandemien generelt har påvirket forholdet mellom ungdom og foreldre på vesentlige områder. Resultatene viser at både før og etter pandemien opplever de aller fleste ungdommer de voksne hjemme som viktige støttespillere i hverdagen, og at foreldrene har god oversikt over hva barna gjør i fritiden og hvem de er sammen med.

Mange har vært bekymret for at pandemien har ført til flere konflikter i familien. Når vi sammenlikner hva ungdommene svarte på spørsmål om krangling mellom de voksne i familien før og etter koronatiden, er det ingen endringer å spore. Noen kan ha opplevd mer konflikter, mens andre kan ha opplevd mindre konflikter. Heller ikke ungdoms rapportering av vold i familien tyder på at det har vært noen større endringer.

For ungdom som ikke selv tjener penger, er foreldrene den viktigste kilden til å dekke utgifter slik at de kan delta på fritidsaktiviteter som koster penger, som for eksempel kino, idrett, bursdager

eller reiser. De fleste vokser opp i familier med god nok råd til at dette ikke er et problem. Samtidig viser Ungdata at 3 % av ungdommene ofte opplever at foreldrene mangler penger til at de kan være med på slike fritidsaktiviteter. 13 % opplever at dette skjer av og til.

Stadig flere med negative skoleerfaringer

For ungdom har tiden med hjemmeskole og avlyste eksamener vært blant de mest inngripende konsekvensene av smittevernpolitikken. Skolen er ikke bare et sted for å tilegne seg faglig kunnskap, men også en viktig arena for sosiale fellesskap. Mange ungdommer har opplevd at det har blitt mindre sosial kontakt med elevene i klassen under koronatiden.

Den generelle trivselen i norsk skole høy. 87 % sier eksplisitt at de trives på skolen. De aller fleste oppfatter at de passer inn blant elevene på skolen. Det er også svært positivt at 84 % oppfatter at lærerne deres bryr seg om dem. De høye tallene reflekterer at ungdom flest setter pris på den sosiale arenaen som skolen utgjør, der man treffer venner og hyggelige lærere. Samtidig har ikke alle like gode erfaringer med å være elev. I 2021 sier så mange som 73 % at de kjeder seg på skolen og 25 % at de ofte gruer seg til å gå på skolen.

De fleste av disse tallene har endret seg 1-3 prosentpoeng sammenliknet med fjorårets, og alle tallene går i retning av at ungdom opplever skolen på en dårligere måte enn før. Endringene følger en trend som vi har sett i norsk skole en stund. Blant annet har andelen som trives på skolen blitt lavere for nesten hvert år. Endringene er ikke store år for år, men i løpet av det tiåret som har gått siden vi startet å måle skoletrivsel gjennom Ungdata, er det åtte prosentpoeng færre som trives på skolen – fra 95 til 87 %. Økningen i kjedsomhet har også vært nokså markant, særlig på ungdomstrinnet. Det er også flere som gruer seg til å gå på skolen enn for noen år siden, og det er færre som oppfatter at lærerne bryr seg eller at de passer inn blant elevene. Alle disse endringene gjelder for begge kjønn, og vi gjenfinner tendensen blant elevene på både ungdomstrinnet og i videregående. Men det er også tegn i motsatt retning, for eksempel er det blitt noen flere gutter som er fornøyd med skolen de går på.

Mange kjeder seg på skolen. Men det er også mange som opplever skolehverdagen som stressende. Årets tall viser at 53 % opplever dette ofte eller svært ofte, mot 48 % i fjor. Mer enn seks av ti jenter og over tre av ti gutter sier at de ofte eller svært ofte blir stresset av skolearbeidet. Hva slags konsekvenser skolestress kan ha for ungdommene, sier ikke undersøkelsen noe direkte

om. Å bli stilt krav til kan gi elever energi, men stress kan også bli problematisk dersom det vedvarer og blir for stort og uhåndterbart. Opplevelsen av skolestress er høyest på slutten av hvert skolenivå – det vil si blant elevene i 10. trinn og på Vg3.

Det er stor variasjon i hvor mye tid ungdom bruker av fritiden sin på lekser og annet skolearbeid. Jenter bruker i gjennomsnitt mer tid på skolearbeid i fritiden enn gutter. Fra midten av 2010-tallet har det vært en markert nedgang i andelen som bruker mer enn én time daglig på lekser. Utviklingen har flatet ut de siste årene. I pandemiåret har andelen som bruker mer enn en time på lekser økt noe.

De siste årene har det vært en tendens til at stadig flere ungdommer skulker skolen. Årets tall er imidlertid nokså identiske med fjorårets. Men andelen jenter som skulker skolen fortsetter å øke, mens den synker blant guttene. Ser vi dette over tid har endringene på dette området har vært ganske store blant jentene på ungdomstrinnet. På midten av 2010-tallet hadde 20 % av ungdomsskolejentene skulket skolen, mot 29 % under pandemien.

Selv om mange ungdommer har et ambivalent forhold til skolen, viser Ungdata at 90 % tror at de kommer til å fullføre videregående opplæring – og det er bare noen svært få som tror at de ikke vil fullføre. Det er ellers et klart flertall (to av tre) som antar at de vil ta utdanning på et universitet eller høgskole. De høye tallene viser at vi har med en utdanningsorientert ungdomsgenerasjon å gjøre, der de aller fleste ser for seg at de vil fortsette å være i rollen som elev eller som student i mange år framover. De siste tallene viser at andelen som tror de vil ta høyere utdanning har gått noe ned blant elever på ungdomsskolen, men følger en trend som startet omtrent midt på 2010-tallet.

Stress og press

I diskusjoner om hvordan det er å være ung i dag hører man ofte at dagens ungdom opplever mye prestasjonspress, og at det er sterke forventninger til den enkelte om å yte maksimalt eller være best, gjerne på flere områder samtidig. Slike forventninger kan legge grunnlaget for en stressende hverdag. Den negative formen for stress oppstår gjerne når det over tid er en tydelig ubalanse mellom de utfordringene en står overfor, og de ressursene en har til å håndtere situasjonen.

I Ungdata blir ungdom spurt om press på skolen, i idretten, press om å se bra ut og om å ha mange følgere på sosiale medier. Mange ungdommer opplever ikke press i det hele tatt, eller bare litt press, samtidig som en god del opplever mye press. Skolen er det området som desidert flest unge opplever press på. Minst press opplever ungdom om å få anerkjennelse på sosiale medier.

Selv om mange opplever en del press, er det færre som opplever store problemer med å takle presset. 17 % mener at de har opplevd så mye press den siste uka at de i stor grad har hatt problemer med å takle det, men halvparten av ungdommene opplevde ikke problemer med å takle press i det hele tatt.

Jenter opplever mer press enn gutter, og flere jenter enn gutter opplever at de ikke klarer å takle presset de står overfor.

Framtidsoptimisme

Trenden de siste årene har vært at framtidsoptimismen blant norsk ungdom har gått noe ned – og det etter en periode med økning. Det er imidlertid lite som tyder på at pandemien har påvirket ungdoms framtidsorientering i særlig stor grad. Ungdommene blir blant annet spurt om de tror de kommer til arbeidsledig i framtiden og om de tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. Tallene for arbeidsledighet er identiske med fjorårets tall, og andelen som tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv er redusert marginalt.

Ungdata viser at selv under pandemien kan dagens ungdom karakteriseres som en framtidsoptimistisk generasjon. Bare 16 % tror at de noen gang kommer til å bli arbeidsledige, og så mange som 68 % tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. Guttene er noe mer pessimistiske enn jentene når det gjelder arbeidsledighet, men mer optimistiske enn jentene i troen på et godt og lykkelig liv.

Helse og trivsel

Pandemien har påvirket livskvaliteten til en del unge i negativ retning. Samtlige livskvalitetsmål gir lavere tall i 2021 enn i 2020. Det varierer litt avhengig av hva det blir spurt om, men de fleste målene endrer seg fra 3 til 6 prosentpoeng. Rundt tre av ti ungdommer mente at de hadde vært mer nedstemte eller at de bekymret seg mer for ting under koronatiden enn før.

Mange har altså opplevd perioder som har vært psykisk krevende. Likevel har livskvaliteten til de aller fleste vært forholdsvis god under pandemien. Flertallet gir uttrykk for en hverdag preget av glede og energi, og har opplevd mestringfølelse. Mange har også følt seg nyttige og optimistiske med tanke på framtiden og en god del opplevde at hverdagen ble mindre stressende. På en tilfredshets skala fra 0-10, plasserer 81 % av ungdommen seg over midtpunktet, og 46 % gir seg selv 8 poeng eller høyere. De tilsvarende tallene før pandemien var henholdsvis 85 og 54 %. At de aller fleste har taklet pandemien godt viser seg også på andre måter: 89 % er enig i utsagnet «livet mitt er bra» og 77 % mener de har alt de ønsker seg i livet.

Når det gjelder egen helse, rapporterer 66 % at de er litt eller veldig fornøyde. Det er noen flere gutter enn jenter som er fornøyd med helsa si. Årets tall viser en mindre nedgang blant jenter på ungdomstrinnet, men for øvrig nokså stabile tall. Selv om Ungdata viser at de aller fleste er godt fornøyd med egen helse, er det en god del som sliter med ulike typer helseplager i hverdagen.

8 % sliter daglig med hodepine og ytterligere 23 % har hatt hodepine mange ganger siste måned. Også andre symptomer som magesvimmel eller smerter i nakke, skulder, ledd og muskulatur er det en god del som er plaget av. En god del unge, særlig jenter, bruker også smertestillende tabletter jevnlig.

Ungdata kartlegger også hvor mange som den siste uka har vært plaget av forskjellige symptomer på psykisk uhelse. Funnene viser at det er stor variasjon i utbredelse, der de aller fleste er nokså lite plaget. Mest utbredt er typiske stress-symptomer, som bekymringer eller følelsen av at alt er et slit. En del sliter også med søvnproblemer eller føler seg triste eller nedstemte. Jenter er generelt mer plaget enn gutter, og andelen som er mye plaget øker gjennom ungdomsårene for begge kjønn. Den største endringen finner vi fra 8. til 10. trinn blant jenter i ungdomsskolen.

Det har over lengre tid vært registrert en økning i forekomsten av selvrapporterte fysiske og psykiske plager blant ungdom. Tallene for 2020 tydet på at denne utviklingen flatet ut. Tallene for 2021 viser igjen en økning, men kun blant jenter på ungdomstrinnet. I andre grupper har utviklingen vært stabil.

Bruken av helsesykepleier på skolen og helsestasjon for ungdom har gått ned under pandemien, etter en periode med økning. Andelen som har brukt psykolog har gått litt opp for jenter, men har vært stabil for gutter. Det er langt flere jenter enn gutter som benytter seg av disse helsetjenestene.

Totalt sett tyder resultatene på at gruppen av ungdom som ikke har det så bra, er noen prosentpoeng høyere under pandemien enn før. Hvor stor denne gruppen er, er avhengig av hvordan og hva man måler. På noen områder har det ikke vært noen endringer, på andre områder har endringene vært opp imot fem-seks prosentpoeng. Endringene har vært størst blant jenter på ungdomstrinnet.

Mobbing, vold og trakassering

Selv om livskvaliteten til norsk ungdom generelt er god, rammes for mange av ulike former for trakassering. Mobbing har lenge stått høyt på dagsorden, og til tross for nasjonale kampanjer og skolebaserte tiltak har omfanget av selvrapportert mobbing ikke endret seg særlig mye over tid. Årets mobbetall ligger ett prosentpoeng under fjorårets. Samlet opplever rundt seks prosent at de jevnlig blir utsatt for plaging, trusler og utfrysing fra jevnaldrende på skolen og i fritiden. Det er små kjønnsforskjeller, men omfanget av mobbing reduseres utover i tenårene.

Fra 2020 ble et nytt spørsmål tatt med i spørreskjemaet til Ungdata for å fange opp omfanget av nettmobbing. Resultatene viser at flertallet ikke utsettes for mobbing på nett, men at 3 % opplever nettmobbing minst hver 14. dag.

Ungdata viser at seksuell trakassering rammer mange unge, og at en god del opplever uønsket seksuell beføling, ryktespredning og verbal trakassering. Jenter opplever mer av dette enn gutter, men det er også gutter som blir utsatt for seksuell trakassering. Verbal trakassering er mest vanlig blant de yngste, mens uønsket beføling øker med alderen. 5 % har opplevd at bilder eller videoer der de har vært nakne eller deltatt i seksuelle handlinger har blitt spredd mot deres vilje.

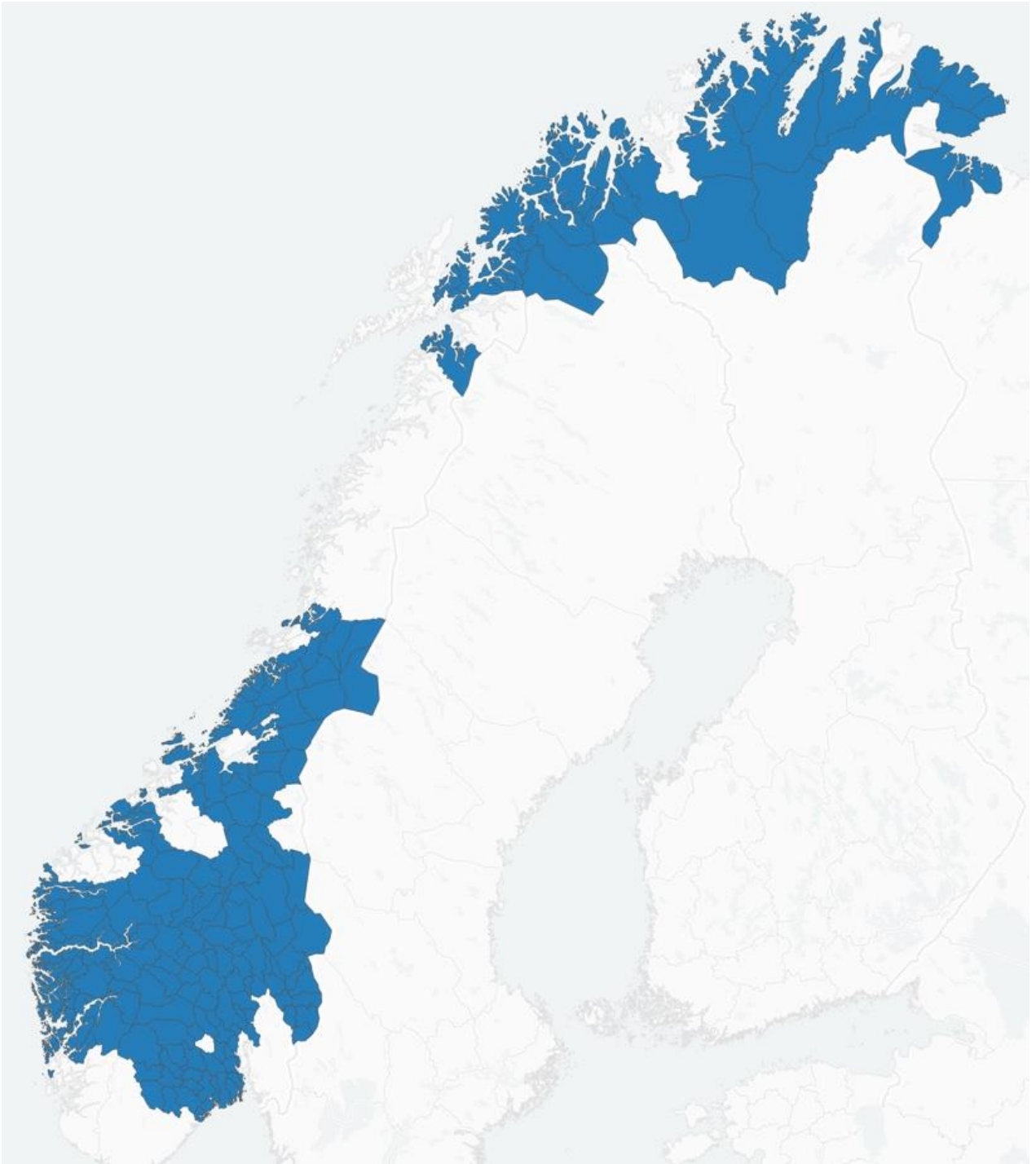
Forskning viser at mesteparten av volden mot ungdom skjer i møte med andre ungdommer, ofte mellom unge mennesker som kjenner hverandre fra før eller som kjenner til hverandre. I Ungdata blir ungdom spurt om hvor mange som har opplevd direkte fysisk vold fra andre ungdommer. Resultatene viser at rundt 20 % har opplevd dette, mens 4 % har opplevd å bli ranet eller truet med våpen eller gjenstander. Like mange har opplevd å bli slått med vilje av en voksen i familien (4 %), mens 3 % har vært vitne til at voksne i familien har blitt utsatt for vold. Resultatene for 2020 og 2021 er nokså identiske.

Kunnskap for forebygging

Gjennom Ungdata kan kommunene og fylkeskommunene kartlegge omfang og utviklingstrekk av både positive og negative forhold som er viktige i ungdomstiden. En viktig begrunnelse for kartleggingen handler om forebygging.

Ofte vil det være vanskelig å måle effekten av ulike forebyggende tiltak direkte. Kunnskap om forekomst i ulike grupper og eventuelle endringer over tid, er likevel viktig både som grunnlag for planlegging av tiltak, for å kunne si noe om hvorvidt tiltakene treffer den aktuelle målgruppen og om mulige effekter.

Oversikt over kommuner som deltok i Ungdata våren 2021

Geografiske variasjoner

Ungdata ble i 2021 gjennomført i 209 kommuner. De fleste andre kommuner har gjennomført tidligere. På ungdata.no finner man resultater fra alle undersøkelsene. Der kan du få mer informasjon om hvordan ungdom har det ulike steder i landet. På nettsiden finner du også lokale, regionale og nasjonale Ungdata-rapporter som gir mer detaljerte analyser av undersøkelsene.

Om datagrunnlaget

Siden 2010 har omtrent 800.000 elever deltatt i Ungdata. Undersøkelsen har blitt gjennomført på ungdomstrinnet i nesten alle kommuner og på de fleste videregående skolene i landet. Undersøkelsene gjennomføres normalt med tre års mellomrom av kommunene eller fylkeskommunene lokalt i samarbeid med de regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus) og NOVA. Alle data samles i en nasjonal database.

Vanligvis baserer de nasjonale tallene i den årlige rapporten seg på et gjennomsnitt av undersøkelser gjennomført i løpet av de siste tre årene. Årets rapport baseres utelukkende på undersøkelsene som ble gjennomført i 2021. 2021 har vært et helt spesielt år og slik sett blir det vanskelig å tolke resultatene dersom vi skal slå sammen undersøkelser fra de tre siste årene. Dessuten deltok et rekordstort antall kommuner, og så mange som 140.000 ungdommer, i undersøkelsen i 2021.

Undersøkelsen ble gjennomført i 209 av våre 356 kommuner, i tillegg til Svalbard. Analyser av tidligere data viser at ungdom fra de kommunene som har deltatt i år ikke skiller seg vesentlig fra de som kommer fra de kommunene som ikke var med i år. At ekstra mange kommuner gjennomførte Ungdata i 2021 må sees i sammenheng med at en god del ikke fikk gjennomført undersøkelsen i 2020 på grunn av stengte skoler i forbindelse med pandemien. Mange av disse kommunene gjennomførte i år istedenfor.

Rapporten gir også et bilde av hvordan situasjonen for ungdom har endret seg tilbake i tid. Tidstrendanalysene dekker det siste tiåret på de fleste områdene, og de siste fem årene på noen områder. Tidstrendene for videregående er ikke så lange som for ungdomstrinnet.

Mer informasjon om datainnsamlingen og Ungdata finner du bakerst i denne rapporten. Du finner også mer informasjon om undersøkelsen på ungdata.no.

Opplevelser av pandemitiden

Alle som deltok i Ungdata i 2021 fikk noen spørsmål som handlet direkte om hvordan de opplevde koronatiden. Etter ett år med pandemi var forventningen at denne tiden hadde vært særlig krevende. Svarene ungdommene gir tegner imidlertid et bilde av store variasjoner. For noen har pandemien åpenbart vært en stor utfordring. På direkte spørsmål om hvorvidt pandemien påvirket livet deres i negativ retning, svarer 27 % at pandemien påvirket dem «mye» eller «veldig mye». Ytterligere 23 % svarte at pandemien påvirket dem «en del». Samtidig opplevde 36 % at pandemien bare påvirket dem «litt» i negativ retning. 14 % opplevde at pandemien ikke påvirket livet deres negativt i det hele tatt.

Ungdommene fikk også spørsmål om de opplevde positive endringer i forbindelse med covid-19-pandemien. 68 % svarer ja på dette spørsmålet. Det store flertallet svarer riktignok at pandemien har påvirket dem «litt» positivt, men nærmere en av fem opplevde at pandemien påvirket dem «en del» eller «mye» i positiv retning. Dette viser at pandemien ikke bare har påvirket ungdoms livskvalitet i negativ retning. Når vi veier de positive og negative sidene ved pandemien, er det likevel de negative sidene som veier tyngst.

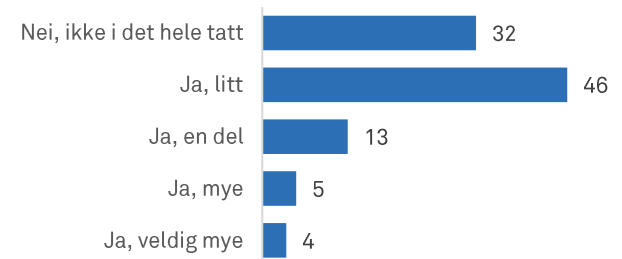
Den store variasjonen i ungdoms opplevelser av pandemitiden må sees i sammenheng med at både smittetrykk og smittevernsrestriksjoner har variert mye i ulike deler av landet. Generelt er det en del flere jenter enn gutter som har hatt negative opplevelser under pandemitiden. Det er også flere av de eldste enn av de yngste tenåringene som har opplevd negative sider ved pandemien. Opplevelsene av de positive sidene varierer derimot lite med det lokale smittetrykket. Heller ikke ungdommenes kjønn og alder ser ut til å ha hatt særlig stor betydning for de positive opplevelsene. Når det gjelder ungdommenes sosioøkonomiske bakgrunn, har dette hatt relativt liten betydning.

Av ni ulike forhold som potensielt kunne endret seg med pandemien, er deltakelse i fritidsaktiviteter det som framstår som den aller tydeligste endringen. Nærmere halvparten mente at de hadde vært med på færre fritidsaktiviteter enn før. Fire av ti opplevde mindre sosial kontakt med elevene i klassen under koronatiden. Omtrent tre av ti følte seg mer ulykkelig, trist eller deprimert under koronatiden enn før, og omtrent like mange bekymret seg mer enn tidligere eller de opplevde seg som mer ensomme enn før koronatiden. Relativt få opplevde at koronatiden førte til mer krangling i familien (12 %). Derimot opplevde en av tre at de gjorde flere hyggelige ting med familien enn før. 23 % opplevde mindre stress under koronatiden enn før.

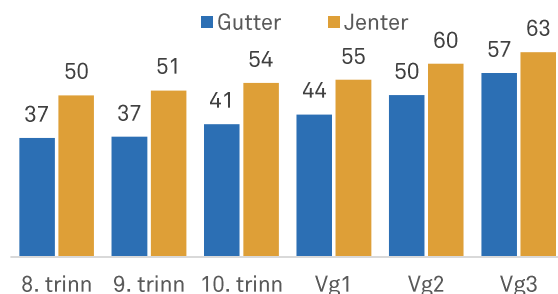
Har koronapandemien påvirket livet ditt i negativ retning? Prosent

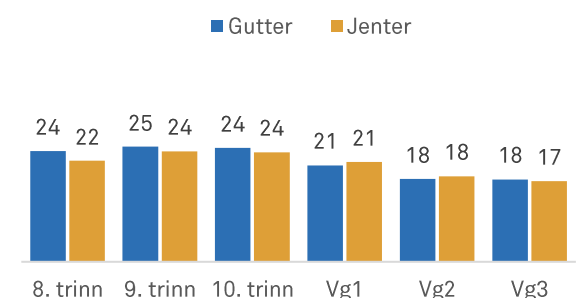
Har koronapandemien påvirket livet ditt i positiv retning? Prosent

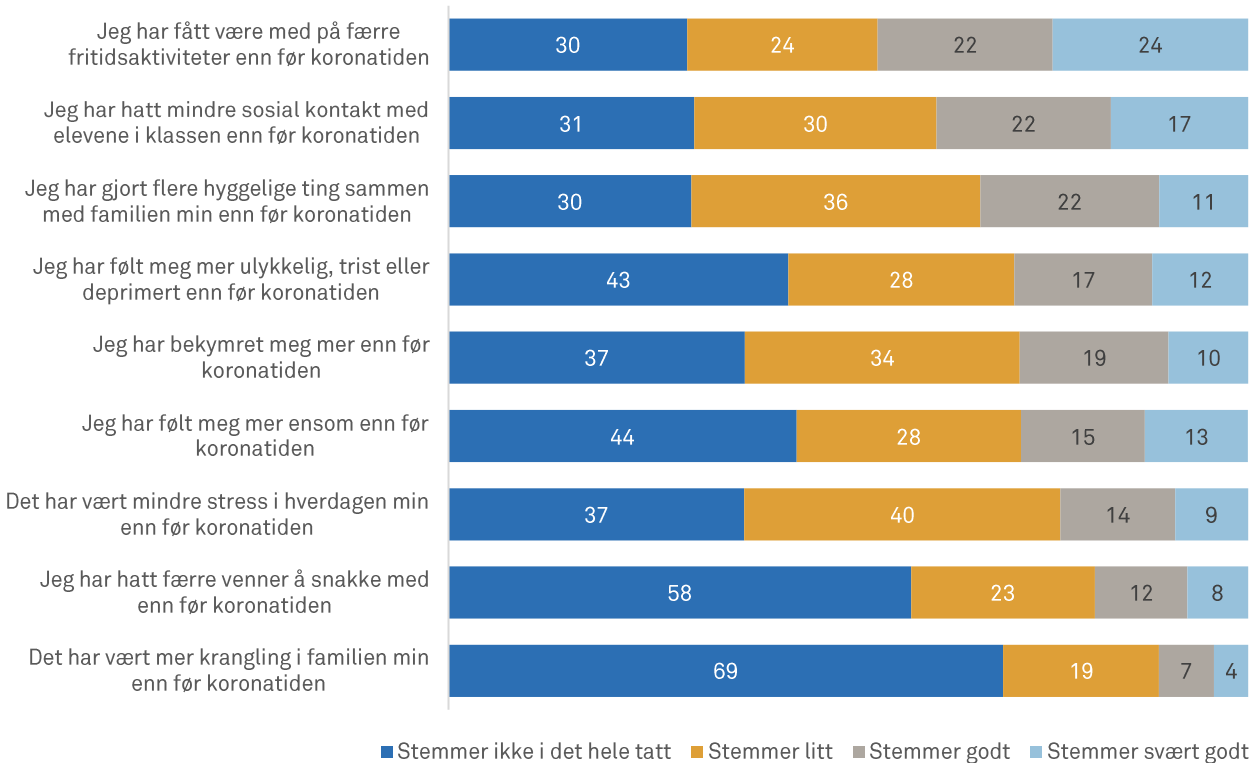
Prosentandel som har blitt påvirket i negativ retning av koronapandemien (en del eller mye). Blant gutter og jenter på ulike klassesertrinn

Prosentandel som har blitt påvirket i positiv retning av koronapandemien (en del eller mye). Blant gutter og jenter på ulike klassesertrinn

Hvordan ungdom opplevde ulike sider ved hverdagslivet sitt under koronatiden sammenliknet med hvordan de hadde det før. Prosent

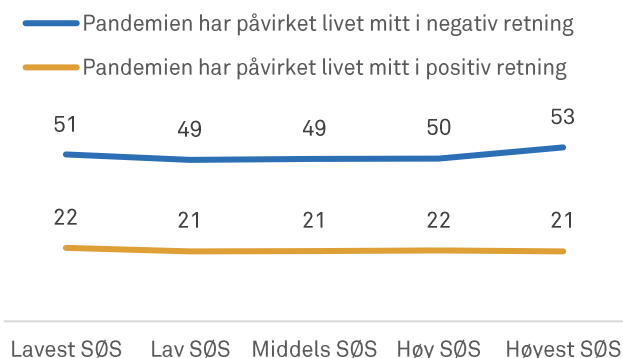
Prosentandel som opplevde at pandemien påvirket ulike sider ved hverdagslivet. Blant gutter og jenter

Prosentandel som opplevde at pandemien påvirket ulike sider ved hverdagslivet. Blant ungdom på ungdomsskolen og videregående

Prosentandel som opplevde at pandemien påvirket livet deres i henholdsvis positiv og negativ retning. Etter sosioøkonomisk status i familien (SØS)

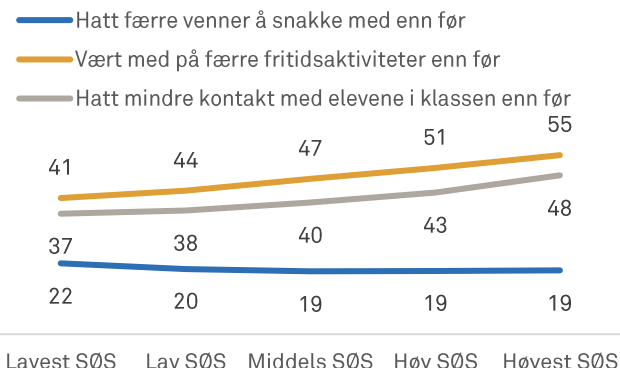
Små sosiale forskjeller i opplevelsen av pandemien

I hvilken grad har sosioøkonomisk status i familien betydning for hvordan ungdom opplevde pandemien? I hovedsak ser dette ut til bare å ha hatt begrenset betydning. Uavhengig av bakgrunn opplevde omtrent halvparten at pandemien påvirket livet deres i negativ retning og rundt en av fem i positiv retning. Sosioøkonomisk status skiller heller ikke noe særlig på spørsmål om bekymringer, ensomhet eller nedstemthet. Den største forskjellen mellom ungdom med ulik sosial bakgrunn handler om fritidsaktiviteter. Mens rundt 50% av ungdommene fra de høyere sosiale lagene deltok på færre fritidsaktiviteter enn før, gjaldt det 40% av ungdom fra lavere lag.

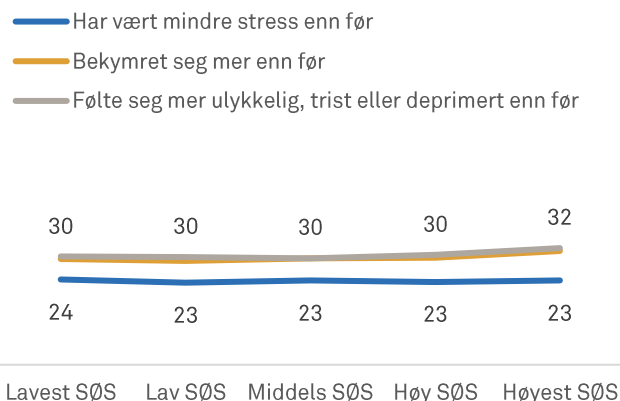
Det er også en liten tendens til at de med lavest SØS i størst grad opplevde at pandemien førte til mer krangling i familien og at flere av de med høyest SØS gjorde flere hyggelige ting med familien enn før.

Sosioøkonomisk status (SØS) er basert på opplysninger om foresattes utdanningsnivå og tilgang til ulike materielle goder. Basert på summen av ungdommenes svar, er hver enkelt kategorisert i grupper fra de med minst ressurser (lavest SØS) til de med flest ressurser (høyest SØS). Kategoriene er laget slik at de utgjør fem like store grupper.

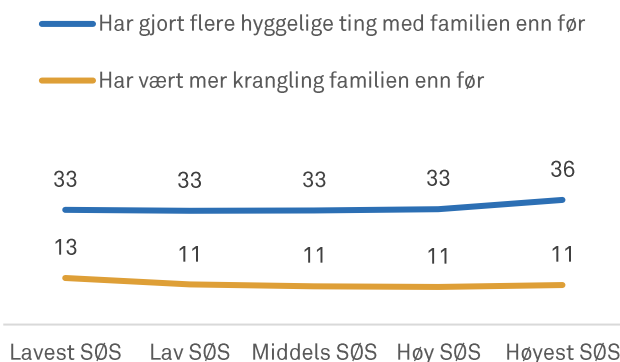
Prosentandel som opplevde at koronatiden påvirket dem sosialt. Etter sosioøkonomisk status i familien (SØS)

Prosentandel som opplevde at koronatiden påvirket deres psykiske helse. Etter sosioøkonomisk status i familien (SØS)

Prosentandel som opplevde at koronatiden påvirket familielivet. Etter sosioøkonomisk status i familien (SØS)

Livskvalitet

Livskvalitet handler om det som gjør livet godt å leve. For den enkelte er livskvalitet en subjektiv opplevelse av det livet man lever, og vil være påvirket av hvor godt man trives og hvor fornøyd man er med livet sitt. Livskvalitet vil også være knyttet til følelsen av å være nyttig, og til opplevelsen av mestring og mening. Også de materielle omgivelsene vil være viktig for den enkeltes livskvalitet. Ungdom som har det bra, har ofte et positivt selvbilde. En viktig del av livskvaliteten dreier seg derfor om hvordan vi ser på oss selv – på godt og på vondt.

Ungdata viser at livskvaliteten til de aller fleste ungdommer har vært forholdsvis god, selv under pandemien. På en tilfredshetsskala fra 0-10, plasserer 81 % av ungdommen seg over midtpunktet. Rundt halvparten gir seg selv 8 poeng eller høyere. At de aller fleste har taklet pandemitiden godt viser seg også på andre måter: 89 % er enig i at livet mitt er bra og 77 % mener de har alt de ønsker seg i livet. De fleste ungdommer gir også uttrykk for en hverdag preget av glede og energi, og mange opplever mestringsfølelse og føler seg nyttige og/eller framtidsoptimistiske. Generelt gir gutter uttrykk for høyere grad av livskvalitet enn jenter, mens målene på livskvalitet skiller lite etter alder.

Spørsmålene om livskvalitet sier også noe om hvor mange ungdommer som ikke har det så greit. Omtrent en av ti ungdommer skårer under midtpunktet på tilfredshetsskalaen. I overkant av hver femte ungdom har sjelden eller aldri masse energi og enda flere som gir uttrykk for at de sjelden eller aldri føler seg nyttig eller har vært optimistiske om fremtiden.

På samtlige livskvalitetsmål er tallene lavere i 2021 enn i 2020. Hvor mye lavere avhenger av hvilke sider ved livskvaliteten som har blitt målt, men de ligger i størrelsesorden 3-6 prosentpoeng. Dette tyder på at det er en mindre gruppe av unge som har hatt det verre under pandemien enn under mer normale omstendigheter.

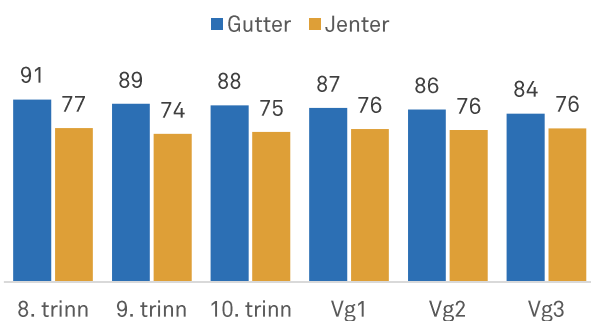
Spørsmålene i dette kapittelet er først med i Ungdata fra 2020. Det er derfor ikke mulig å presentere trender i utviklingen lenger tilbake i tid.

Tilfredshet med livet

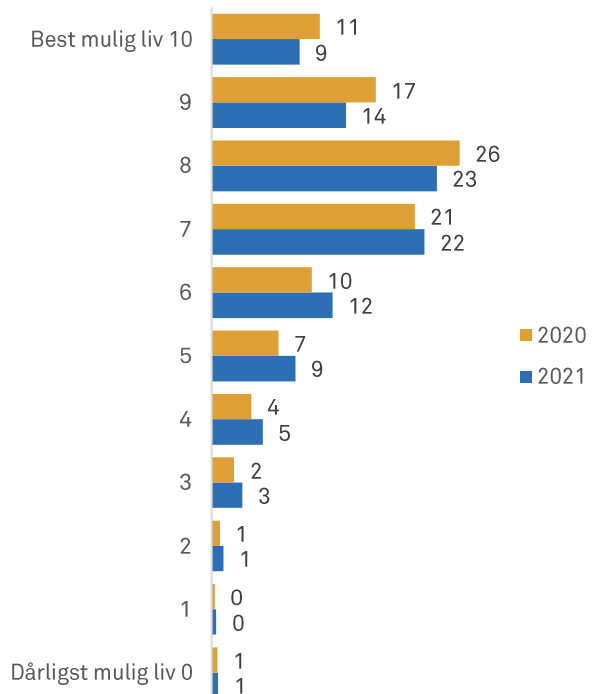
Hvor tilfreds ungdom er med det livet de lever ble målt gjennom følgende spørsmål: «Nedenfor er det en skala fra 0 til 10. Øverst på skalaen (10) står for det best mulige livet for deg og nederst (0) er det verst mulige livet for deg. Hvor synes du at du står på denne skalaen nå for tiden?».

De som krysser 6 eller høyere på skalaen regnes som å være tilfreds med livet sitt.

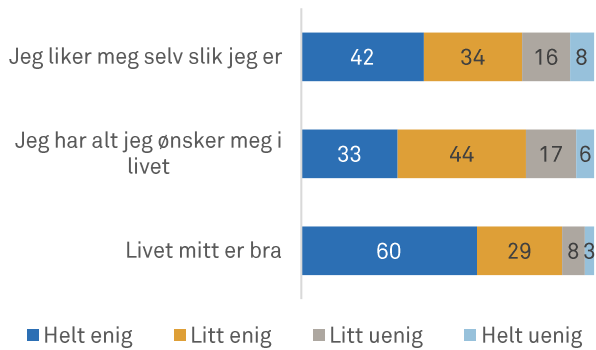
Prosentandel av gutter og jenter på ulike klassetrinn som er tilfreds med livet sitt (seks eller flere poeng på skalaen fra 0-10)

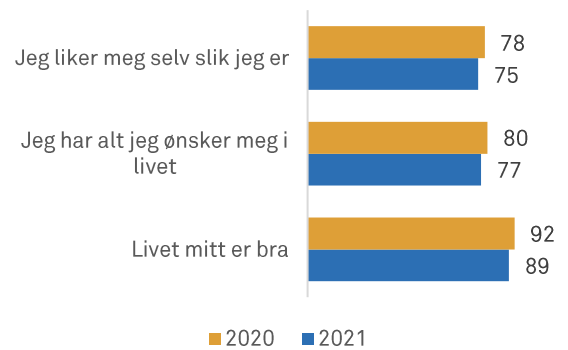
Hvordan ungdom før (2020) og under pandemien (2021) plasserer tilfredsheten med livet på en skala fra 0 til 10, der 0 er det verst mulige livet de kan tenke seg, og 10 det best mulige livet. Prosent

Hvordan ungdom oppfatter seg selv og livet sitt. Prosent som er enig og uenig

Prosentandel som er enige i ulike utsagn om seg selv og livet sitt

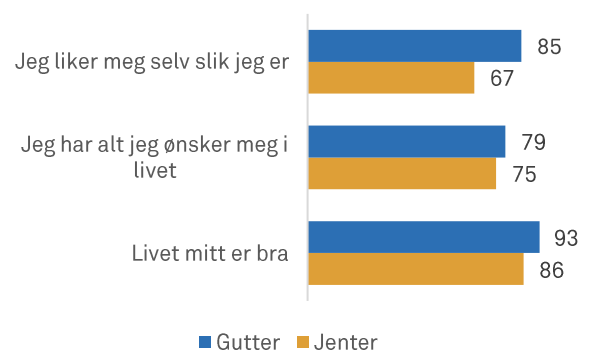

Livskvalitet

Ungdata kartlegger flere aspekter ved det vi kan kalle de følelsesmessige sidene ved unges livskvalitet, som for eksempel glede, energi og engasjement. De siste årene har det som kalles eudaimoniske aspekter ved folks livskvalitet fått økt oppmerksomhet. Å føle seg nyttig, oppleve mestring og det å få utnyttet sitt potensiale er sentrale aspekter ved denne formen for livskvalitet. I Ungdata får ungdommene også spørsmål om slike forhold.

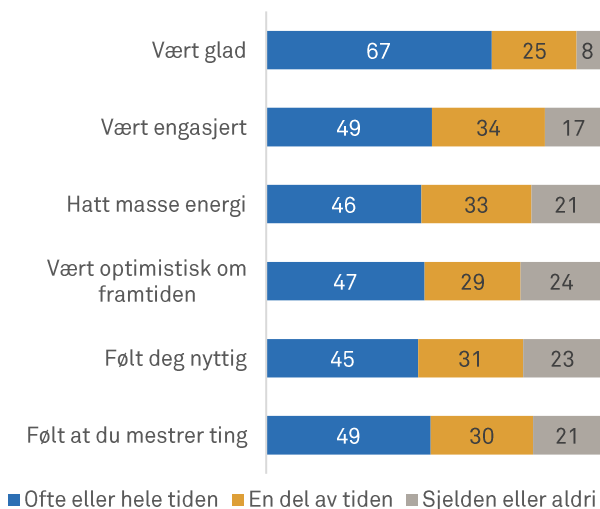
Resultatene viser at noen flere gutter enn jenter er tilfreds med livet sitt. Kjønnsforskjellene er større for det som har med mestring, nytte og framtidsoptimisme å gjøre, enn det som har med glede, engasjement og energi.

Prosentandel gutter og jenter som er enige i ulike utsagn om seg selv og livet sitt

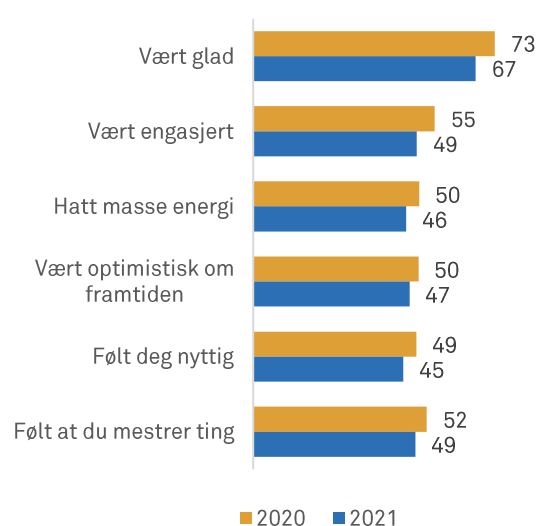

” De fleste unge er godt fornøyd med livet sitt

Tenk på hvordan du har hatt det den siste uka, hvor ofte har du...

Prosentandel som den siste uka ofte eller hele tiden har...

Venner

Ungdomstiden beskrives gjerne som en fase av livet der jevnaldrende framstår som spesielt viktige. Venner på egen alder vil for de fleste være en kilde til lek, glede, støtte, samhørighet og bekreftelse. Hvilken rolle de jevnaldrende vennene spiller i hver enkelt ungdoms liv varierer. Mens noen trives godt med én eller to venner, er andre opptatt av å ha en stor vennegjeng, eller ha mange kontakter på sosiale medier.

Med sosiale medier har ungdom fått en ny arena å være sammen på. For mange vil kvaliteten på vennskapene likevel fremdeles bety mer enn antallet og hvordan man er sammen. På lengre sikt har samspeillet med de jevnaldrende betydning for utvikling av selvbilde og sosial kompetanse. Mange knytter også vennskap i ungdomstiden som varer livet ut. Å ha venner er viktig fordi det gir en opplevelse av at man er godtatt. Hvilke venner man har markerer tilhørighet og sier også noe om hvem man er.

Ungdata viser at de aller fleste norske tenåringer har venner å være sammen med. Dette gjelder både før og under pandemien. De fleste bruker en god del tid sammen med vennene sine, enten hjemme hos hverandre eller ute. Så mange som ni av ti har en fortrolig venn som de kan stole på og snakke med om alt mulig. Denne andelen har vært stabil gjennom hele det siste tiåret, og gjelder gutter i like stor grad som jenter og de yngste tenåringene i like stor grad som de eldste. Tallene for 2021 viser imidlertid en nedgang blant elevene på ungdomstrinnet på to prosentpoeng i andelen som har fortrolige venner.

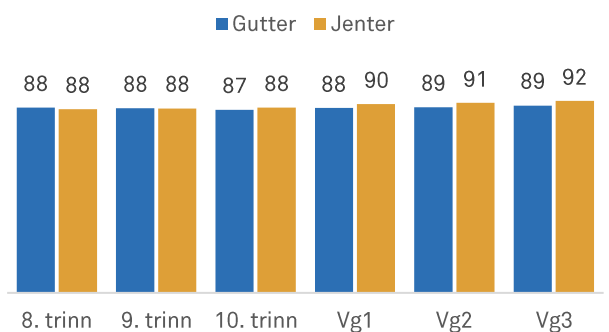
Noen ungdommer mangler venner og for mange kan dette oppleves som sårt. 2 % forteller at de ikke har noen de vil kalle for venner nå for tida. 4 % har ikke noen å være sammen med i friminuttene på skolen. 7 % mangler noen å være sammen med på fritiden. Det er lite som tyder på at pandemien har endret særlig mye på dette.

Heller ikke når det gjelder ensomhet, har pandemien påvirket særlig mye. Det er noen flere som har kjent på dette, men andelen som er veldig mye plaget er lik i tiden før som i tiden under pandemien. Dette kan virke overraskende, siden mange av restriksjonene har bidratt til færre sosiale møter og treffpunkter ungdom i mellom. Utviklingen er også interessant sett i lys av at andelen unge som opplever ensomhet, har steget noe de siste årene. Det generelle bildet er at de aller fleste ungdommer er lite eller ikke plaget av ensomhet. Men 11 % er veldig mye plaget, og jenter mer enn gutter.

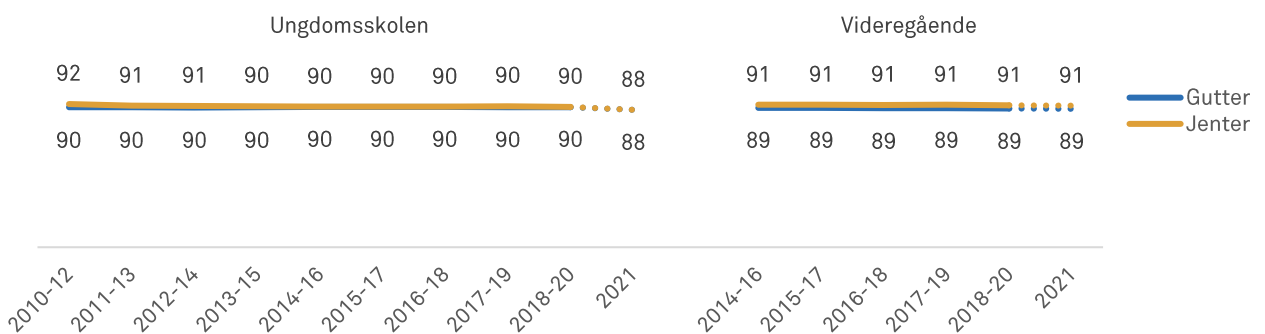
Har du minst én venn som du kan stole på og betro deg til om alt mulig?

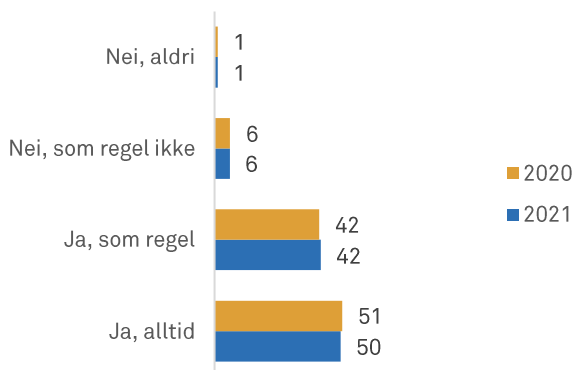
Prosentandel som har en fortrolig venn. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

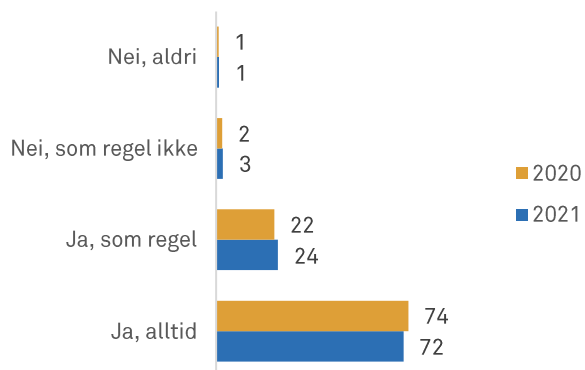
Prosentandel som har en fortrolig venn. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

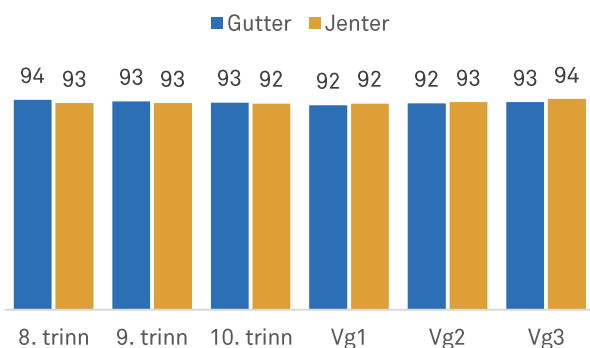
Har du noen å være sammen med på fritiden?

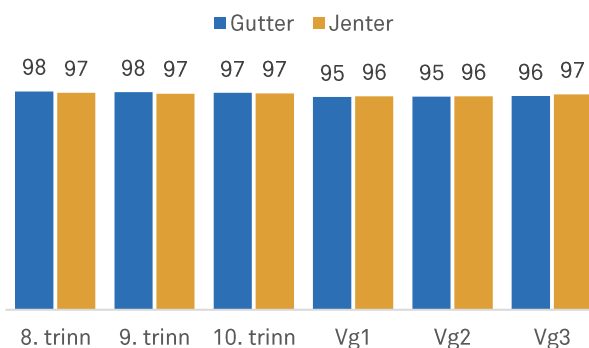
Har du noen å være sammen med i friminuttene på skolen?

Prosentandel som har noen å være sammen med på fritiden. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som har noen å være sammen med i friminuttene på skolen. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

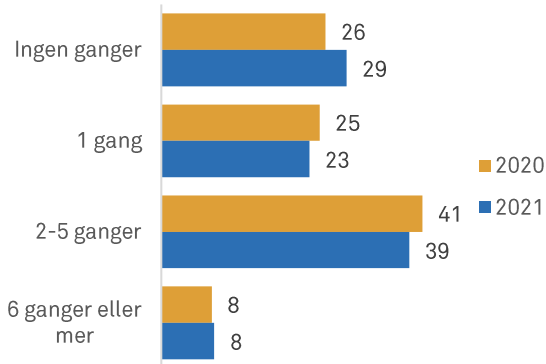
Å ha noen å være sammen med

De aller fleste ungdommer har et ønske om å være sosiale. Resultatene fra Ungdata viser at nesten alle ungdommer – både gutter og jenter og ungdom i ulike aldre – har noen å være sammen med. Under pandemien har 96 % noen å være sammen med i friminuttene på skolen og 93 % har noen å være sammen med på fritiden. Tallene har endret seg lite sammenliknet med målingen foretatt før pandemien i 2020.

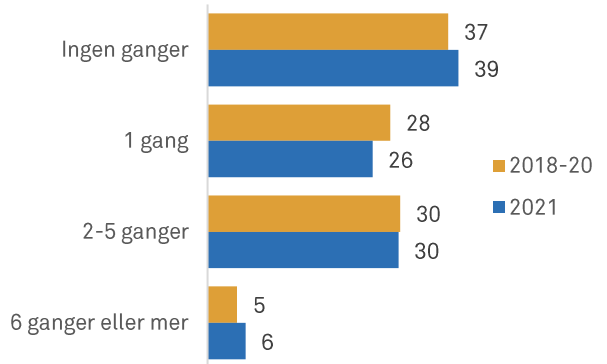
Resultatene på denne siden er basert på spørsmål som var med i Ungdata for første gang i 2020.

” Nesten alle har noen å være sammen med i friminuttene på skolen. Sju prosent har derimot ingen å være sammen med på fritiden

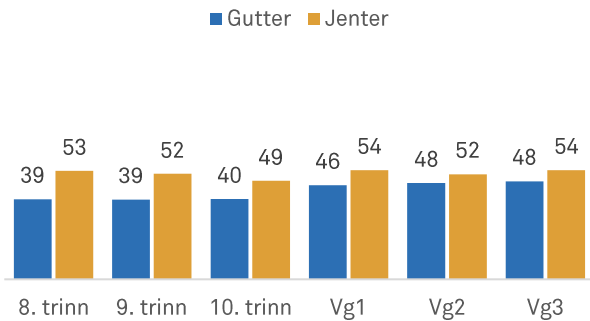
Hvor mange ganger har du vært sammen med venner hos deg eller hos dem i løpet av den siste uka?

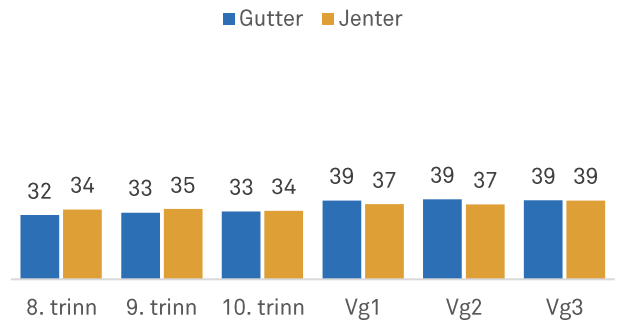
Hvor mange ganger har du brukt størsteparten av kvelden ute sammen med venner?

Prosentandel som har vært sammen med venner hjemme hos hverandre minst to ganger siste uke. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

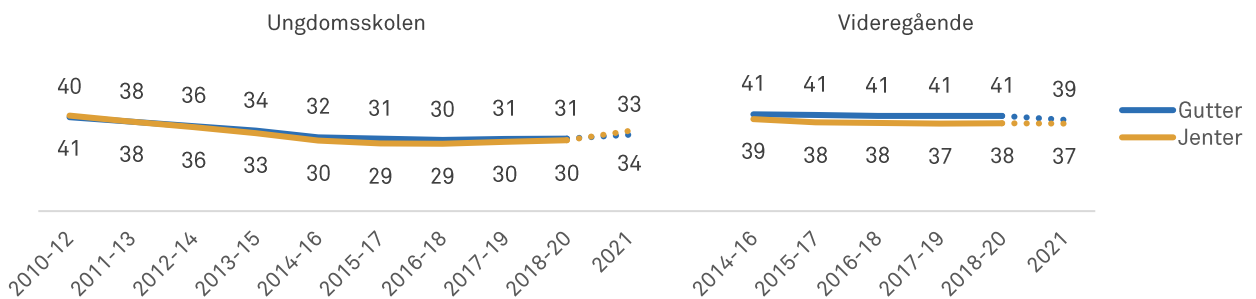

Prosentandel som har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

” På starten av 2010-tallet ble det stadig mindre vanlig å være ute med venner om kvelden. Denne trenden har stoppet opp

Prosentandel som har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Ensomhet

Ensomhet er en subjektiv følelse, som kan oppstå når man opplever å ha mindre sosial kontakt med andre enn man ønsker, eller at kontakten ikke er av tilstrekkelig kvalitet. Ensomhet er ikke nødvendigvis det samme som sosial isolasjon, men personer med lite sosialt nettverk eller som ofte er alene har gjerne større sjanse for å føle seg ensomme.

Ensomhet måles best gjennom selvrapportering. Det er vanlig å stille ett direkte spørsmål om hvorvidt man føler seg ensom, slik det gjøres i Ungdata. Spørsmålet fanger opp hvor ofte ungdom følte seg plaget av ensomhet i løpet av den siste uken.

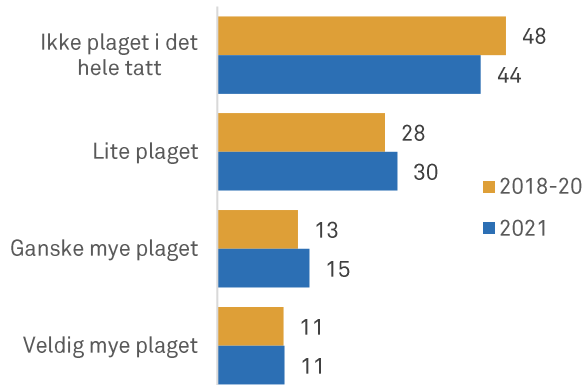
Ungdata viser at de aller fleste ikke er særlig plaget av ensomhet. Halvparten er ikke plaget i det hele tatt. Ytterligere en av fire er lite plaget.

Men 11% av ungdommene er veldig mye plaget av ensomhet. Ensomhet er mer utbredt blant jenter enn blant gutter. For begge kjønn øker omfanget av ensomhet noe fra starten av ungdomstrinnet til de begynner på videregående.

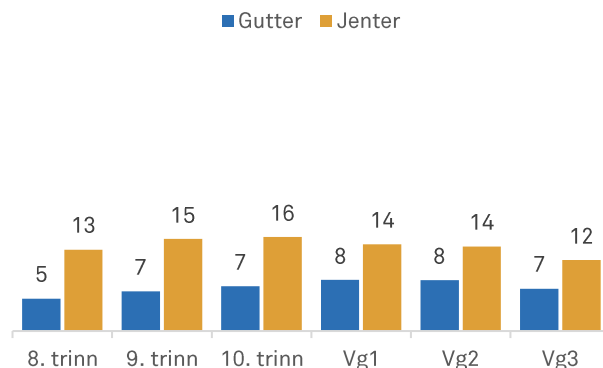
Ensomhetstallene i Ungdata har økt noe gjennom hele 2010-tallet. Tallene for de siste to årene kan tyde på at tallene har flatet ut. Det er lite som tyder på at pandemien har ført til at andelen som har vært veldig mye plaget av ensomhet har økt.

” Ensomhet er noe de fleste unge kan kjenne på, men det store flertallet er lite plaget

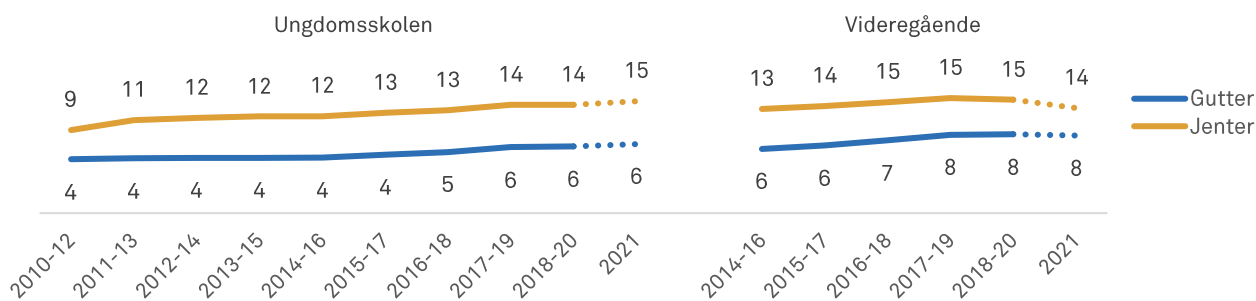
Har du i løpet av siste uke vært plaget av at du har følt deg ensom?

Prosentandel som har vært veldig mye plaget av følelsen av å være ensom siste uke. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som har vært veldig mye plaget av følelsen av å være ensom siste uke. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Foreldre

Foreldrene og de nærmeste foresatte er de viktigste omsorgspersonene i oppveksten. Foreldre har plikt til å sørge for økonomisk underhold og omsorg, de skal sikre en forsvarlig oppdragelse og at barnet får en utdanning. De økonomiske, kulturelle og sosiale ressursene som finnes hjemme, legger grunnlaget for de unges levekår og livskvalitet. Studier tyder på at foreldre betyr mye både for unges utdanningsvalg, og for unges fritidsinteresser.

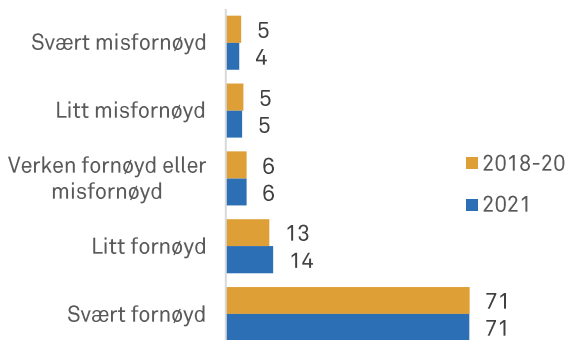
Samtidig handler det å være ung om å gradvis løsrive seg fra foreldrene og om å bli en selvstendig person. Etter hvert som barn blir eldre, blir deres egne meninger og interesser viktigere. For de fleste vedvarer likevel den emosjonelle nærheten til foreldrene utover i ungdomstiden. Selv om det også kan være mange uenigheter mellom ungdom og foreldre, har de fleste tenåringer i dag et tillitsfullt og nært forhold til sine foreldre.

Mye tyder på at avstanden – eller generasjonskløften – vi har vært vant til å snakke om mellom ungdom og foreldregenerasjonen er mindre i dag enn da dagens foreldre selv var ungdom. Dette understrekes av at 85 % er fornøyd med foreldrene sine – og kun 9 % er litt eller veldig misfornøyd. Mer enn 9 av 10 unge opplever at foreldrene deres er svært interessert i livet deres. Normen i dag er et foreldreskap der ungdom står i sentrum, og der foreldre har god oversikt over hva ungdommene gjør i fritiden og hvem de er sammen med.

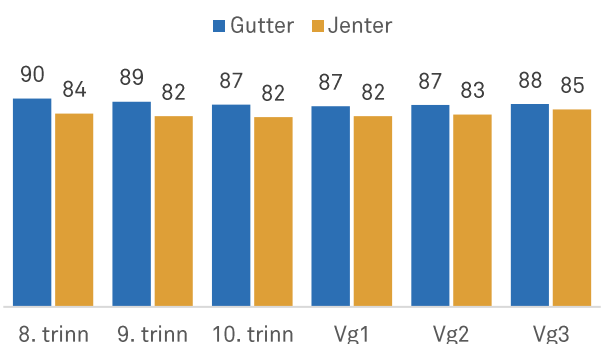
Det er lite som tyder på at det har skjedd noen større endringer på dette området det siste tiåret. Samtidig har det vært noen mindre endringer i forbindelse med pandemien. Sammenliknet med tiden før pandemien er flere gutter fornøyd med foreldrene sine, og på videregående er det flere som opplever at foreldrene har god oversikt over venner og fritiden deres. Ellers er det ingen tegn til at flere opplever mer krangling mellom de voksne i familien. Det er heller ingen endringer i ungdommenes opplevelser av hvor ofte de er sammen med foreldrene sine. Det siste er noe overraskende, gitt at mange ungdommer har brukt mye mer tid hjemme og mange foreldre har hatt hjemmekontor over lang tid.

For ungdom som ikke selv tjener penger, er foreldrene den viktigste kilden til å dekke utgifter slik at de kan delta på fritidsaktiviteter som koster penger, som for eksempel kino, idrett, bursdager eller reiser. Ungdata viser at det store flertallet (84 %) ikke opplever at foreldrene mangler penger til at de kan være med på slike aktiviteter. 3 % opplever derimot at foreldrene ofte mangler penger til fritidsaktiviteter. 13 % opplever at dette skjer av og til.

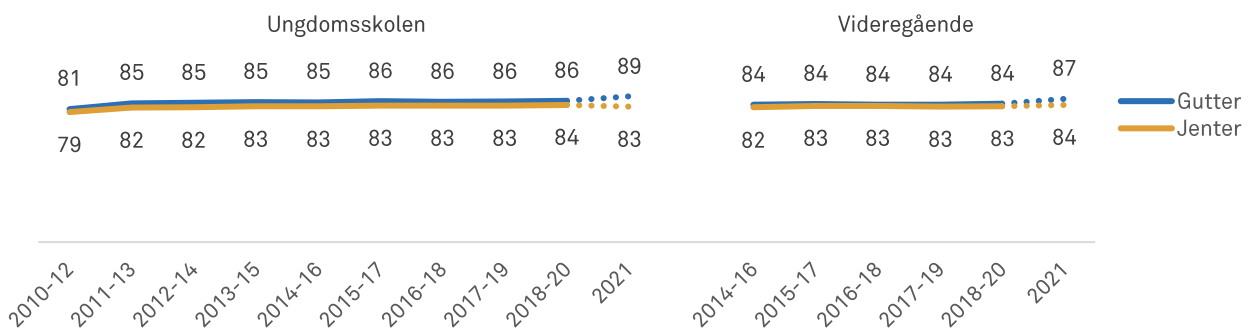
Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?

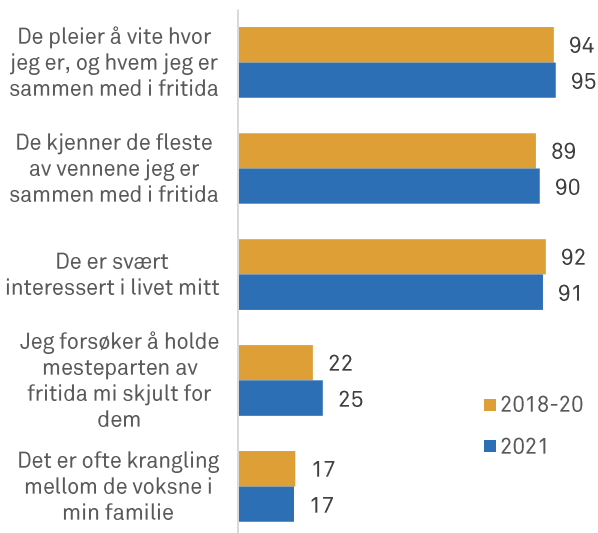
Prosentandel som er fornøyd med foreldrene sine. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

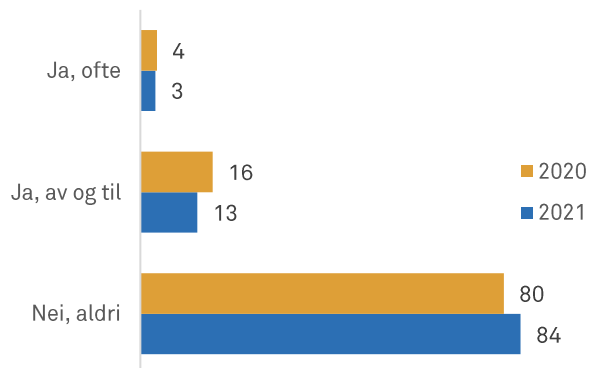
Prosentandel som er fornøyd med foreldrene. Utvikling over tid – kjønn og skoleslag

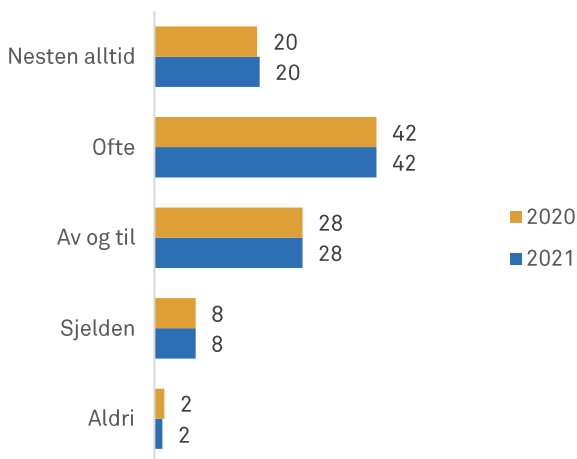
Prosentandel som mener at utsagnene under passer for sine foreldre/foresatte

Hender det at dine foreldre eller foresatte mangler penger til å betale for fritidsaktiviteter du ønsker å delta i (idrett, kino, bursdager, reiser etc.)?

I hverdagen, hvor ofte er du sammen med dine foreldre/foresatte?

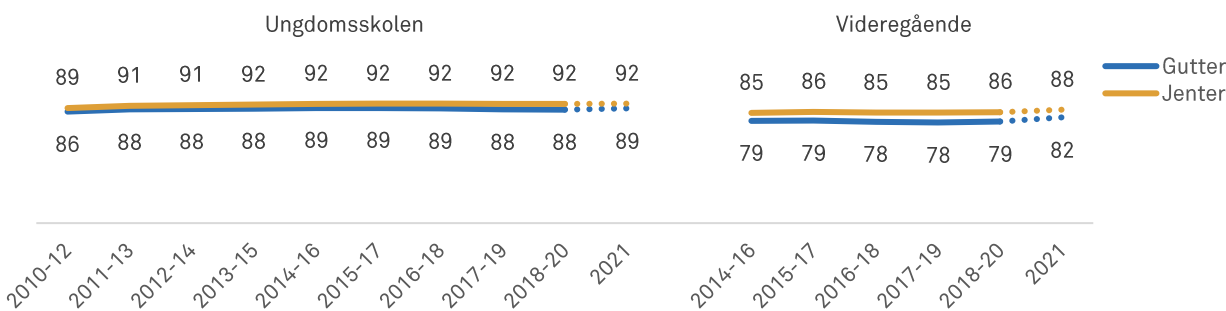

Foreldrerelasjoner

Mye tyder på at forholdet mellom ungdom og foreldre har endret seg mye siden dagens foreldre selv var ungdommer. Nesten alle ungdommer i dag opplever at foreldrene deres har oversikt over hvor de er og hvem de er sammen med i fritiden. 90 % opplever at foreldrene kjenner flesteparten av vennene de er sammen med i fritiden. Så mange som 91 % opplever eksplisitt at foreldrene deres er svært interessert i livet deres.

Figuren under viser hvor mange gutter og jenter på ungdomsskolen og i videregående som både opplever at foreldrene kjenner vennene deres og at de som regel vet hvor de er i fritiden. Resultatene viser stor stabilitet i løpet av det siste tiåret. Kjønnforskjellene er nokså små, men det er noen flere jenter enn gutter på videregående som opplever at foreldrene har oversikt over vennene og fritidsvanene deres.

Prosentandel som opplever at foreldrene har god oversikt over ungdommenes venner og fritid. Utvikling over tid – kjønn og skoleslag

Skole

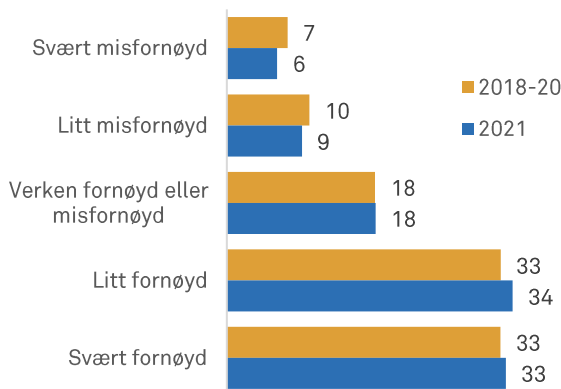
Stengte skoler og innføring av digital hjemmeundervisning har nok vært den mest inngrepene konsekvensen av hele pandemien for ungdoms hverdagsliv. Pandemien har synliggjort hvordan skolen ikke bare er et sted for læring, fag og disiplin, men også en viktig arena for sosialt samvær. Skolen er et sted hvor vennskap utvikles – i timene og i friminuttene, men også på skoleveien. I en tid der digitale kommunikasjonsformer preger mye av fritiden til ungdom, utgjør skolehverdagen – og det fysiske samværet som finner sted der – trolig en enda viktigere faktor i ungdoms sosiale liv enn tidligere.

På spørsmål om hvor fornøyd ungdom er med skolen de går på, svarer to av tre at de er litt eller veldig fornøyd. 15 % er imidlertid direkte misfornøyd. Det er noen flere som er fornøyd, og færre som er misfornøyd, med skolen sin under pandemien enn i tiden før. Denne endringen er mest markert blant gutter og da spesielt på ungdomstrinnet. Hvorvidt dette er et uttrykk for at disse er spesielt fornøyde med at deler av skolehverdagen har foregått hjemmefra, er vanskelig å si.

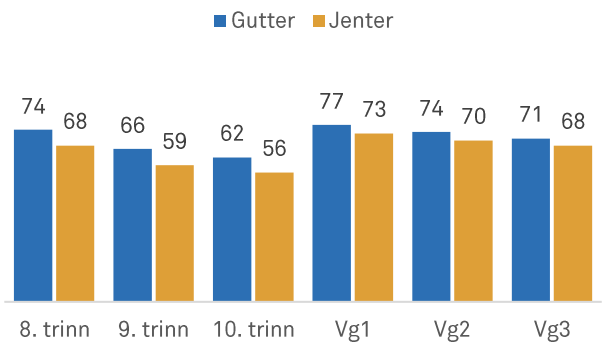
På andre områder har endringene gått i motsatt retning. Under pandemien er det færre som trives på skolen enn før pandemien, færre opplever at lærerne deres bryr seg om dem, det er færre som føler at de passer inn blant elevene i klassen og flere kjeder seg på skolen. Det har også vært en økning i andelen som opplever mye stress på skolen. Endringene viderefører en utvikling vi har sett gjennom Ungdata en god stund. Det er dermed vanskelig å si noe om hvorvidt de endringene vi ser i årets undersøkelse er en direkte konsekvens av pandemien, eller om de er en del av en underliggende trend.

De siste årene har vi også sett en tendens til at stadig flere ungdommer skulker skolen. Årets tall for skulking er nokså identiske som fjorårets, men andelen jenter som skulker skolen fortsetter å øke, mens den synker blant guttene. Endringene på dette området har vært ganske store blant jentene på ungdomstrinnet. På midten av 2010-tallet hadde 20 % av ungdomsskolejentene skulket skolen, mot 29 % under pandemien.

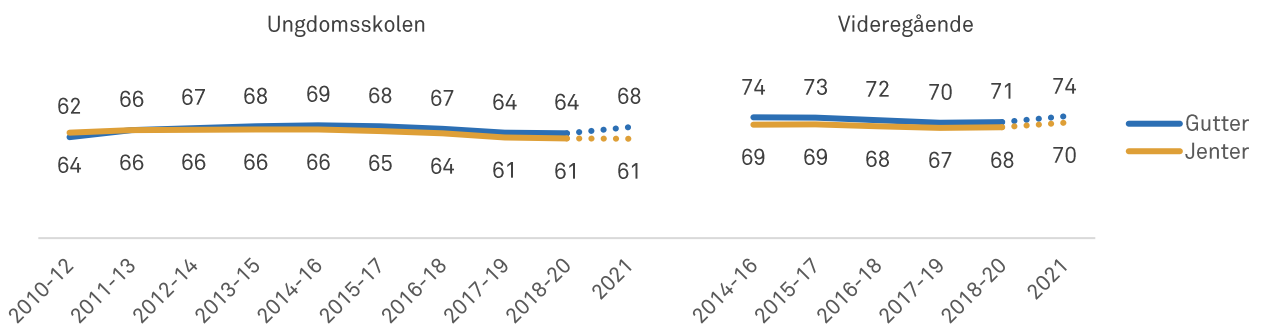
Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med skolen du går på?

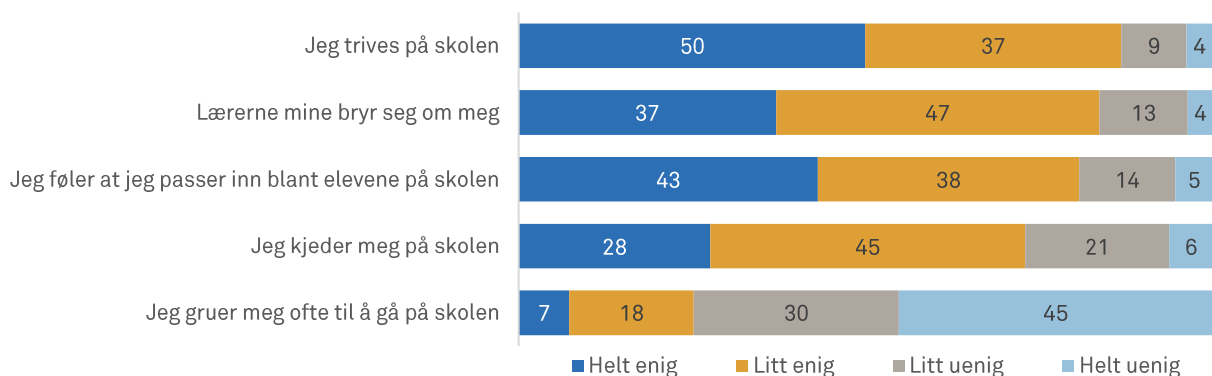
Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

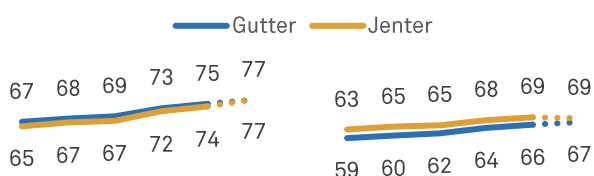
Prosentandel som er fornøyd med skolen de går på. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

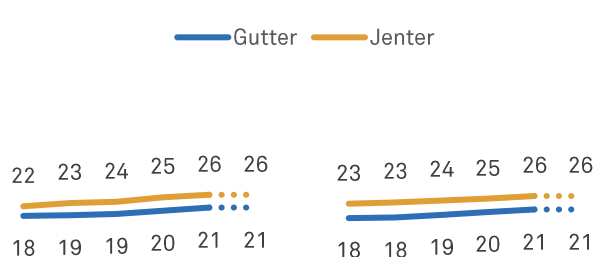
Hvor mange som er enige og uenige i ulike utsagn om hvordan de har det på skolen

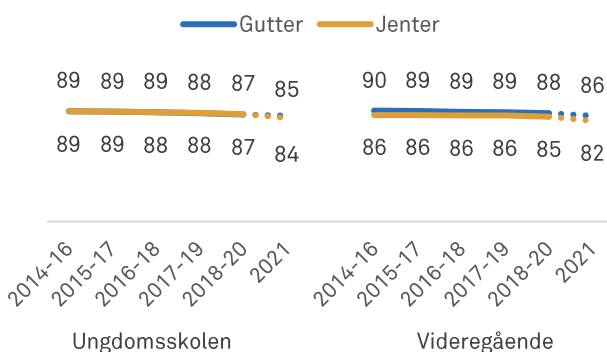
Prosentandel som kjeder seg på skolen

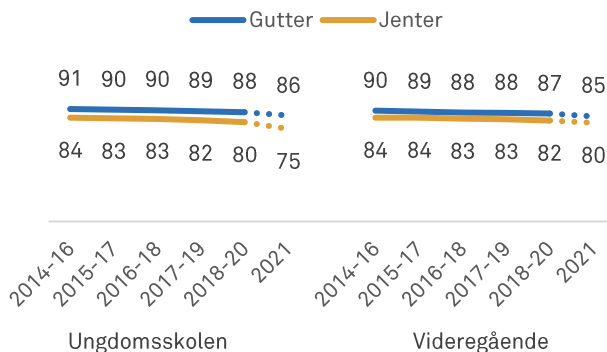
Prosentandel som ofte gruer seg til å gå på skolen

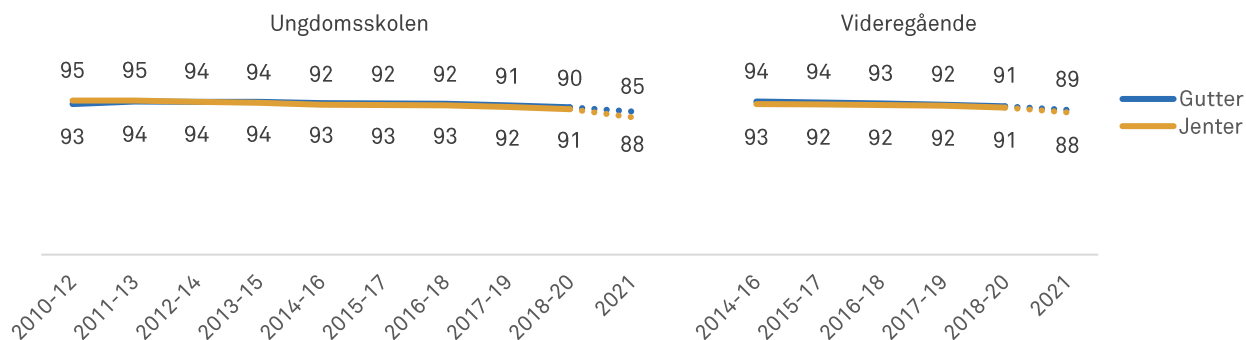
Prosentandel som synes lærerne bryr seg om dem

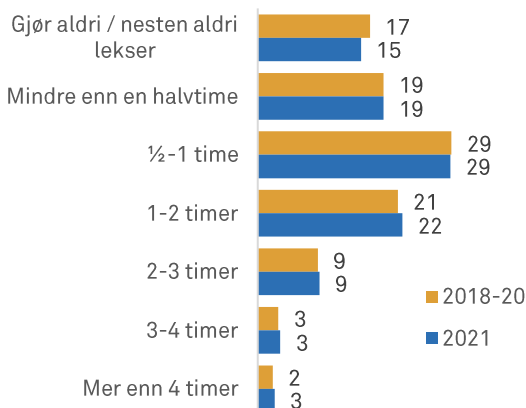
Prosentandel som synes de passer inn blant elevene på skolen

Prosentandel som trives på skolen. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid utenom skolen?

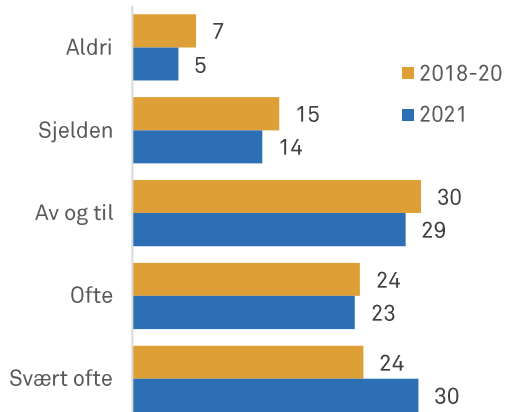

Lekser

I Ungdata kartlegges tiden ungdom bruker på lekser gjennom et spørsmål der de blir bedt om å oppgi hvor lang tid de vanligvis bruker på lekser og annet skolearbeid utenom skoletiden en gjennomsnittsdag.

Det er stor variasjon i hvor mye tid ungdom bruker på lekser.

Hvor ofte blir du stresset av skolearbeidet?

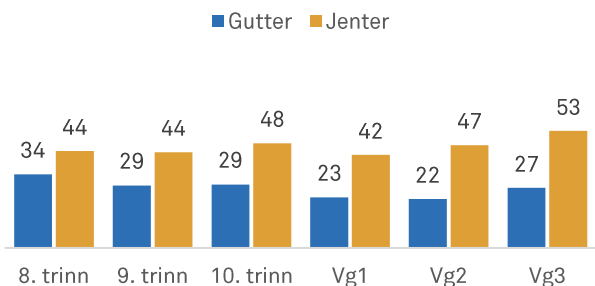

Skolestress

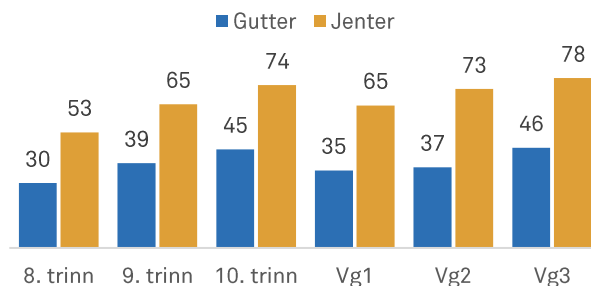
En god del unge opplever skolearbeidet som stressende. Positivt stress kan være bra og bidra til at ungdom fokuserer på læringsoppgavene.

Stress kan også være negativt, særlig for de som opplever vedvarende stress over tid og hvor gapet mellom egne ambisjoner og det man får til blir for stort.

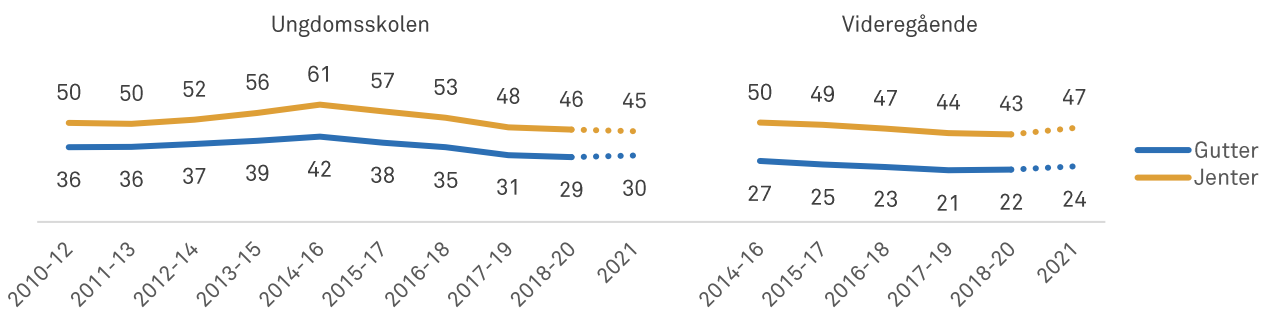
Prosentandel som bruker minst én time hver dag på lekser og annet skolearbeid utenom skolen. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

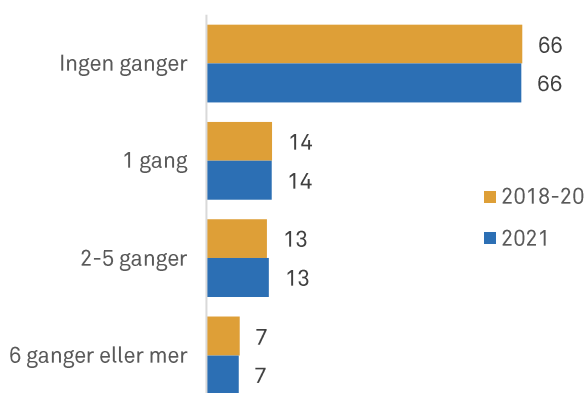
Prosentandel som ofte eller svært ofte blir stresset av skolearbeidet. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som bruker minst én time hver dag på lekser og annet skolearbeid utenom skolen. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

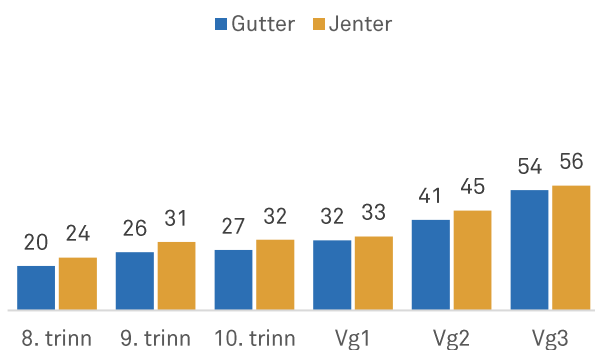

Hvor mange ganger har du skulket skolen siste år?

” Å skulke skolen er en risikofaktor i ungdomstiden

Prosentandel som har skulket skolen minst én gang siste år. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

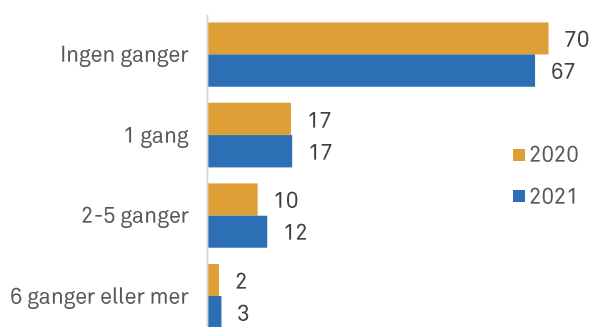
Skulking

Å være motivert for skolen er et godt utgangspunkt for elever som ønsker å gjennomføre utdanningen sin. Skolemotivasjon kommer til syne på ulike måter, gjennom arbeidsinnsats, elevenes utdanningsvalg og hvorvidt de slutter opp om skolens formål og regler. Å skulke skolen – særlig når dette skjer gjentatte ganger – signaliserer det motsatte. Årsakene bak skoleskulk kan være mange, og handler i mange tilfeller om forhold som ikke direkte har med skolen å gjøre.

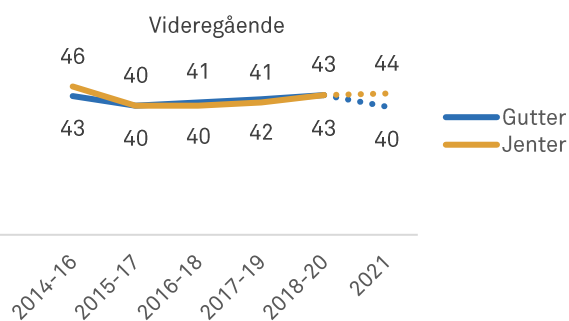
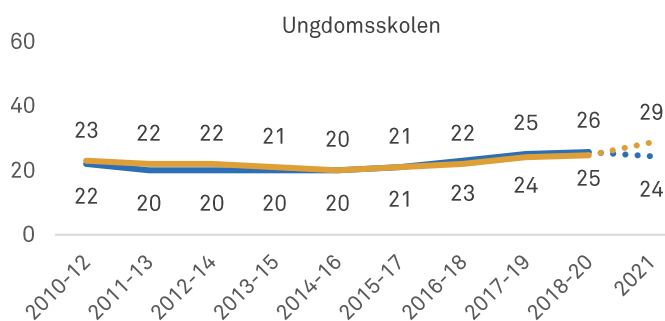
Skulk regnes ofte som en risikofaktor som gir økt sannsynlighet for negativ utvikling i ungdomsårene. Særlig alvorlig er det når skoleskulk opptrer sammen med andre risikofaktorer og der ungdommen har få beskyttende faktorer i det miljøet han eller hun befinner seg i.

Et mindretall velger å skulke, men tilbøyeligheten til å gjøre det øker med alder. Omfanget av skoleskulk har blitt mer utbredt i løpet av de siste årene, spesielt blant elevene på ungdomstrinnet. Årets tall tyder på en viss økning i skulking blant jenter.

I løpet av det siste året, hvor mange ganger har du bevisst jukset på en prøve eller innlevering du skulle få karakter på?

Prosentandel som har skulket skolen minst én gang siste år. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Lokalmiljøet

Å vokse opp betyr som regel å vokse opp i et bestemt lokalmiljø. Forskjellige steder gir ulike muligheter for utfoldelse og sosialt samvær. Fritidstilbudet lokalt påvirker hvordan den enkelte kan utfolde seg, og bidrar til å skape lokal identitet og tilhørighet. Det samme gjelder tilgangen på åpne møteplasser, rekreasjonsområder og urørt natur. Opplevelsen av lokalmiljøet vil også være preget av utsiktene til utdanning, arbeid og familieetablering på sikt. For mange vil et godt kollektivtilbud være avgjørende for å ha en god ungdomstid.

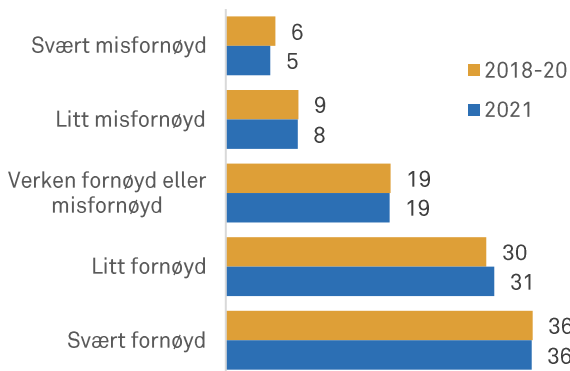
Trygge og sunne lokalmiljøer er særlig viktig for barn og unges velferd, fordi de som regel bruker lokalmiljøet i større grad enn foreldrene og andre voksne. Barn og unge kan også ha andre meninger enn voksne om hva som gir livskvalitet på hjemstedet. Derfor er det viktig å spørre dem om hvordan de opplever stedet der de bor.

Ungdata viser at de fleste er godt fornøyd med lokalmiljøet sitt. Andelen som er fornøyd varierer litt fra år til år, men hovedtrenden er stabilitet. Andelen som er fornøyd med lokalmiljøet under pandemien økte noe på videregående og blant gutter på ungdomstrinnet, men gikk ned blant jenter på ungdomstrinnet. En del unge er ikke særlig fornøyd med lokalmiljøet. I 2021 gir 13 % uttrykk for at de er litt eller veldig misfornøyd. I løpet av årene på ungdomsskolen synker andelen som er fornøyd med stedet der de bor. Nedgangen gjelder jenter i større grad enn gutter. Dessuten er guttene generelt mer fornøyd med lokalmiljøet sitt enn jentene.

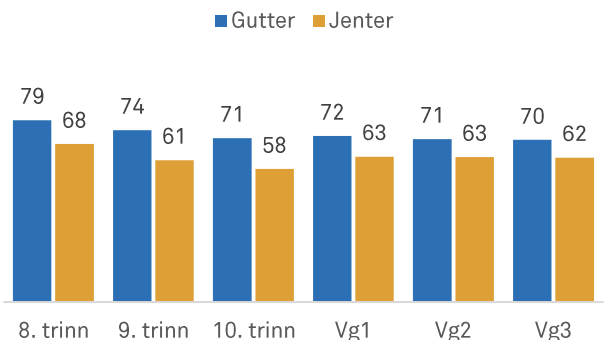
Hva ungdom er fornøyd med og misfornøyd med, varierer mye fra kommune til kommune. De fleste er fornøyd med idrettsanleggene i nærområdet. Og mange steder er ungdom svært fornøyd med at det finnes lokaler der unge kan møtes, som for eksempel fritidsklubber. Andre steder mangler slike tilbud. Hvor fornøyd ungdom er med kollektivtilbudet er noe av det som varierer aller mest mellom steder i Ungdata (se ungdata.no). Dette viser at kommunene og fylkeskommunene kan gjøre mye for å tilrettelegge for ungdommers trivsel.

Å kunne føle seg trygg i nærområdet sitt er helt sentralt. De aller fleste (86 %) opplever at det er trygt å bevege seg ute om kvelden i nærmiljøet der de bor. Bare 3 % er direkte utrygge. Etter en periode med en tendens til negativ utvikling i andelen som mener det er trygt å være ute om kvelden, har tallene de siste årene flatet ut.

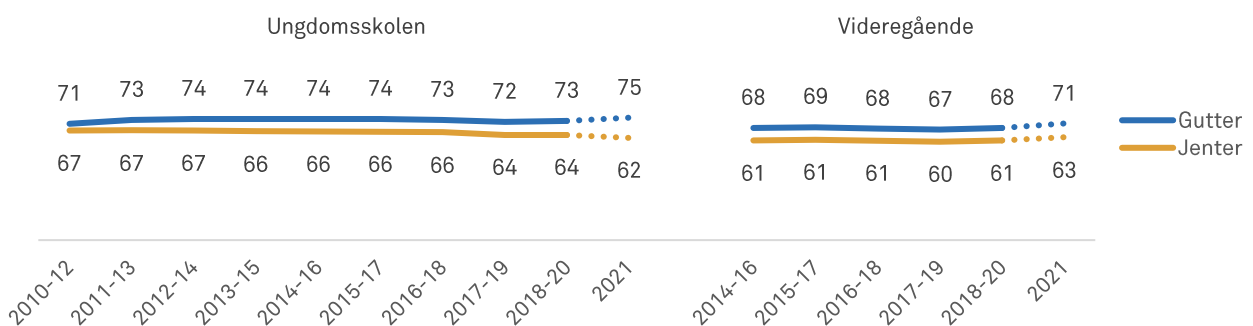
Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?

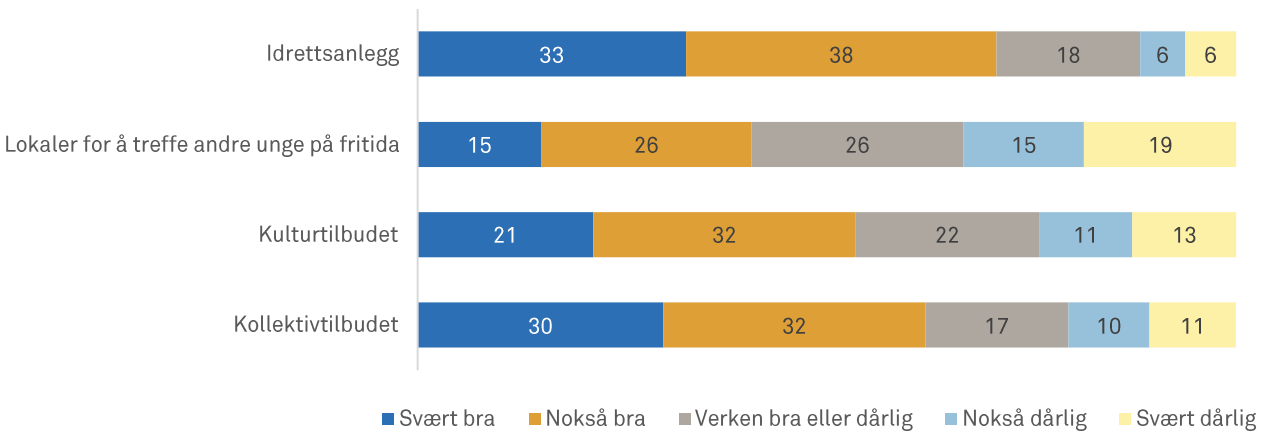
Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

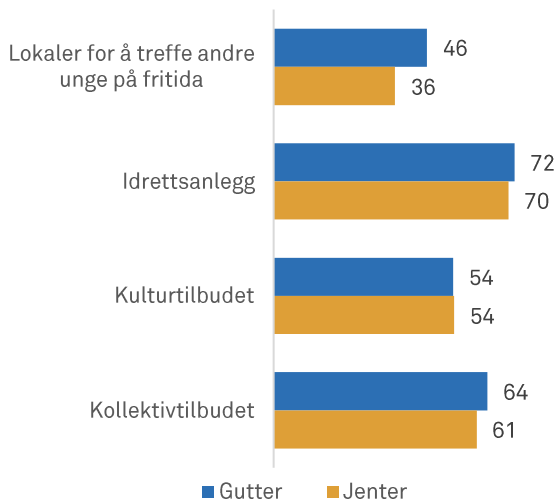
Prosentandel som er fornøyd med lokalmiljøet. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

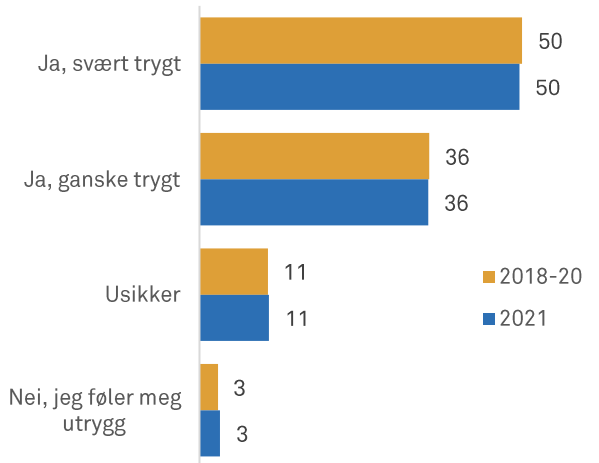
Tenk på områdene rundt der du bor. Hvordan opplever du at tilbudet til ungdom er når det gjelder ...

Andel gutter og jenter som opplever ulike tilbud til ungdom i nærmiljøet som svært eller nokså bra

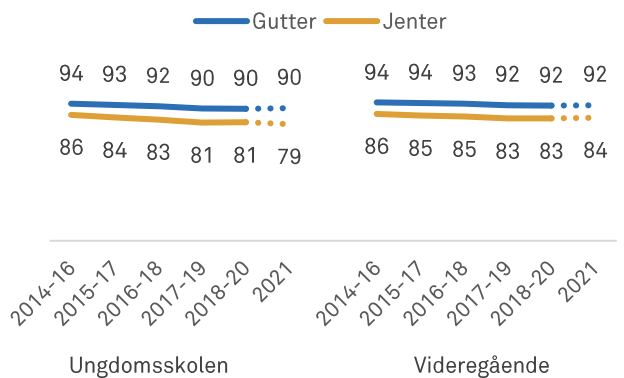

Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å være i nærområdet der du bor

” Dagens ungdom vokser opp i en globalisert verden. Det lokale og tilhørigheten til nærmiljøet har likevel stor betydning i ungdoms liv

Prosentandel som opplever det som trygt å være ute om kvelden i nærmiljøet. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Framtid

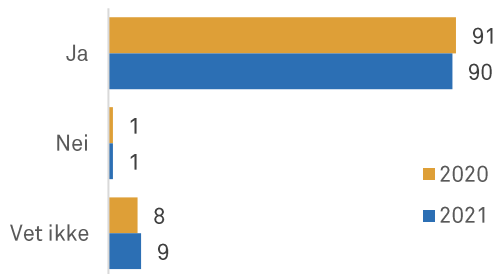
Selv om ingen med sikkerhet kan si noe om hvordan fremtiden kommer til bli, er det likevel vanlig å ha noen forestillinger om hvordan egen framtid vil bli. I 2021 svarer 90 % at de tror de vil fullføre videregående, mens 1 % svarer nei og 9 % er usikre. Tallene har endret seg lite når vi sammenlikner tiden før og under pandemien. Det er naturlig nok flere og flere som blir sikre på at de kommer til å fullføre desto nærmere de kommer avslutningen på videregående. Til tross for at langt flere jenter enn gutter faktisk fullfører videregående i Norge, er det små kjønnsforskjeller i andelen som tror de kommer til å fullføre.

På spørsmål om man tror man vil komme til å ta høyere utdanning, er usikkerheten større. 29 % svarer at de er usikre, men det er ikke flere enn 10 % som eksplisitt svarer nei. Heller ikke disse tallene har forandret seg mye med pandemien, men noen flere er usikre og litt færre svarer ja. At to av tre av dagens tenåringer tror de kommer til å fortsette å utdanne seg etter at de er ferdig med videregående opplæring, tilsier at vi har med en svært utdanningsorientert ungdomsgenerasjon å gjøre som. Flertallet av norsk ungdom ser altså for seg at deres hovedtilknytning til samfunnet vil være som elev og student i mange år framover.

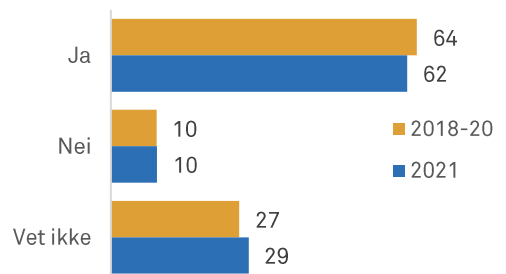
Trenden de siste årene har vært at framtidsoptimismen blant norsk ungdom har gått noe ned – og det etter en periode hvor flere av tallene beveget seg oppover. Det er imidlertid lite som tyder på at pandemien har påvirket ungdoms framtidsorientering i særlig stor grad. Tallene for arbeidsledighet er identiske med fjorårets tall, og andelen som tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv er redusert marginalt. Andelen som tror de vil ta høyere utdanning har også gått noe ned blant elever på ungdomsskolen, men følger den trenden som har vært de siste fem-seks årene.

Ungdata viser at selv under pandemien kan dagens ungdomsgenerasjon karakteriseres som en framtidsoptimistisk generasjon. Bare 16 % tror at de noen gang kommer til å bli arbeidsledige og så mange som 68 % tror de kommer til å få et godt og lykkelig liv. Guttene er noe mer pessimistiske enn jentene når det gjelder arbeidsledighet, men mer optimistiske enn jentene i troen på et godt og lykkelig liv.

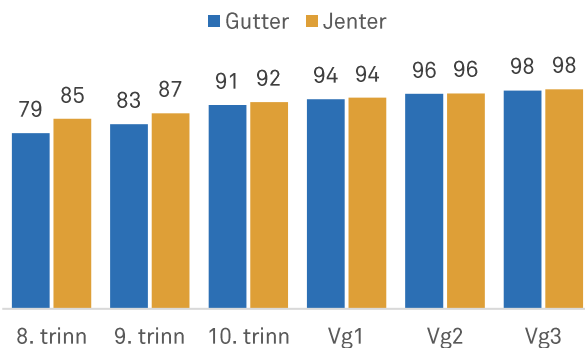
Tror du at du vil komme til å fullføre videregående skole?

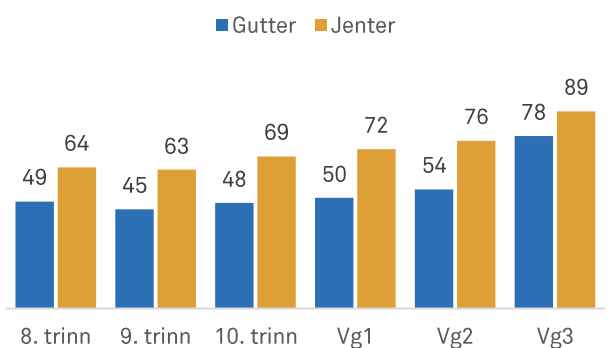
Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høyskole?

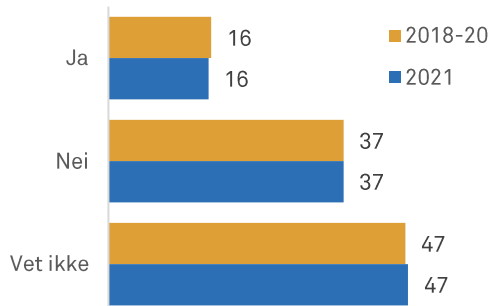
Prosentandel som tror de vil fullføre videregående skole. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

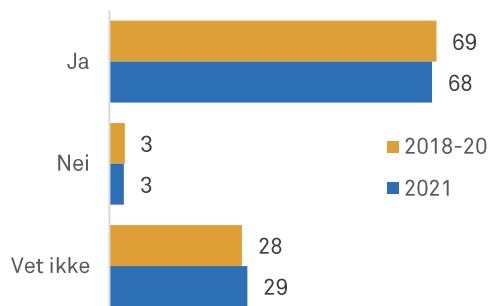
Prosentandel som tror de vil ta utdanning på universitet eller høyskole. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

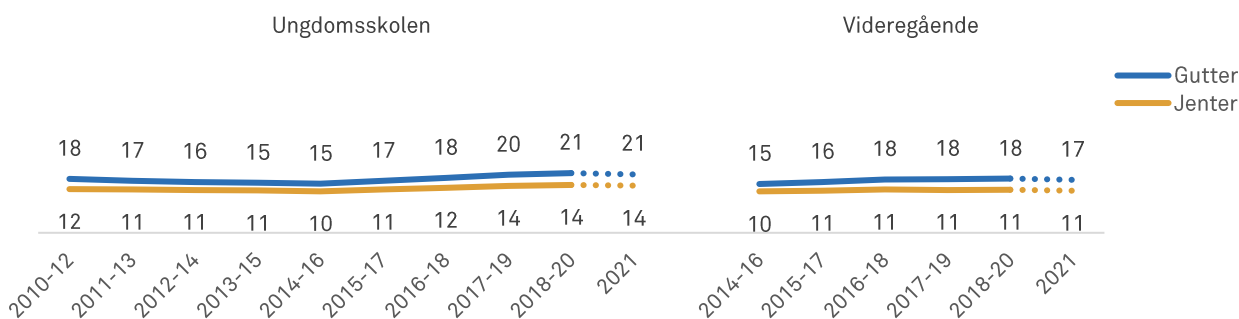
Tror du at du noen gang vil bli arbeidsledig?

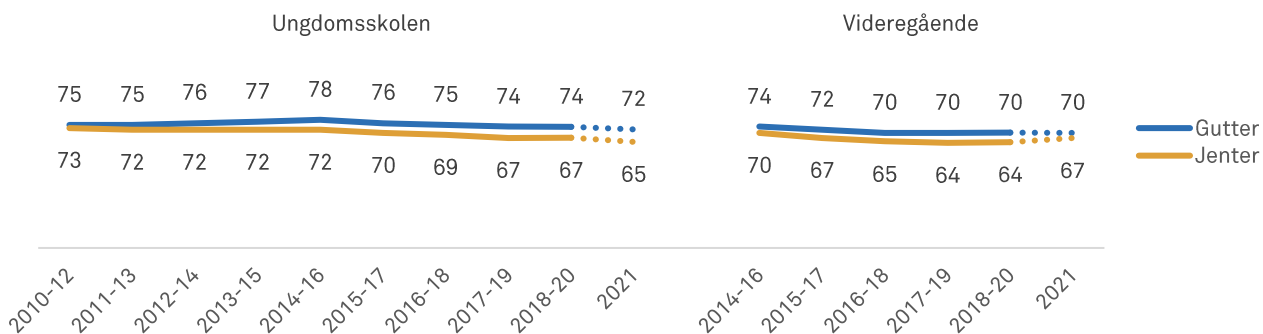
Tror du at du vil komme til å få et godt og lykkelig liv?

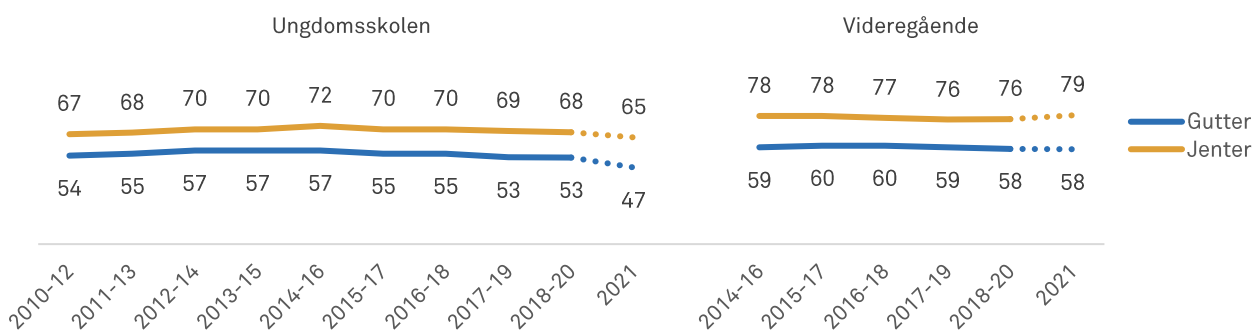
Prosentandel som tror de vil bli arbeidsledig. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som tror de vil komme til å få et godt og lykkelig liv. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som tror de kommer til å ta høyere utdanning. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Medier

I løpet av relativt kort tid har det skjedd noe i retning av det vi kan for en digital revolusjon. For de fleste – og ikke minst for de unge som har vokst opp med smarttelefoner og tilgang til internett 24/7 – er det nok vanskelig å forestille seg et liv uten å kunne ha direkte kontakt med alle de kjenner (og ikke kjenner), samt tilgang til all verdens musikk, videoer, filmer og informasjon, gjennom smarttelefoner som ikke er større enn at de får plass i en bukselomme.

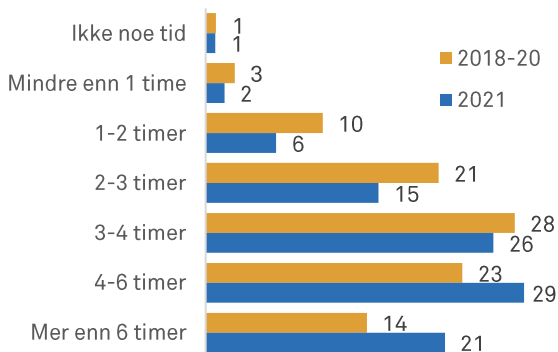
Den digitale teknologien har gjort ungdoms verden større, den gjør at ungdom kan ha kontakt og samvær med andre uten å være fysisk sammen. Onlinespill og sosiale medier spiller en helt avgjørende rolle for ungdoms hverdagsliv, og bidrar til å strukturere det sosiale livet på andre måter enn tidligere. Utviklingen betyr samtidig store sosiale omkostninger for den enkelte ungdom som ikke er til stede – eller blir utestengt – fra det nettbaserte sosiale fellesskapet.

Ungdata viser at ungdom flest bruker mye av sin fritid på digitale aktiviteter – og at tidsbruken er økende. Pandemien har bidratt til å forsterke denne utviklingen. Under pandemien brukte 76 % mer enn tre timer daglig foran en skjerm – og det utenom skoletiden – mot 65 % i tiden før pandemien. Tidsbruken øker noe gjennom årene på ungdomstrinnet, men flater ut fra 10. trinn.

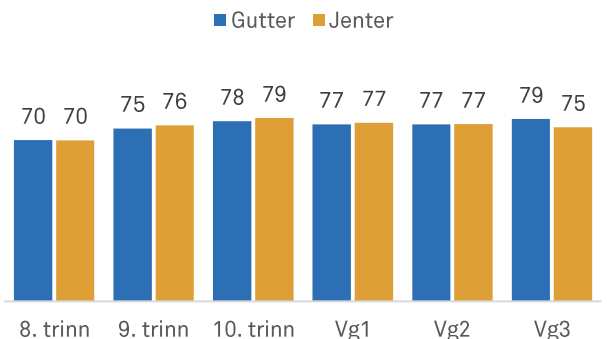
Mens gutter tidligere brukte noe mer tid foran en skjerm enn jenter, er det i 2021 ikke lenger noen kjønnsforskjeller i tidsbruken. Det er derimot fortsatt store forskjeller i hvilke aktiviteter gutter og jenter driver med. Jenter generelt bruker langt mer tid på sosiale medier enn gutter. De fleste gutter er derimot mer opptatt av å spille dataspill enn de fleste jenter.

Ser vi de siste årene under ett, har både gutter og jenter brukt stadig mer tid på sosiale medier. Det har også vært en økning i andelen som bruker mye tid på elektroniske spill, men endringene er mindre markerte enn for sosiale medier. Andelen unge som ser på TV har derimot gått kraftig nedover, men utviklingen har flatet ut de siste to årene. Det samme gjelder andelen som jevnlig leser bøker. Her har det vært en markert nedgang, særlig for jenter. Utflatingen startet i 2020 og har fortsatt i 2021.

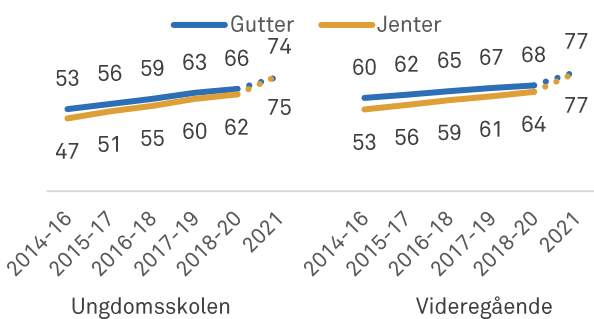
Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis foran en skjerm i løpet av en dag?

Prosentandel som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

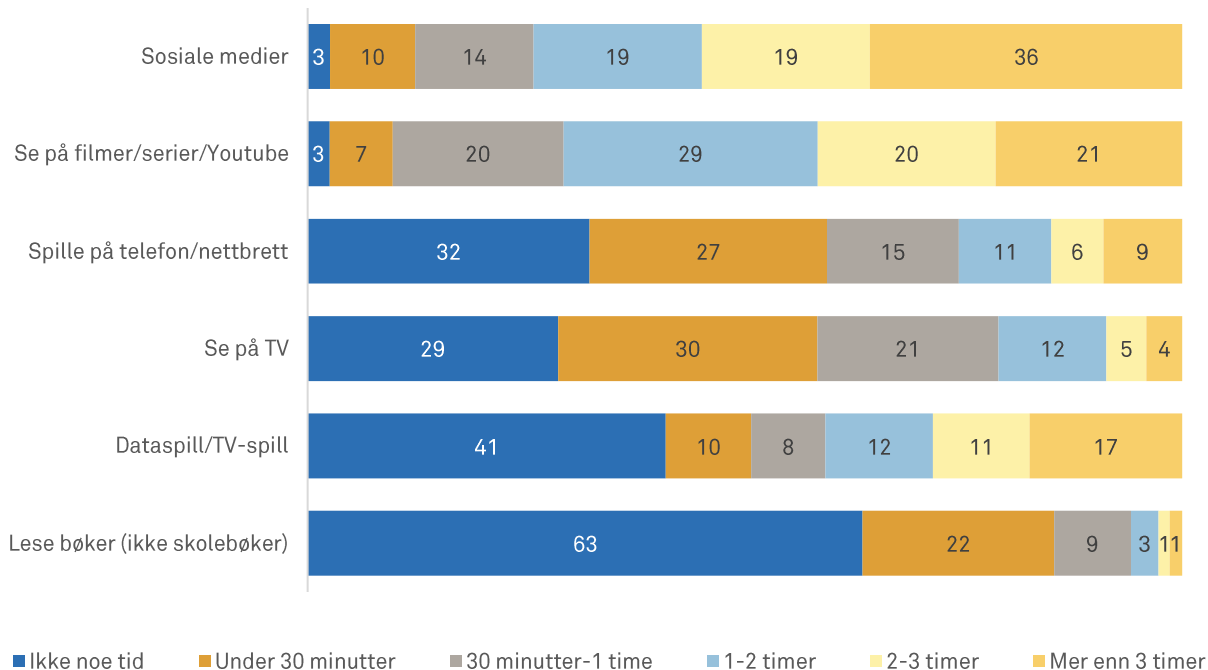

Prosentandel som bruker minst tre timer daglig foran en skjerm. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

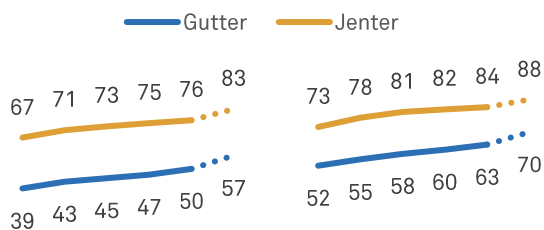

” **Pandemien har forsterket økningen i unges skjermtid som har pågått en stund**

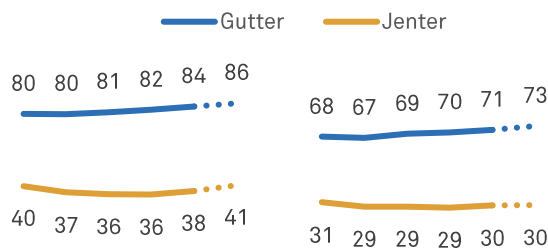
Hvor mye tid bruker du på følgende en gjennomsnittsdag?

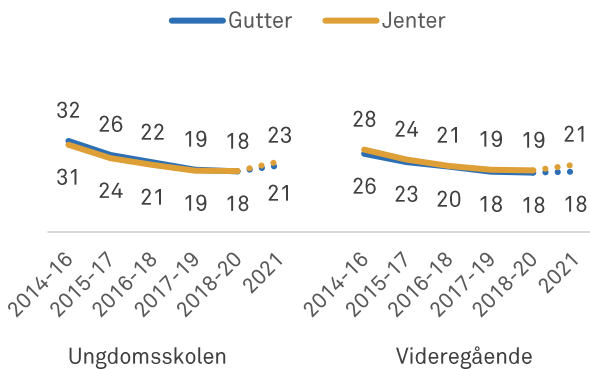
Prosentandel som bruker minst én time daglig på sosiale medier. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

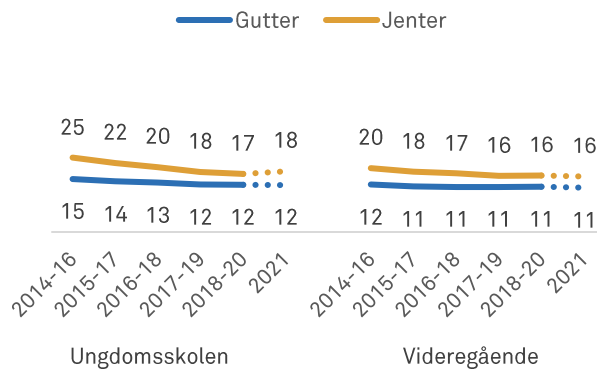
Prosentandel som bruker minst én time daglig på elektroniske spill. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som bruker minst én time daglig på å se på TV. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som bruker minst en halv time daglig på å lese bøker (ikke skolebøker). Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

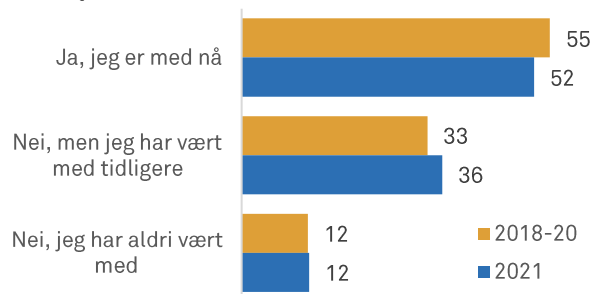
Organisert fritid

De aller fleste norske barn og unge deltar gjennom oppveksten i organiserte fritidsaktiviteter. I Norge er mangfoldet av aktiviteter stort, og det varierer hvilken tilknytning ungdom har til de ulike organisasjonene. Noen er innoem i kort tid, kanskje bare for å prøve seg. Andre velger å slutte i ungdomsårene med noe de har holdt på med fra de var små. Andre holder på med de samme aktivitetene langt inn i tenårene og noen også inn i voksenlivet. Hva slags organiserte fritidsaktiviteter ungdom deltar i, avhenger av hvilket tilbud som finnes der de bor. Idretten står spesielt sterkt, og man finner idrettslag over hele landet. Men også andre aktiviteter for ungdom finnes på de fleste steder i landet.

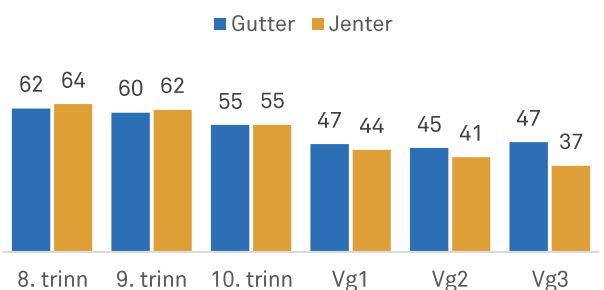
Ungdata viser at nærmere 9 av 10 av dagens ungdom har vært med i en organisasjon, en klubb, et lag eller en forening etter at de fylte 10 år. 12 % har aldri vært med på organiserte aktiviteter, en andel som var identisk med årene før pandemien. Det har likevel vært en viss nedgang i andelen som under pandemien fortsatte å være med i et lag eller forening – fra 55 % i årene før, til 52 % under pandemien. Andelen som har sluttet har tilsvarende økt fra 33 til 36 %. Endringene har vært størst på ungdomstrinnet, der nedgangen i deltakelse har vært på fire prosentpoeng. Selv om de fleste unge også under pandemien har vært med på organiserte fritidsaktiviteter, tyder tallene på at pandemien har bidratt til at noen flere ungdommer enn vanlig har sluttet. Samtidig er endringene på tre prosentpoeng kanskje mindre enn hva man kunne forvente, i en tid der fritidsaktiviteter i kortere eller lengre perioder var stengt og preget av sterke begrensninger på hva man fikk lov til å gjøre.

Endringene i aktivitet har vært størst for fritidsklubbene. Mens 3 av 10 elever på ungdomstrinnet var på fritidsklubb siste 30 dager de siste årene før pandemien, gjelder dette 2 av 10 under pandemien. Nedgangen i idretten har vært på 3-4 prosentpoeng, mens deltakelsen i religiøse aktiviteter har vært på 4-8 prosentpoeng. Det har også vært en markert nedgang i andelen som har vært med på kulturaktiviteter som kor, teater ol. Det er verdt å understreke at disse aktivitetstallene gir et bilde av siste 30 dagers deltakelse. Resultatene kan ha vært påvirket av at enkelte aktiviteter ble avlyst i en periode, og det er derfor vanskelig å bruke tallene for å si noe om hvor mange som har sluttet for godt. At nedgangen i deltakelse siste 30 dager er større enn nedgangen i andelen som sier at de fortsatt er med i et lag eller forening, kan tyde på at i hvert fall deler av de endringene vi her har dokumentert, er midlertidige.

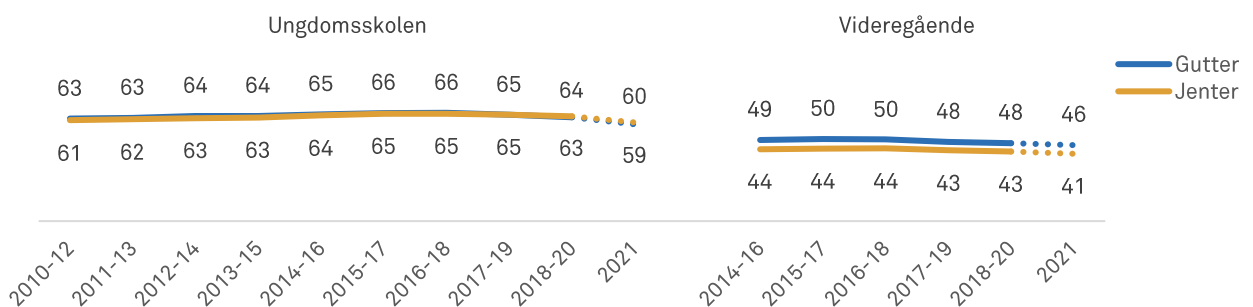
Er du, eller har du tidligere vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år?

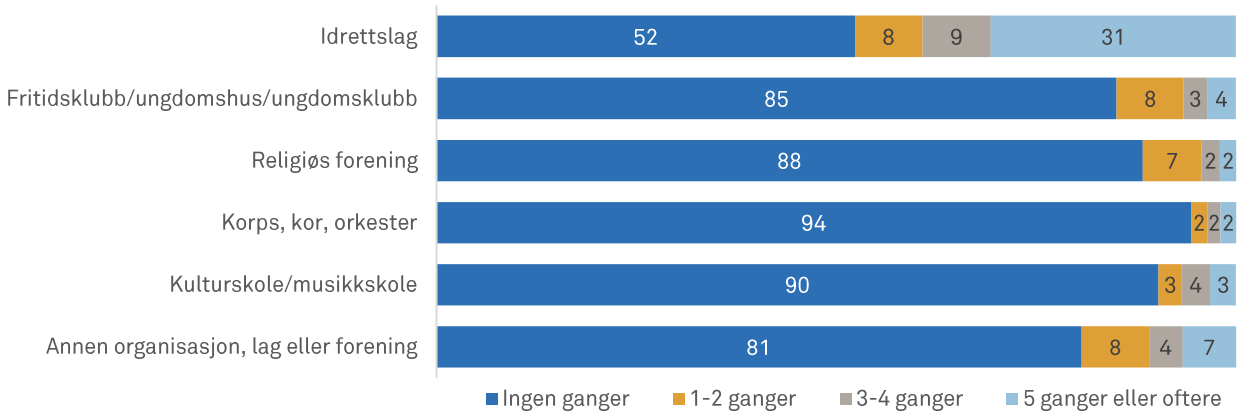
Prosentandel som er med i en organisasjon, klubb eller et lag. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som er med i en organisasjon, klubb eller et lag. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

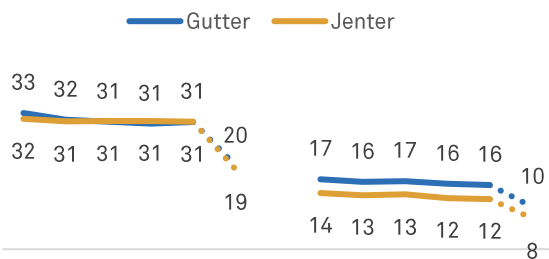

Hvor mange ganger har du vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i følgende organisasjoner, klubber eller lag den siste måneden?

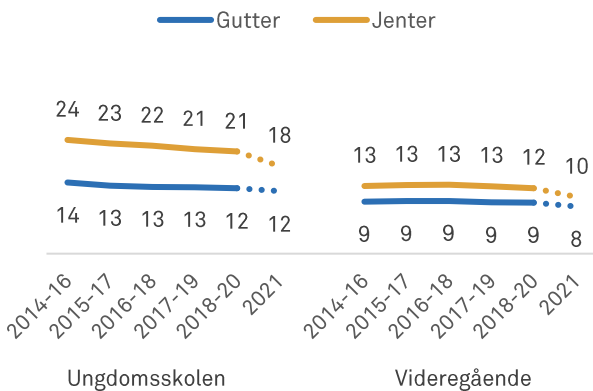

De fleste unge driver med organiserte fritidsaktiviteter, men aktivitetsnivået har gått ned under pandemien

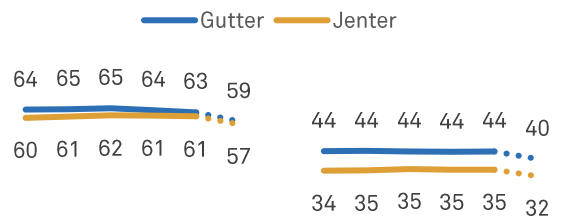
Prosentandel som siste måned har vært med på en aktivitet i en fritidsklubb/ungdomsklubb

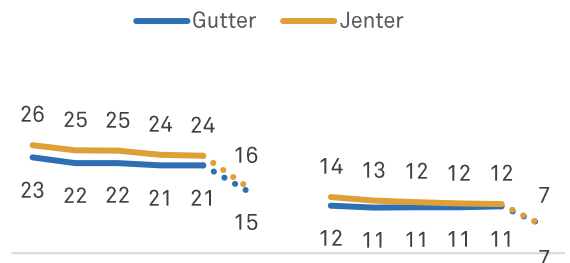
Prosentandel som siste måned har vært med på en aktivitet i korps, kor, orkester, musikk-/kulturskole

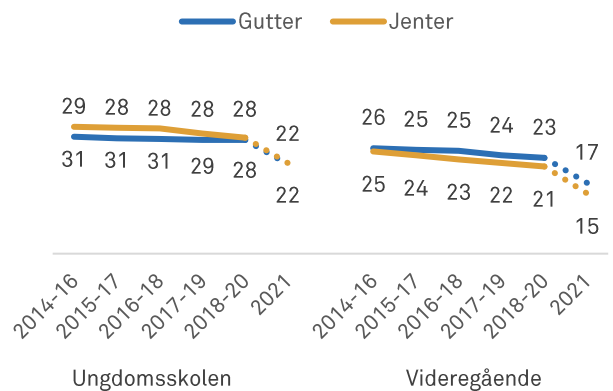
Prosentandel som siste måned har vært med på en aktivitet i et idrettslag

Prosentandel som siste måned har vært med på en aktivitet i en religiøs forening

Prosentandel som siste måned har vært med på en annen organisert aktivitet

Fysisk aktivitet

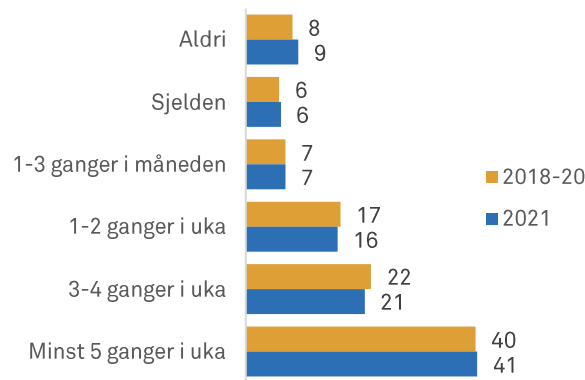
I en tid der de aller fleste bruker mye tid på skjermbaserte aktiviteter – og der tiden brukt til digitale aktiviteter stadig øker, er flere bekymret for ungdoms fysiske forfall. Objektive målinger av hvor fysisk aktive ungdom er, viser at de aller fleste bruker nesten all sin våkne tid (92 %) enten til stillesittende aktiviteter eller til fysisk aktivitet der man verken blir svett eller andpusten. Mindre enn halvparten av norsk ungdom tilfredsstiller helsemyndighetenes anbefalinger om 60 minutters fysisk aktivitet hver dag. Selv om mye tid brukes til stillesittende aktiviteter, er ikke dette noe som her endret seg spesielt de siste tiårene. Forskning viser for eksempel at ungdom var like (lite) fysisk aktive i 2018 som tretten år tidligere i 2005.

Ungdomsforskning tyder heller ikke på at det er færre i dag enn for eksempel for 30 år siden som trener. Tallene fra Ungdata viser at andelen som trener på ukentlig basis har holdt seg stabil gjennom hele det siste tiåret. Selv om mange til daglig er lite fysisk aktive, har trening som aktivitet en sterk posisjon blant ungdom. Rundt 8 av 10 trener fast minst én gang i uka – men 15 % trener sjelden eller aldri. Det er like mange gutter som jenter som trener fast. Andelen som trener er imidlertid noe høyere blant ungdomsskoleelever enn i videregående.

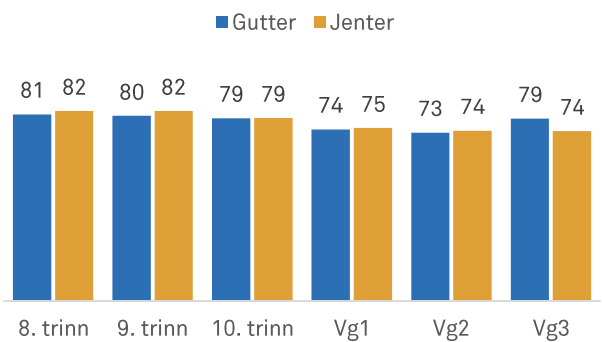
Hvordan har så pandemien påvirket ungdoms treningsvaner? Resultatene fra 2021 tyder på at andelen som trener jevnlig ikke har forandret seg spesielt mye gjennom pandemitiden. Andelen gutter og jenter som trener én eller flere ganger i uka har gått ned med to prosentpoeng på ungdomstrinnet, mens tallene er stabile på videregående.

Det har imidlertid vært en viss endring i hvordan ungdom trener. Mens færre ungdommer har brukt treningsstudio under pandemien enn tidligere, er det flere som har trent på egen hånd. Når det gjelder trening i idrettslag, viser tallene en nedgang på 3-4 prosentpoeng på ungdomstrinnet, men forholdsvis stabile tall på videregående. Tallene tyder på at pandemitiden, der det organiserte idrettstilbudet til tider har vært begrenset og at det ikke har vært mulig å konkurrere, har hatt et visst utslag på frafallet. Det er samtidig verdt å merke seg at denne utviklingen følger en trend som har vært tilstede de siste årene, der det særlig er blitt færre gutter som driver aktivt med organisert idrett. Andelen gutter på ungdomsskolen som jevnlig trener i idrettslag har blitt redusert med fem prosentpoeng i løpet av de siste fem årene.

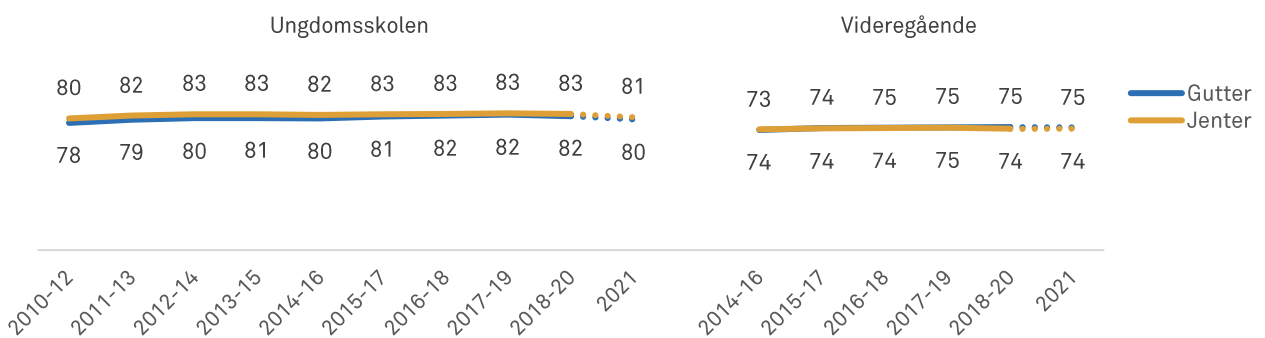
Hvor ofte trener du?

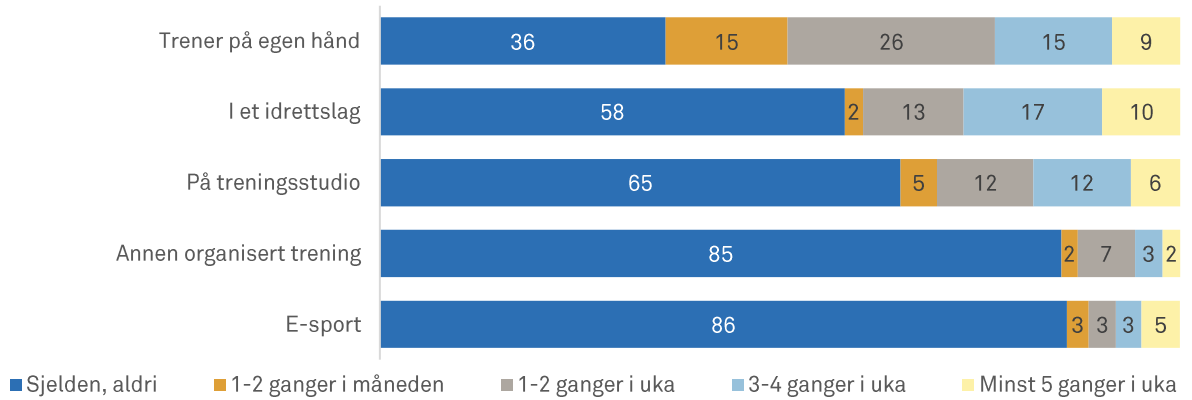
Prosentandel som trener jevnlig minst én gang i uka. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

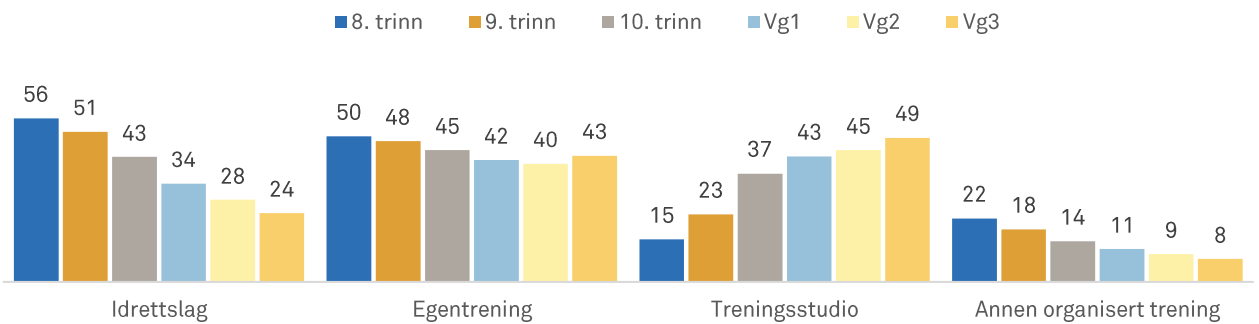
Prosentandel som trener minst én gang i uka. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

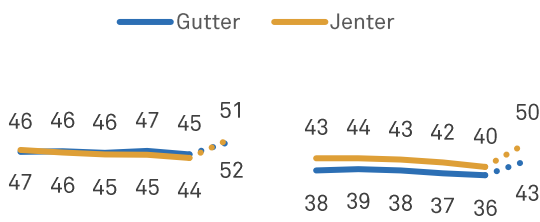
Hvor ofte ungdom trener på ulike måter

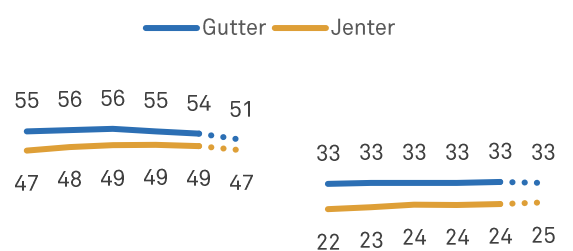
Endringer i ungdoms treningsvaner gjennom tenårene. Prosentandel som trener ukentlig på ulike måter

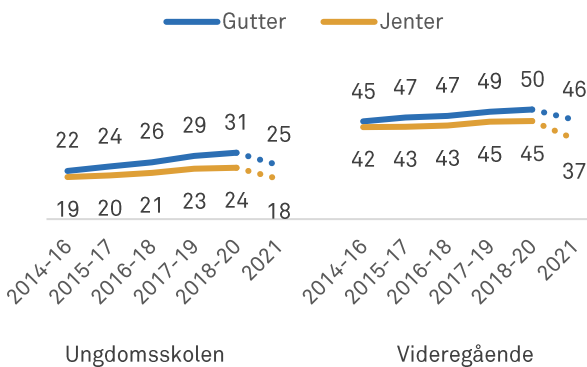
Prosentandel som trener ukentlig på egen hånd

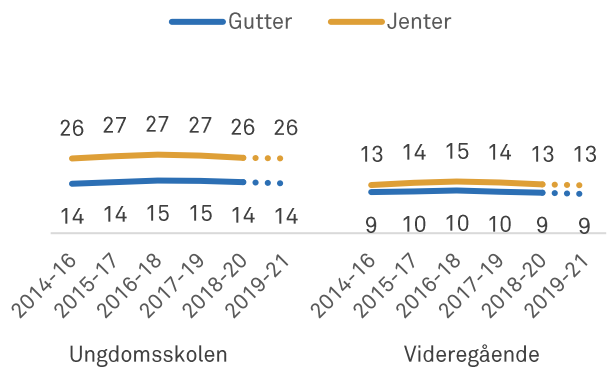
Prosentandel som trener ukentlig i et idrettslag

Prosentandel som trener ukentlig på treningsstudio

Prosentandel som ukentlig driver med annen organisert trening (dans, kampsport)

Helse

Ungdomstiden er en periode med store kroppslige og mentale forandringer. De har kommet i puberteten, og begynner å kjenne på følelser overfor seg selv og andre som de ikke hadde som barn. For mange er tenårene en spennende tid – der de utvikler seg sosialt og prøver ut ting de aldri har gjort før. Samtidig er dette en periode der prestasjonspress og andre former for psykiske utfordringer preger hverdagen. For en del vil vonde tanker og følelser legge store begrensninger på hva slags liv de kan leve.

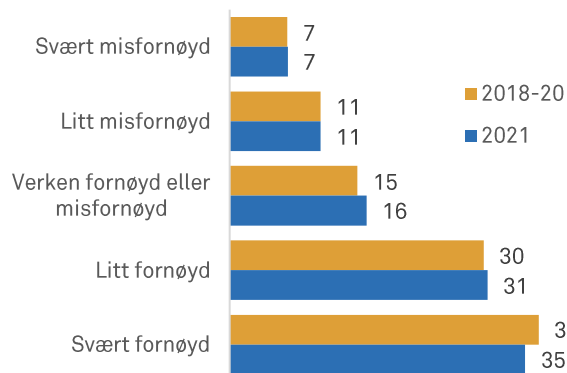
Ett år med pandemi har betydd mindre sosial kontakt, begrensninger i fritidsaktiviteter og endringer i skolesituasjonen. Alt dette kan ha bidratt til helseutfordringer, både fysisk og psykisk. Hovedbildet er likevel at ungdom vurderer helsa si nokså likt i 2021 som i årene før pandemien. To av tre er fornøyd med egen helse og det store flertallet har heller ikke større psykiske utfordringer enn at de bare er «litt plaget». Et viktig funn er at selv om en god del unge opplever press på ulike områder, har de aller fleste få eller ingen problemer med å takle presset til daglig. Det er betydelig variasjon i hvor mye press ungdom opplever. Noen opplever ikke noe press, mens andre opplever mye. Presset om å gjøre det godt på skolen er sterkest. Resultatene understreker at livskvaliteten til norsk ungdom har vært gjennomgående høy, selv i pandemitiden.

Resultatene viser likevel at det er noen flere som rapporterer om hodepine, om psykiske plager, om skolepress og vansker med å håndtere stress under pandemien enn før. Økningen kan imidlertid spores tilbake til én bestemt gruppe: jenter på ungdomstrinnet. Blant jentene i denne alderen har omfanget av helseutfordringer økt med 3-4 prosentpoeng sammenliknet med perioden før pandemien. I andre grupper er tallene nokså like som før pandemien, eller det har blitt noe bedre.

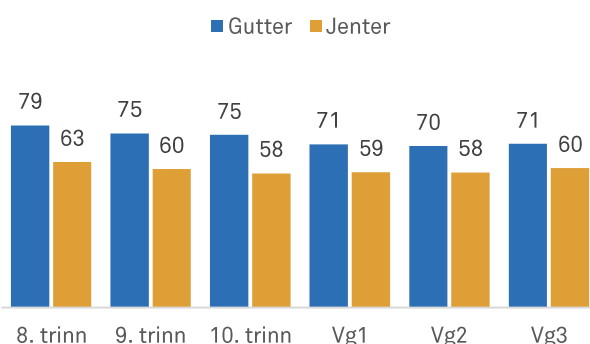
Jenter er generelt mer rammet enn gutter, og er mer plaget av hodepine og andre fysiske plager, men også ulike former for psykiske helseutfordringer. Jenter opplever mer press enn gutter, og flere jenter enn gutter opplever at de ikke klarer å takle presset de står overfor. Pandemien kan se ut til å ha forsterket noen av disse kjønnsforskjellene, i hvert fall blant de yngste.

Bruken av helsesykepleier på skolen og helsestasjon for ungdom har gått ned under pandemien. Andelen som har brukt psykolog har gått litt opp for jenter, men har vært stabil for gutter.

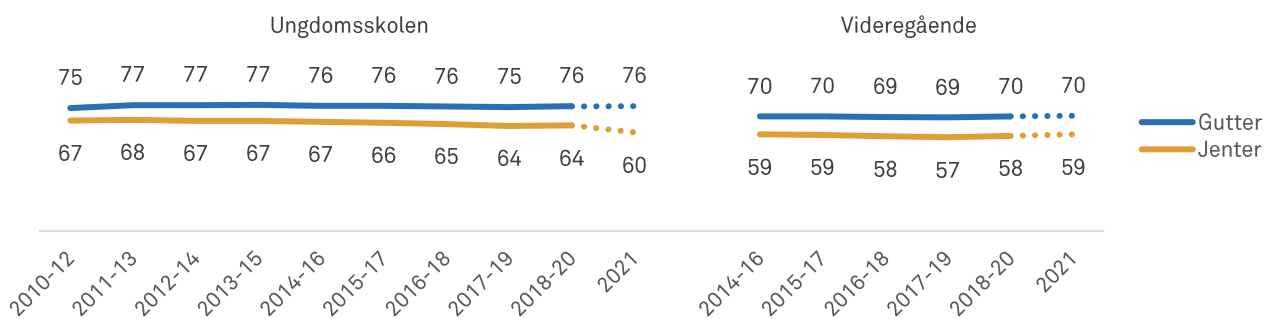
Hvor fornøyd er du med helsa di?

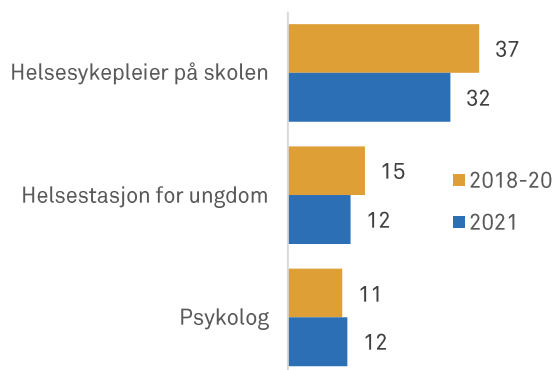
Prosentandel som er fornøyd med helsa si. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

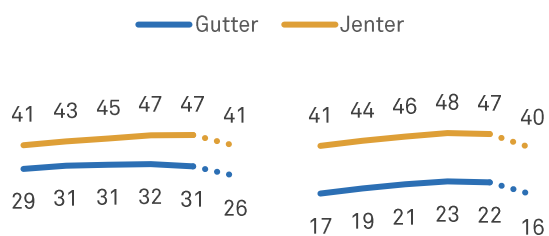
Prosentandel som er fornøyd med helsa si. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

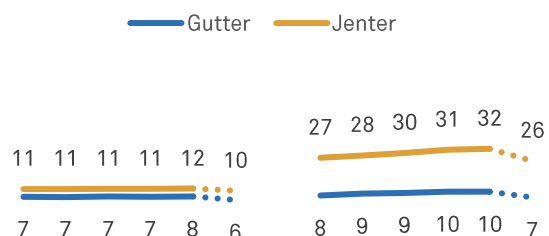
Prosentandel som har brukt følgende helsetjenester i løpet av det siste året.

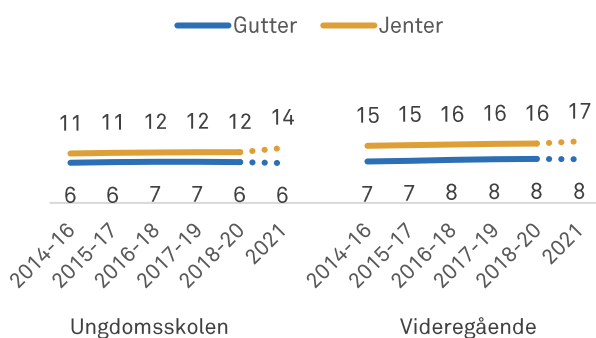
Prosentandel som siste år har brukt helsesykepleier på skolen

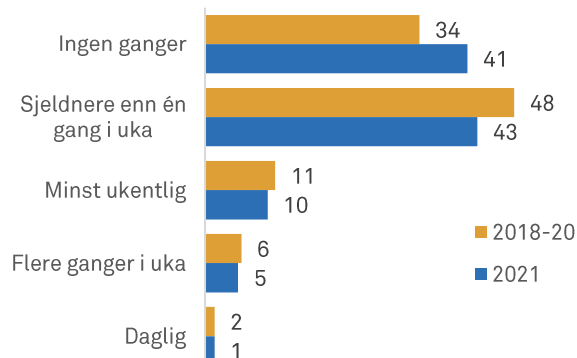
Prosentandel som siste år har brukt helsestasjon for ungdom

Prosentandel som siste år har brukt psykolog

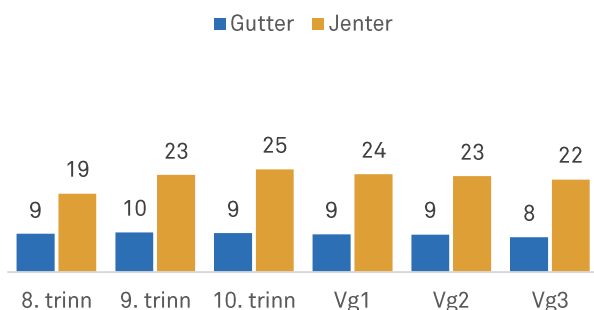
Hvor ofte har du brukt smertestillende tabletter (Paracet, Ibux og lignende) i løpet av siste måned?

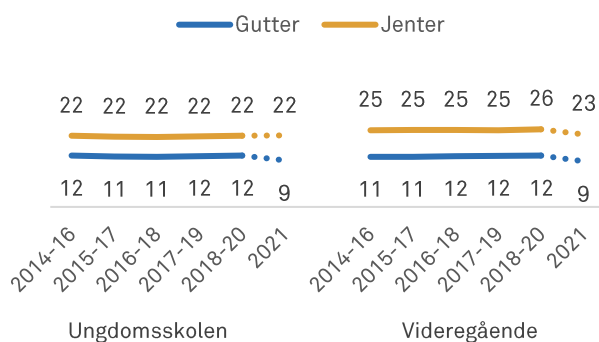
Smertestillende tabletter

Det store flertallet bruker i ulike sammenhenger smertestillende tabletter. For de fleste skjer ikke dette så ofte. 17 % bruker derimot smertestillende tabletter på ukentlig basis. Dette er mer utbredt blant jenter enn blant gutter. Andelen som bruker smertestillende tabletter ukentlig eller daglig har vært stabil de siste årene. I 2021 har det imidlertid vært en mindre nedgang, med unntak av jenter på ungdomsskolen, der tallene har ligget på 22% over lengre tid.

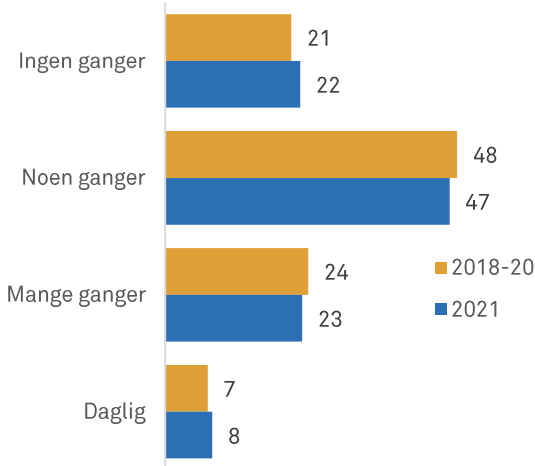
Prosentandel som bruker reseptfrie smertestillende ukentlig eller daglig. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

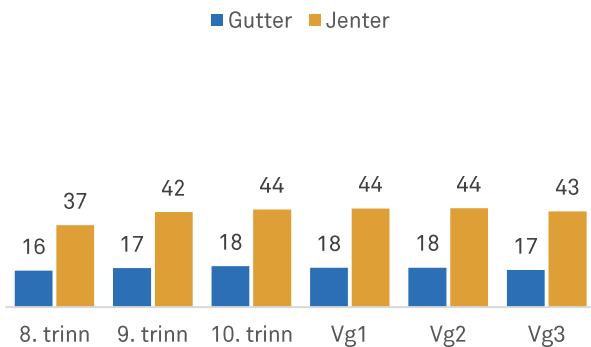
Prosentandel som bruker smertestillende tabletter ukentlig eller daglig

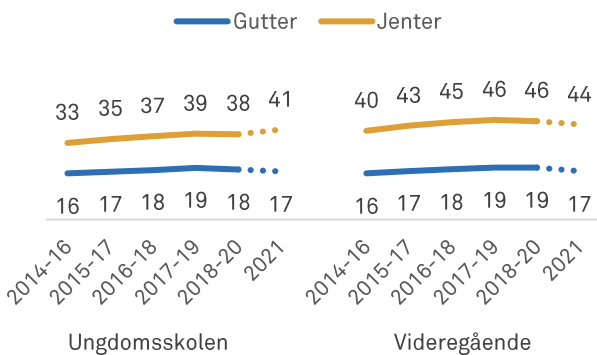
Har du vært plaget av hodepine siste måned?

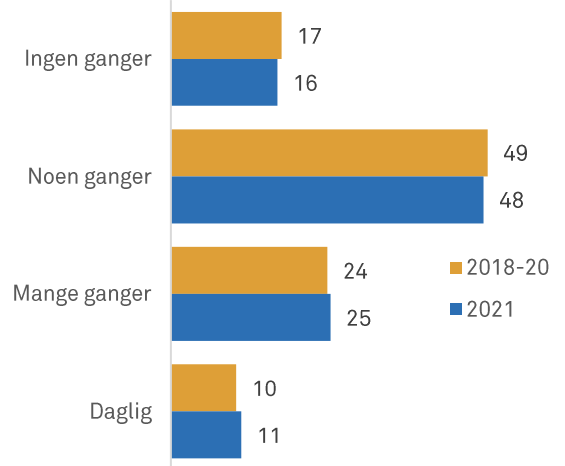
Prosentandel som siste måned har hatt hodepine mange ganger eller daglig. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

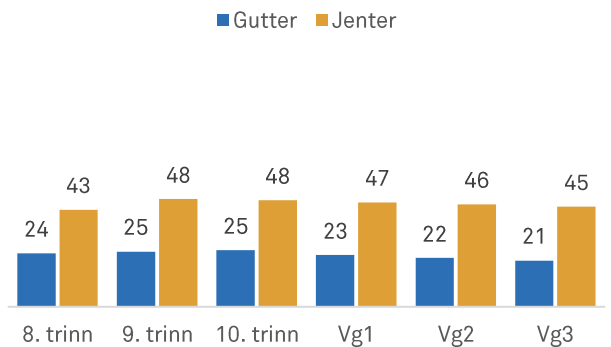
Prosentandel som siste måned har hatt hodepine mange ganger eller daglig. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Har du hatt andre fysiske plager (for eksempel kvalme, vondt i magen, smerter i ledd, nakke eller muskler) siste måned?

Prosentandel som siste måned har hatt andre fysiske plager (enn hodepine) mange ganger eller daglig. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

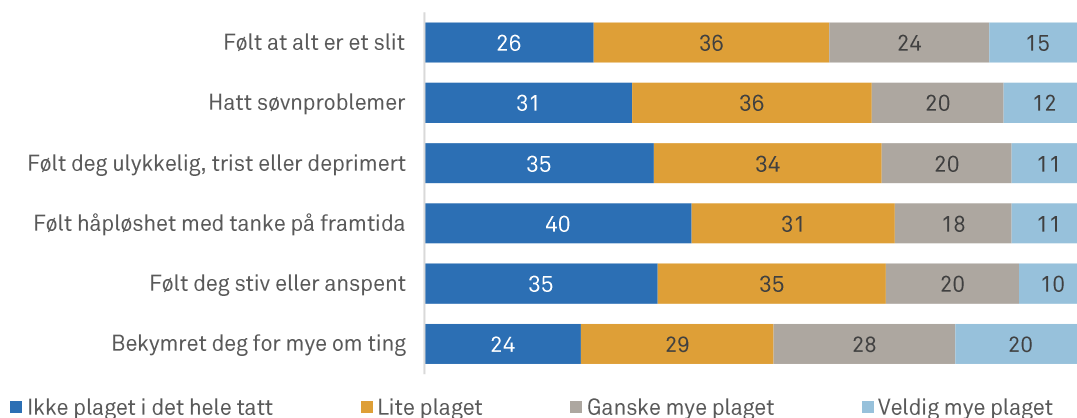

Fysiske plager

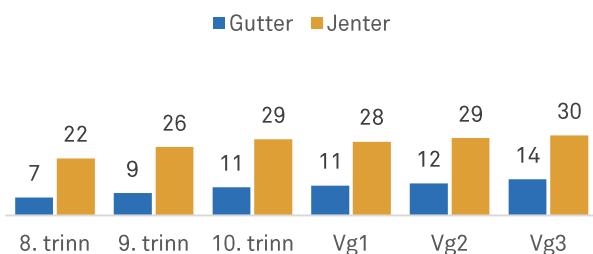
Selv om ungdom generelt har god fysisk helse, er det mange som sliter med ulike typer plager i hverdagen. Ungdata viser at hodepine rammer mange unge, og at jenter er rammet mer enn gutter. Det samme gjelder andre former for fysiske plager.

Siden midten av 2010-tallet har det vært en økning i andelen som er plaget av hodepine. I 2021 har det vært en ytterligere økning, men bare blant jenter på ungdomstrinnet. I andre grupper har utbredelsen gått noe ned under pandemiåret.

Har du i løpet av den siste uka vært plaget av noe av dette?

Prosentandel som har hatt mange psykiske plager de siste sju dagene. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

” Noen flere jenter på ungdomstrinnet har hatt psykiske plager under pandemien enn før. I andre grupper har det ikke vært større endringer

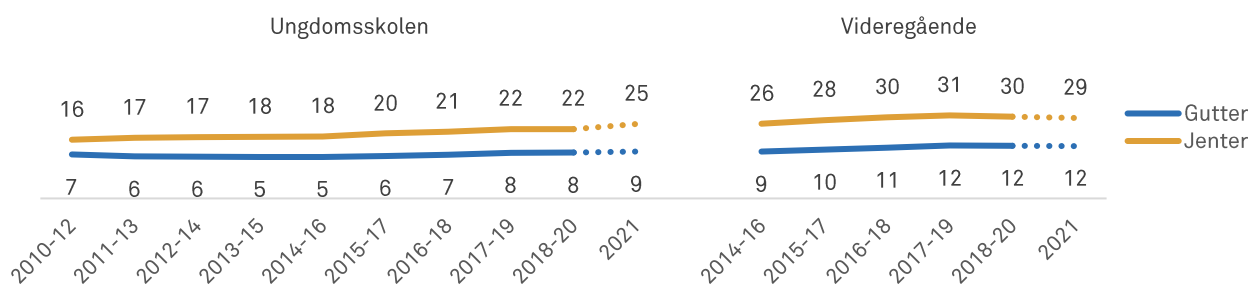
Psykiske helseplager

I rapporten brukes «mange psykiske plager» om de som i gjennomsnitt krysset av for at de var «ganske mye plaget» av de seks plagene i figuren over. Med dette gis det et bilde av hvor mange som for tiden har en del psykiske utfordringer, uten at det nødvendigvis betyr at de ut fra kliniske kriterier har en psykisk lidelse. Mange av spørsmålene i Ungdata er hverdagsplager som rammer en del unge, og som kan være utfordrende nok for de som opplever dem – særlig for de som har et vedvarende høyt nivå av slike helseplager.

Funnene viser at det er stor variasjon i hvor utbredt disse helseplagene er. De aller fleste er nokså lite plaget. Mest utbredt er typiske stress-symptomer, som bekymringer eller følelsen av at alt er et slit. En del sliter også med søvnproblemer eller at de er triste og nedstemte.

Jenter er generelt mer plaget enn gutter, og andelen som er mye plaget øker for begge kjønn gjennom ungdomsårene. Etter en lengre periode med økning i omfanget av selvrapporterte psykiske plager, kan tallene de senere årene tyde på en utflating. I 2021 har det vært en økning blant jenter på ungdomstrinnet. I andre grupper har det ikke vært noen større endringer.

Prosentandel som har hatt mange psykiske plager siste sju dager. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Stress og press

I diskusjoner om hvordan det er å være ung i dag hører man ofte at dagens ungdom opplever mye prestasjonspress, og at det er sterke forventninger til den enkelte om å være best – enten det handler om å ha et bra utseende, om å være god på skolen eller i idrett, eller å lykkes gjennom sosiale medier.

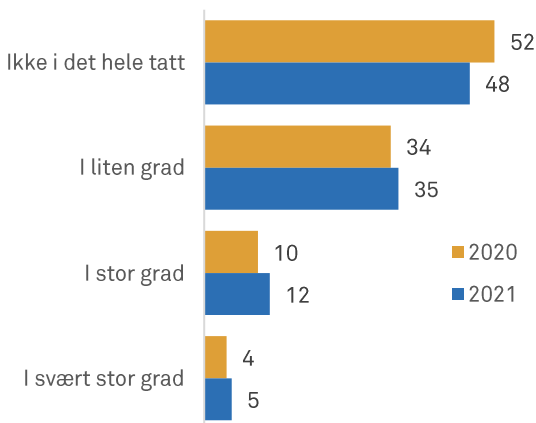
Dette er forventninger som kan legge grunnlaget for en stressende hverdag. Men stress trenger ikke bare være negativt. Stress kan for eksempel være positivt når det gir deg ekstra energi og gjør deg bedre i stand til å fokusere og prestere. Stressets negative sider derimot, kan i verste fall være helsefarlig. Den negative formen for stress oppstår gjerne når det over tid er en tydelig ubalanse mellom de utfordringene en står overfor, og de ressursene en har til å håndtere situasjonen.

Men hvor mange unge opplever egentlig press i hverdagen – og hvor mange har problemer med å takle presset de står overfor? Ungdata viser at det er stor variasjon når det gjelder hvor mye press ungdom opplever, og på hvilke områder. Mange ungdommer opplever ikke press i det hele tatt, eller bare litt press, samtidig som en god del opplever mye press.

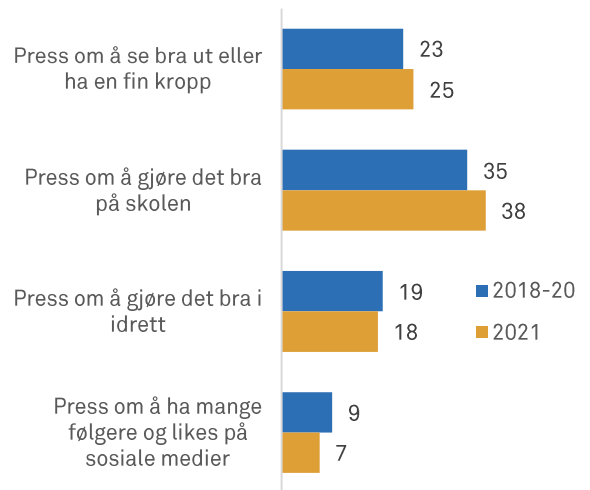
Skolen er det området som desidert flest unge opplever press på. Minst press opplever ungdom om å få anerkjennelse på sosiale medier.

De aller fleste ungdommer opplever ikke større problemer med å takle presset. I 2021 mente 17 % at de har opplevd så mye press den siste uka at de i stor, eller svært stor grad, har hatt problemer med å takle det. Dette er en økning fra fjorårets tall på 14%. Halvparten opplevde derimot ikke problemer med å takle press i det hele tatt.

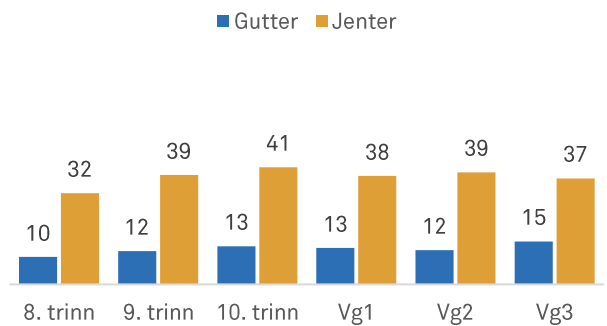
Har du opplevd så mye press den siste uka at du har hatt problemer med å takle det?

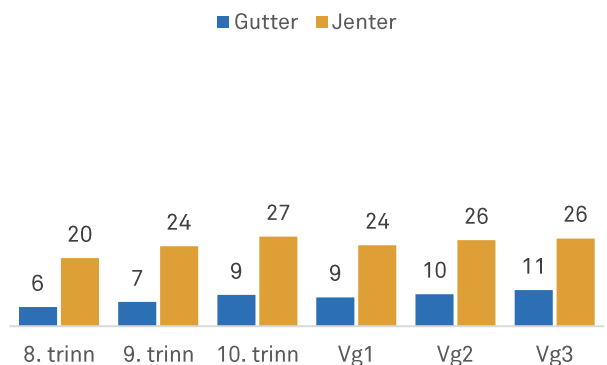
Prosent som på ulike områder opplever mye press

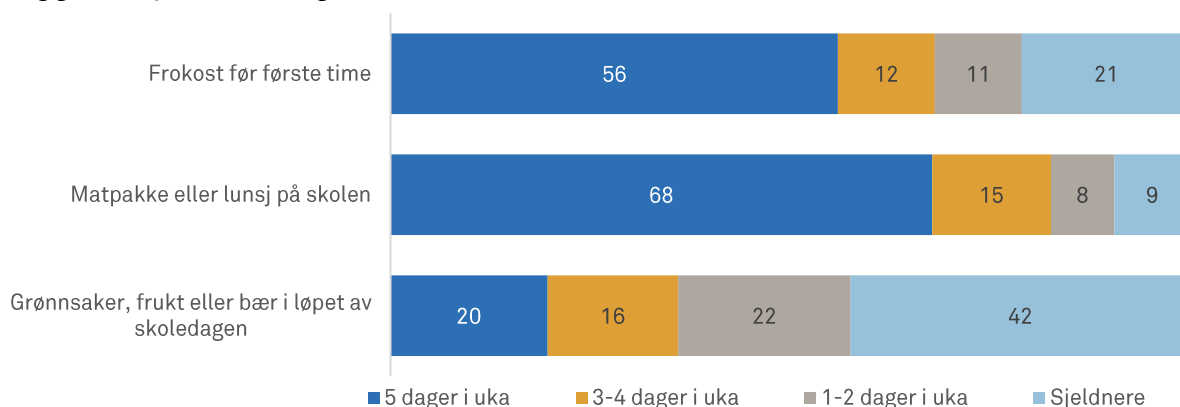
Prosentandel som opplever mye press på minst to områder. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som i løpet av siste uke i stor eller svært stor grad har opplevd så mye press at de har hatt problemer med å takle det. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Hvor ofte ungdom i løpet av en vanlig skoleuke pleier å spise frokost før skolen, og hvor ofte de spiser lunsj, frukt og grønt i løpet av skoledagen

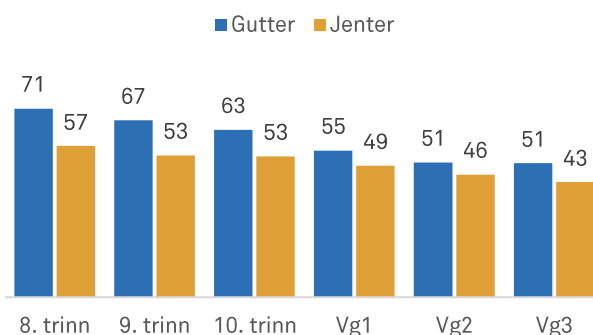
Matvaner i skoleuka

I ungdomstiden utvikler kroppen seg raskt, og behovet for næringsstoffer øker. Gode kostholdsvaner etableres tidlig og tas med videre i livet. Det vi spiser og drikker påvirker helsa vår. Et sunt kosthold og god ernæring kan redusere risikoen for en rekke sykdommer, og er avgjørende for vekst og utvikling i ungdomstiden.

I 2020 ble nye spørsmål om matvaner i skoleuka med i Ungdata. Resultatene viser at litt over halvparten av ungdommene vanligvis spiser frokost før de begynner på skolen. Hver femte ungdom spiser vanligvis ikke frokost før skolen. 7 av 10 spiser matpakke eller lunsj på skolen hver dag, mens 9 % vanligvis ikke gjør det. Det er større variasjoner når det gjelder hvor mange som spiser grønnsaker, frukt eller bær på skolen.

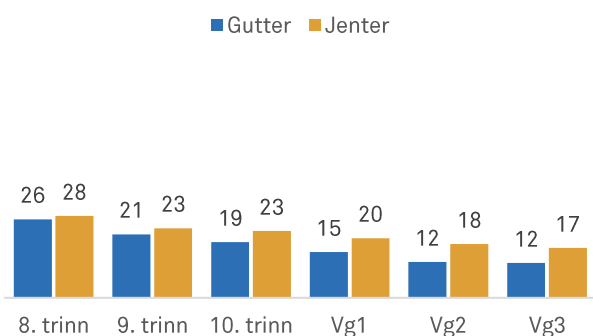
Etter hvert som ungdom blir eldre er det færre som spiser frokost og lunsj. Litt flere gutter enn jenter spiser jevnlig frokost og lunsj. Motsatt er det litt flere jenter enn gutter som spiser frukt eller grønt i løpet av skoledagen.

Prosentandel som spiser frokost før første time fem ganger i uka. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

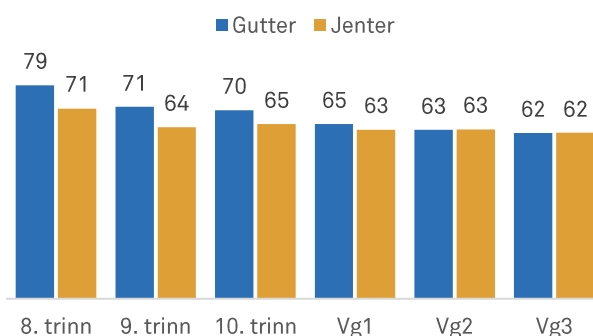

” Etter hvert som ungdom blir eldre er det færre som daglig spiser frokost og lunsj

Prosentandel som spiser grønnsaker, frukt eller bær i løpet av skoledagen fem ganger i uka. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som spiser matpakke eller lunsj på skolen fem ganger i uka. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Rusmidler

Ungdomstiden er en periode der mange gjør sine første erfaringer med rusmidler. Bruk av rusmidler i ungdomsalderen skjer ofte i sosiale fellesskap, og for mange innebærer bruken en symbolsk markering av overgangen fra barn til ungdom. Det er derfor kanskje ikke så overraskende at omfanget av rusmiddelbruk har gått noe ned under pandemien. Dette gjelder alle typer rusmidler og er størst blant gutter på videregående.

Siden årtusensskiftet har det vært en markert nedgang i ungdoms bruk av alkohol, i Norge så vel som i mange andre land. Nedgangen har vært størst blant de yngre tenåringene. Utviklingen det siste tiåret har vært stabil, og alkohol er fortsatt det rusmiddelet med størst utbredelse blant ungdom. Ungdata viser stor variasjon i hvor gamle ungdom er når de begynner å drikke, og det er særlig mot slutten av tenårene at mange drikker. Svært få begynner i 8. trinn, og blant ungdom i 10. trinn har omtrent én av fire vært beruset. Blant elevene på Vg1 er andelen dobbelt så høy, og tallene øker utover på videregående. Det er generelt små forskjeller i alkoholvaner mellom gutter og jenter.

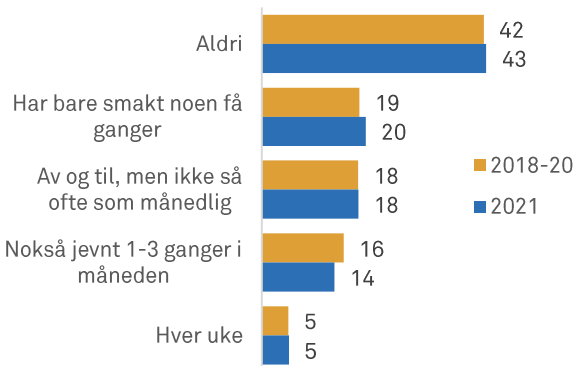
Foreldre er viktige rollemodeller for ungdoms alkoholvaner. På ungdomsskolen er det noen – rundt 5 % – som opplever at de får lov å drikke alkohol av foreldrene sine. Denne andelen har vært stabil det siste tiåret.

Streng restriksjoner knyttet til røyking og høyt trykk på forebygging har ført til en nedgang i andelen dagligrøykere som har vært nærmest uten sidestykke i norsk sosialhistorie. De siste ti årene har ungdoms røykevaner vært nokså stabile og ligget på omtrent samme lave nivå, mens andelen som snuser har gått en del tilbake.

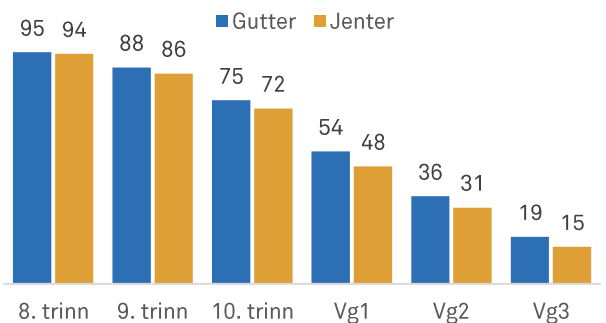
Cannabisstoffene hasj og marijuana er de vanligste narkotiske stoffene blant ungdom. Det er likevel et mindretall som har prøvd. De fleste tenåring som har erfaring med cannabis har prøvd en eller noen få ganger. Som andre rusmidler, øker andelen som har prøvd cannabis markant i løpet av tenårene. Cannabis er mer vanlig blant gutter enn blant jenter. Blant gutter på Vg3 har 24 % brukt cannabis i løpet av det siste året. Andelen som blir tilbudt disse stoffene er mye høyere enn andelen som har prøvd. Det viser at tilgjengeligheten er stor, men også at mange unge sier nei.

Det har vært en viss økning i både bruk og tilbud av cannabis i den siste halvdel av 2010-tallet. Tallene for de siste to årene tyder på at denne utviklingen har bremset opp og blitt noe reversert under pandemiåret.

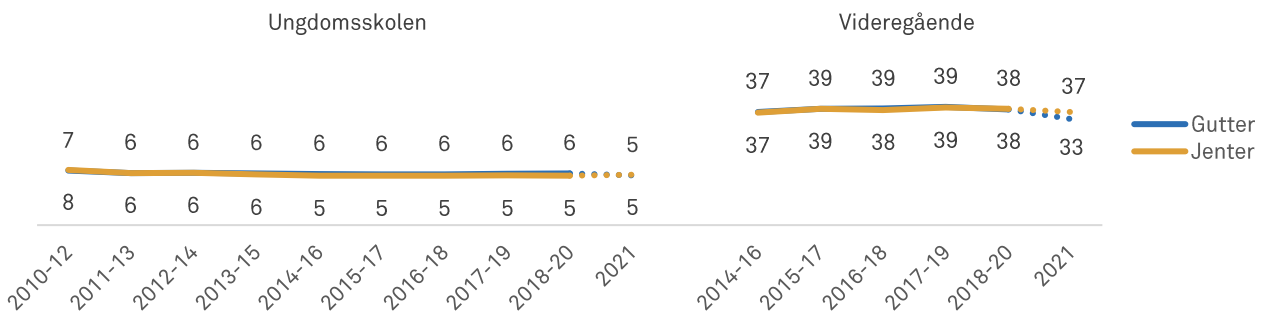
Hender det at du drikker noen form for alkohol?

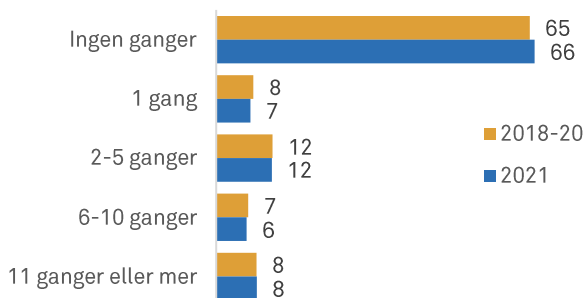
Prosentandel som aldri har smakt alkohol eller bare har smakt noen få ganger. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

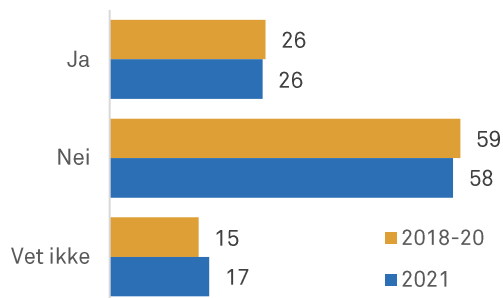
Prosentandel som drikker alkohol jevnlig minst én gang i måneden. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

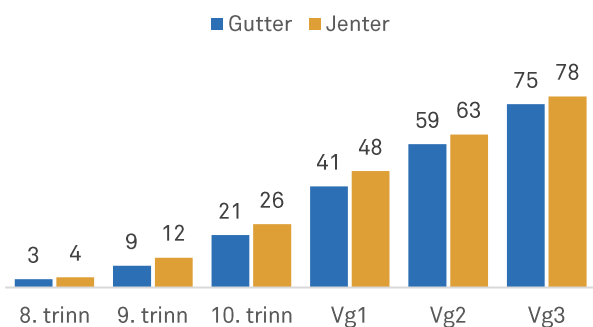
Hvor mange ganger i løpet av det siste året har du vært beruset på alkohol?

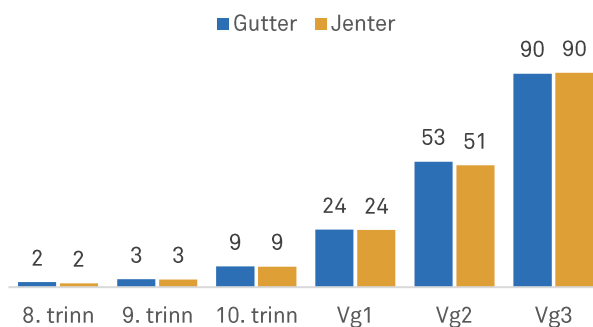
Får du lov til å drikke alkohol av dine foreldre/foresatte?

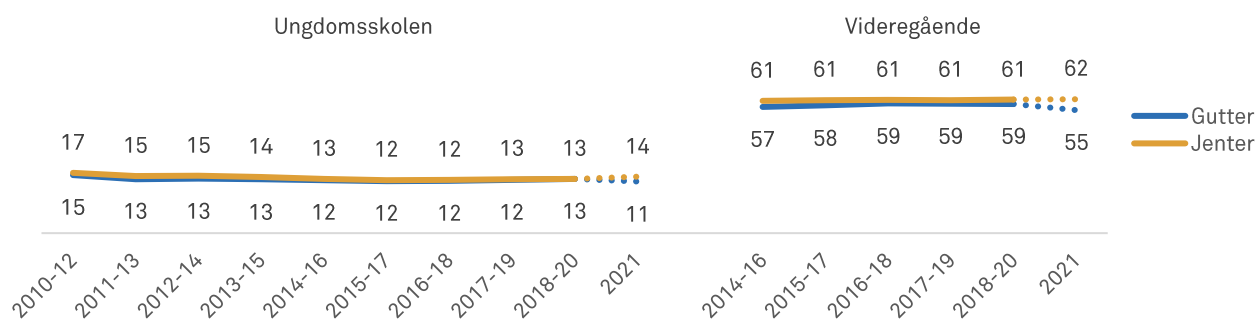
Prosentandel som har vært beruset i løpet av det siste året. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

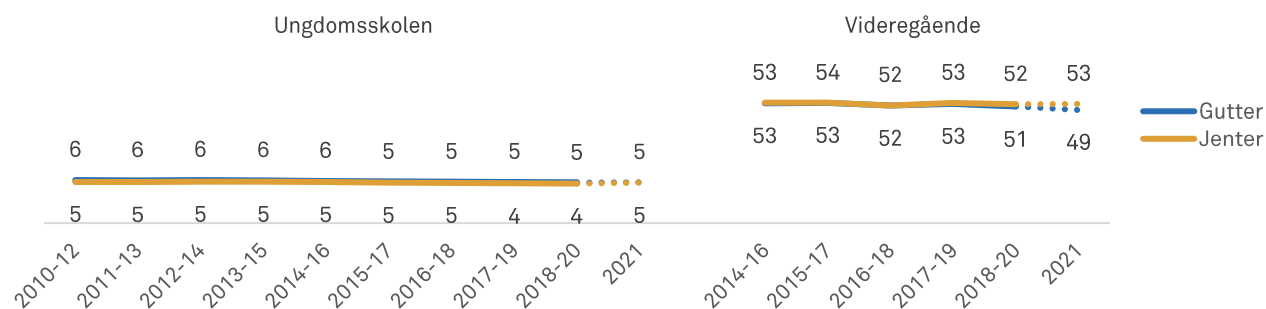
Prosentandel som får lov av foreldre/foresatte å drikke alkohol. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som har vært beruset i løpet av det siste året. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som får lov av foreldre/foresatte å drikke alkohol. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

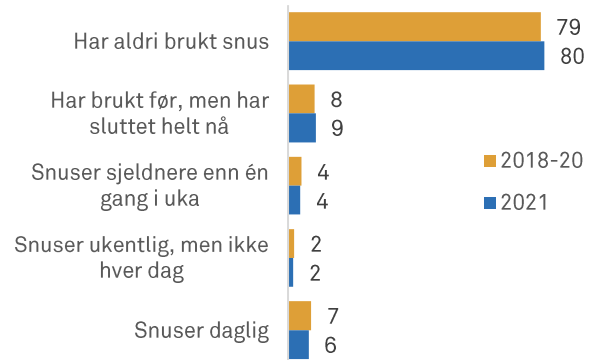

RUSMIDLER

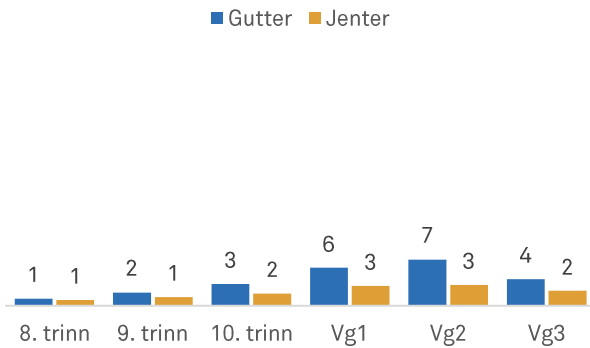
Røyker du?

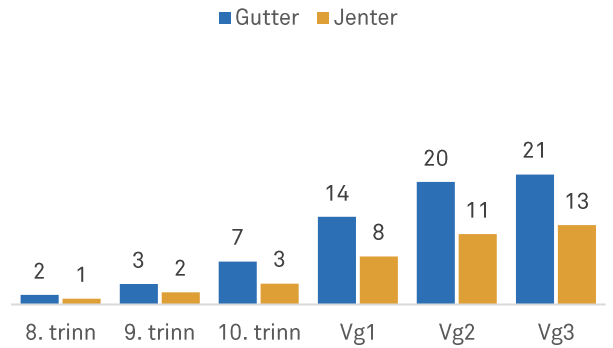
Snuser du?

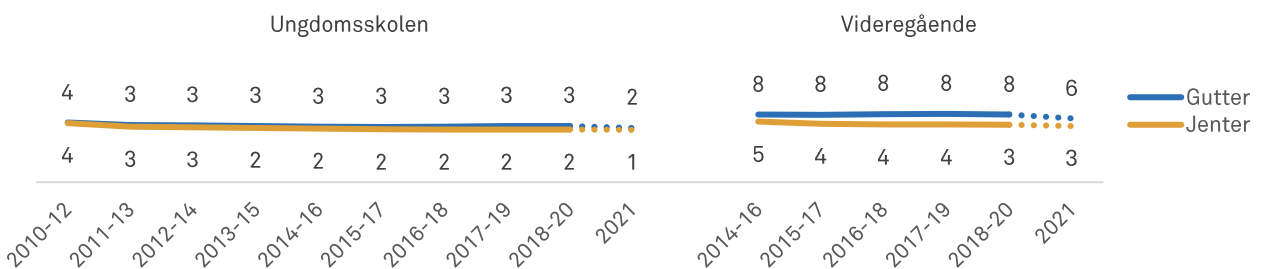
Prosentandel som røyker ukentlig eller daglig. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

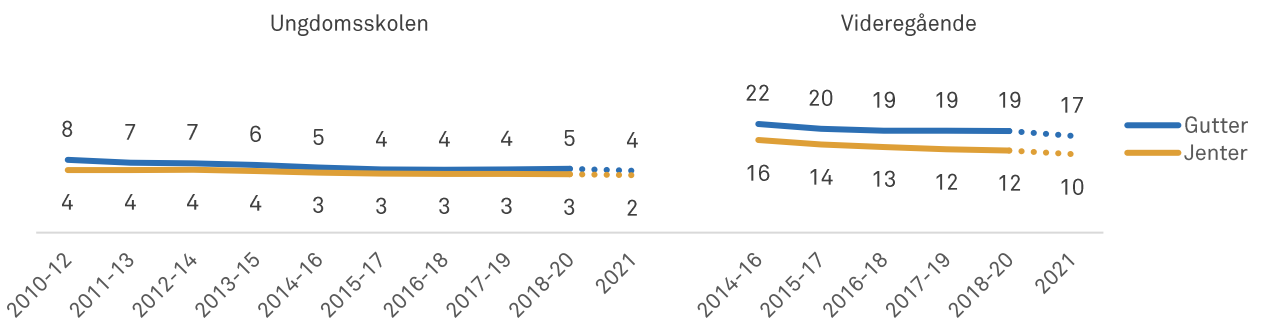
Prosentandel som snuser ukentlig eller daglig. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

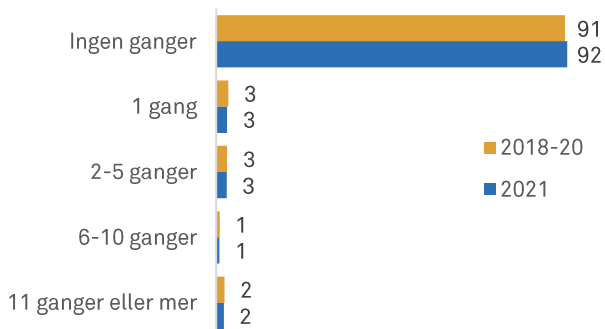
Prosentandel som røyker ukentlig eller daglig. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

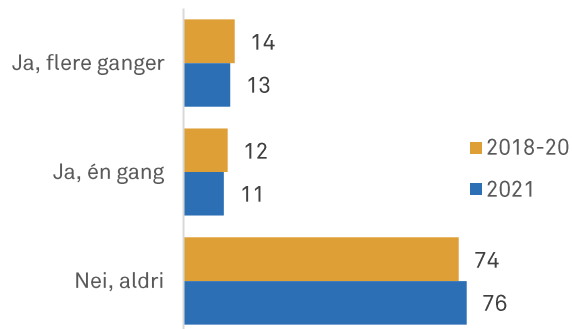
Prosentandel som snuser ukentlig eller daglig. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

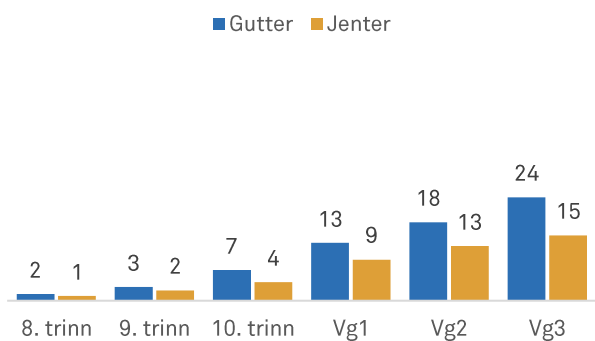
Hvor mange ganger i løpet av det siste året har du brukt hasj eller marihuana?

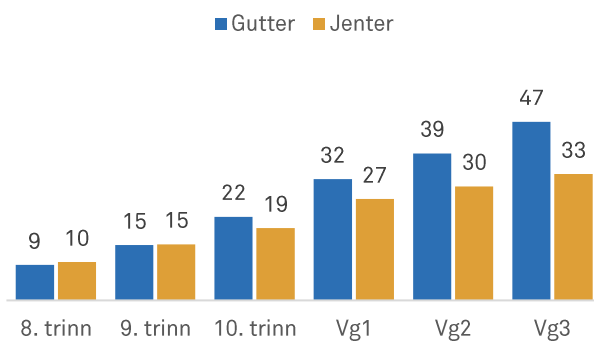
Har du i løpet av det siste året blitt tilbudt hasj eller marihuana?

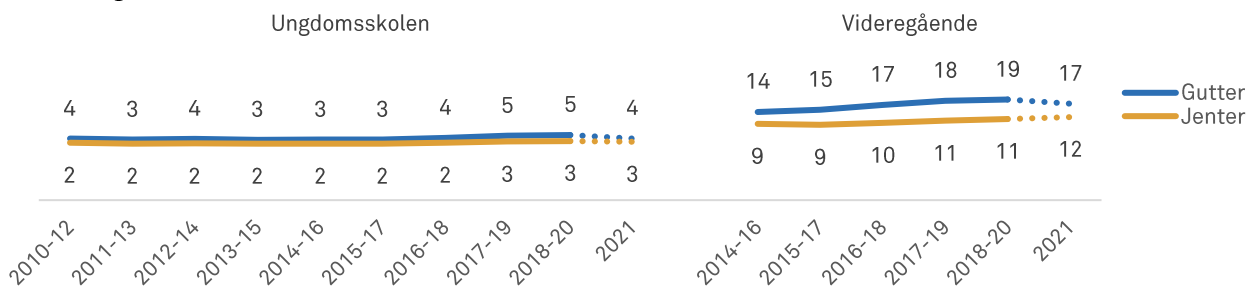
Prosentandel som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

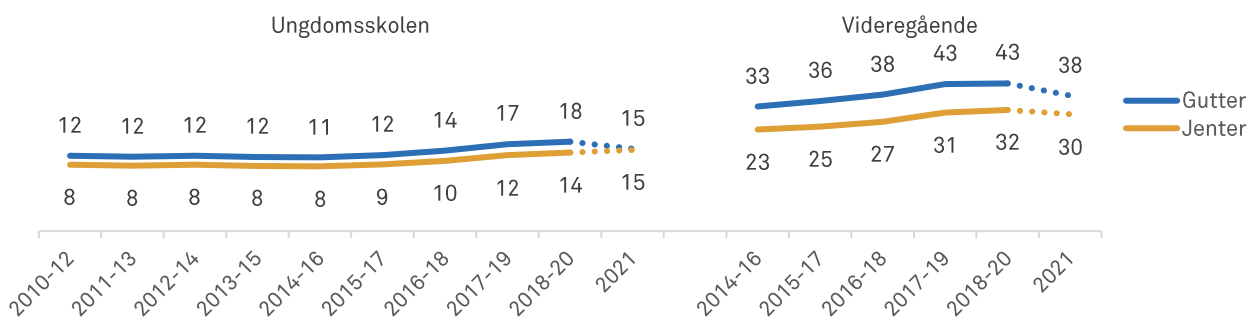
Prosentandel som har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av det siste året. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som har brukt hasj eller marihuana i løpet av det siste året. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av det siste året. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Regelbrudd

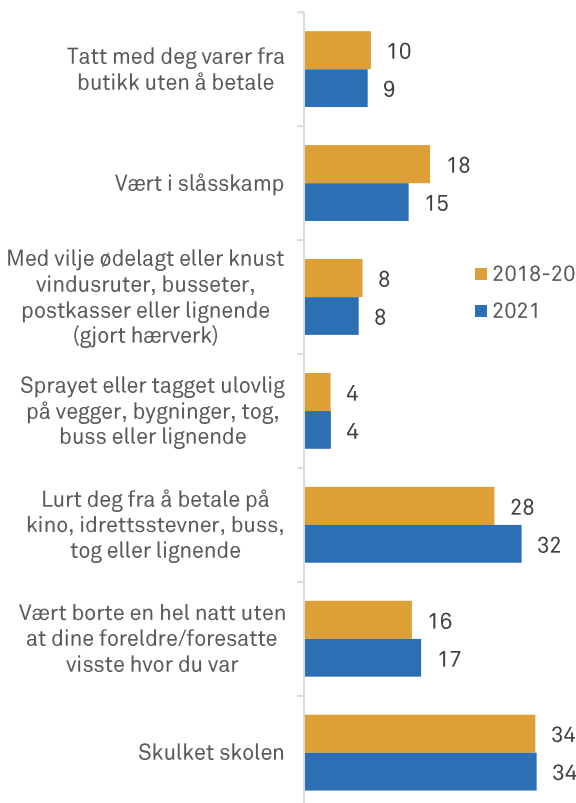
Etter en nokså kraftig økning i ungdomskriminaliteten gjennom store deler av etterkrigstiden, har omfanget av lovbrudd gått ned etter årtusenskiftet. Dagens ungdom framstår som veltilpasset og få deltar i alvorlige regelbrudd. En mindre del av de unge står for mesteparten av regel- og lovbruddene. Ungdomstiden er likevel en periode der mange prøver seg på nye arenaer, og der det ikke er helt uvanlig å være med på aktiviteter som er på kant med det som er alminnelig sosialt akseptert – inkludert å bryte lover og regler.

Å debutere tidlig med kriminalitet, og å begå lovbrudd av alvorlig karakter, øker risikoen for en kriminell løpebane senere i livet. Det er ikke tilfeldig hvem som havner i denne gruppen. Ofte har ungdom som begår kriminelle handlinger, tilleggsproblemer som ustabile hjemmeliv, svak psykisk helse, dårlig skoletilpasning, svakt sosialt nettverk og rusproblemer.

Det er ikke gitt hvordan man skal måle omfanget av regelbrudd. I Ungdata fanges dette opp gjennom selvrapportert deltakelse i utvalgte former for lov- og regelbrudd. Det er en god del vanligere at gutter involverer seg i de handlingene som er kartlagt, sammenliknet med jenter. Samtidig ser det ut som om pandemien har endret noe på forholdstallet mellom andelen gutter og jenter som har deltatt i noen former for regelbrudd ved at det har blitt flere gutter som ikke bryter reglene.

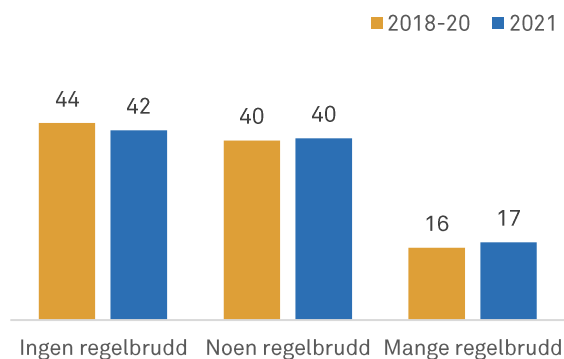
Sju spørsmål om regelbrudd har vært med i Ungdata siden 2010 og gir grunnlag for å følge utviklingen over tid. Dataene fra 2021 tyder ikke på de store forandringene samlet sett. Men det er en tendens til at færre har vært i slåsskamp under pandemien enn tidligere og at det er noen flere som ikke har betalt for kollektivtransport, kino eller liknende. Hva som ligger i det siste er vanskelig å si, men det kan være at flere har sneket på bussen i en periode der kontrollen kanskje ikke har vært like omfattende som før? Uansett ser vi en viss vridning i type regelbrudd, og at det er en tendens til en generell nedgang i utbredelsen av regelbrudd under pandemien blant gutter og en økning blant jenter. Funnene bryter med en trend som vi har sett siden midten av 2010-tallet, med økende utbredelse av regelbrudd, spesielt blant unge gutter.

Prosentandel involvert i ulike former for regelbrudd

” De fleste unge er lovlidige. Det er ofte en mindre andel av ungdommene som står for mesteparten av regelbruddene

Prosentandel som i ulik grad er involvert i regelbrudd

Regelbrudd

I Ungdata er ungdom kategorisert etter hvor få eller mange regelbrudd de rapporterer om i undersøkelsen.

Kategoriseringen er basert på sju spørsmål om hvor mange ganger i løpet av det siste året den enkelte har vært med på handlinger som enten kan regnes som lovbrudd (nasking, hærverk og tagging) eller andre former for regelbrudd (som å snike seg inn på steder uten å betale, snike seg ut hjemmefra om natten, slåsning og skulking).

Spørsmålene har vært med i Ungdata siden 2010, og gir dermed et godt bilde av hvordan dette har utviklet seg over tid.

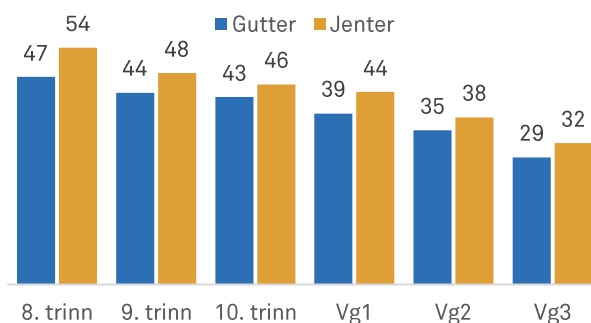
Kategorisering – ingen – noen – mange

Gruppen av ungdom som havner i kategorien «Ingen regelbrudd», er de som svarer at de i løpet av det siste året ikke har begått noen av regelbruddene de ble spurt om.

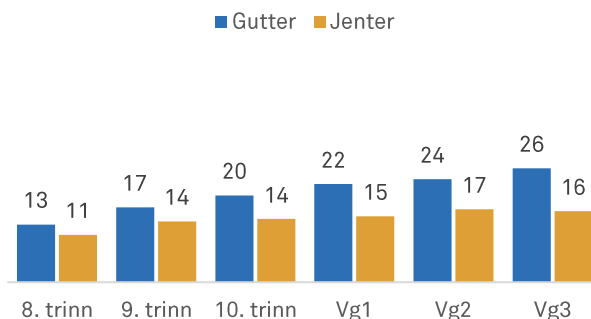
Ungdom som er plassert i kategorien «Noen regelbrudd» er de som har vært med på noen handlinger noen få ganger.

Ungdom klassifisert i gruppen «Mange regelbrudd» er de som rapporterer om at de har vært med på alle, eller de fleste av disse handlingene, og da gjerne flere ganger.

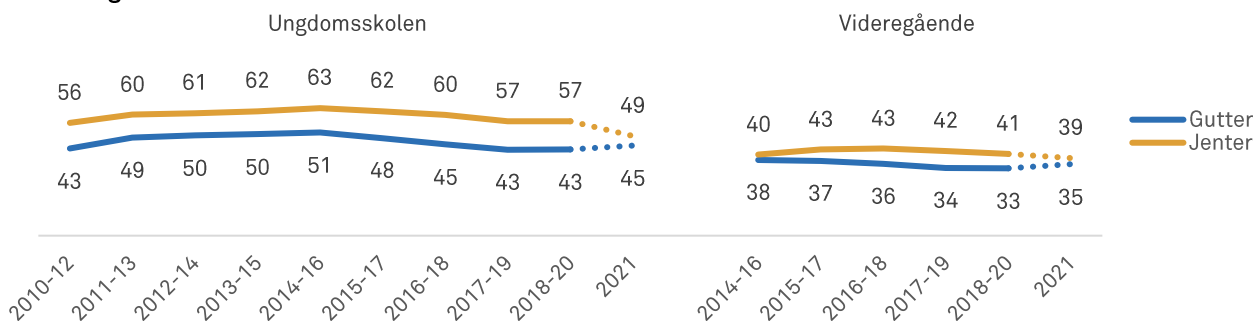
Prosentandel som ikke har begått regelbrudd i løpet av det siste året. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

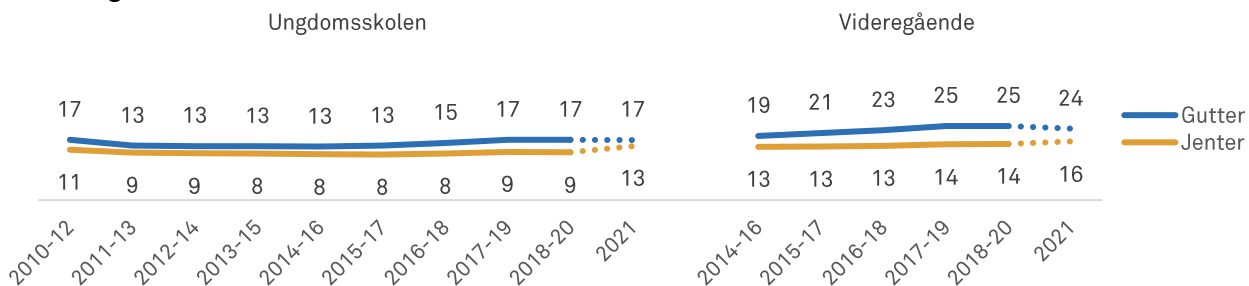
Prosentandel som har begått mange regelbrudd siste år. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som ikke har begått regelbrudd i løpet av det siste året. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som har begått mange regelbrudd i løpet av det siste året. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Vold og trakassering

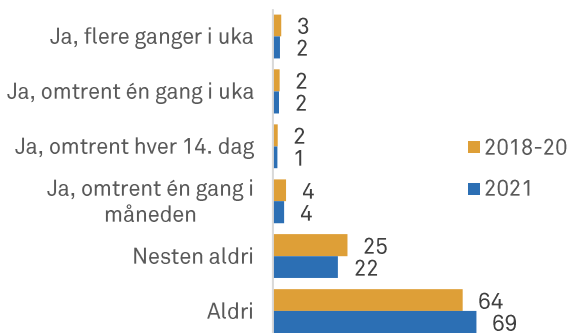
Selv om livskvaliteten til norsk ungdom generelt er bra, er det en del unge som rammes av mobbing, vold eller andre former for trakassering. Det virker ikke som pandemien har påvirket utbredelsen av disse fenomenene i særlig grad. Mobbing har lenge stått høyt på dagsorden, men til tross for store, nasjonale kampanjer og skolebaserte tiltak, har omfanget av unge som rapporterer om mobbing ikke endret seg særlig mye. I årets undersøkelse er det en liten nedgang i andelen som blir utsatt for plaging, trusler og utfrysing fra jevnaldrende på skolen eller i fritiden. Samlet opplever rundt seks prosent at de blir utsatt for dette jevnlig hver 14. dag eller oftere. Det er små kjønnsforskjeller, men omfanget av mobbing reduseres utover i tenårene. 3 % opplever at de blir utsatt for nettmobbing minst hver 14. dag.

Seksuell trakassering fikk stor oppmerksomhet i forbindelse med #metoo-kampanjen. Resultatene fra Ungdata viser at en god del unge opplever uønsket seksuell beføling, ryktespredning og verbal trakassering. Jenter opplever mer av dette enn gutter, men det er også gutter som blir utsatt for seksuell trakassering. Verbal trakassering er mest vanlig blant de yngste, mens uønsket beføling øker med alderen. 5 % har opplevd at bilder eller videoer der de har vært nakne eller deltatt i seksuelle handlinger har blitt spredd mot deres vilje.

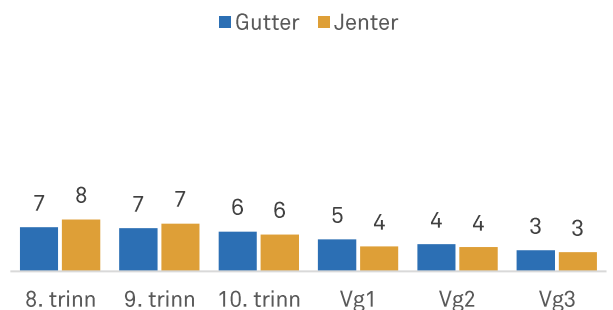
Fra 2020 bidrar Ungdata med oppdaterte lokale tall om unges utsatthet for vold hjemme. Tallene underbygger studier ved forskningsinstituttene NOVA og NKVTS, som har forsket på unges utsatthet for vold i familien. Studiene viser at majoriteten av ungdom ikke har opplevd familierelatert vold. Samtidig har ganske mange unge vært utsatt for fysisk vold fra en forelder, men den alvorlige volden er det langt færre som har opplevd. Det er lite som tyder på at situasjonen under pandemien i 2021 var særlig annerledes enn situasjonen rett før pandemien startet året før. Tallene for 2021 er nokså identiske som tallene for 2020. Det samme gjelder vold som skjer mellom jevnaldrende.

Forebygging er en viktig begrunnelse for å kartlegge omfang og utviklingstrekk av ulike former for vold og trakassering. Ofte vil det være vanskelig å måle effekten av forebyggende tiltak direkte. Kunnskap om forekomst i ulike grupper og eventuelle endringer over tid, er likevel viktig både som grunnlag for planlegging av tiltak, for å kunne si noe om tiltakene treffer den aktuelle målgruppen og om mulige effekter.

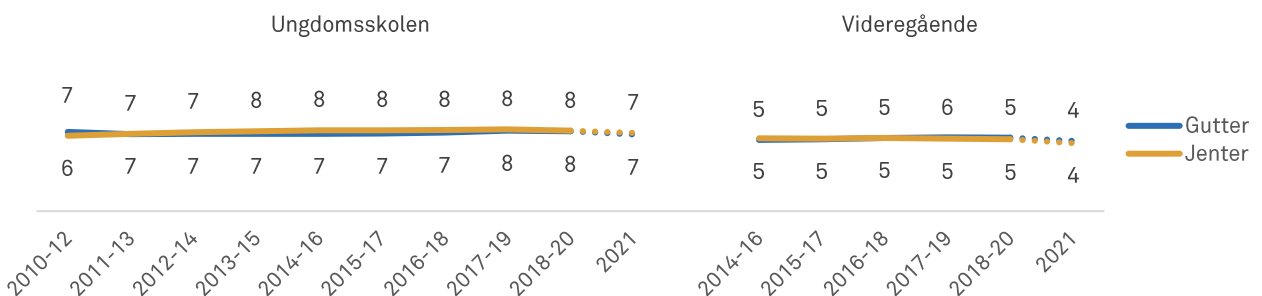
Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden?

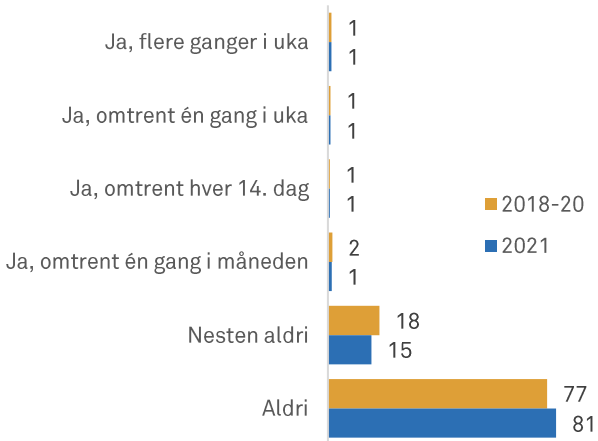
Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

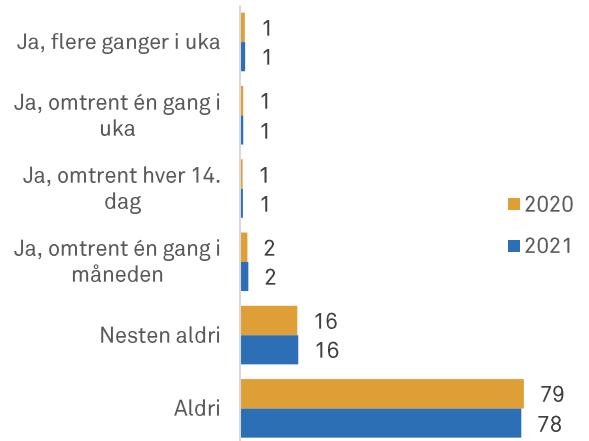
Prosentandel som blir mobbet minst hver 14. dag. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

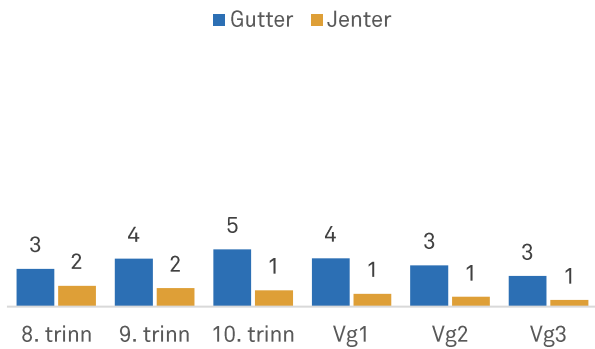
Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden?

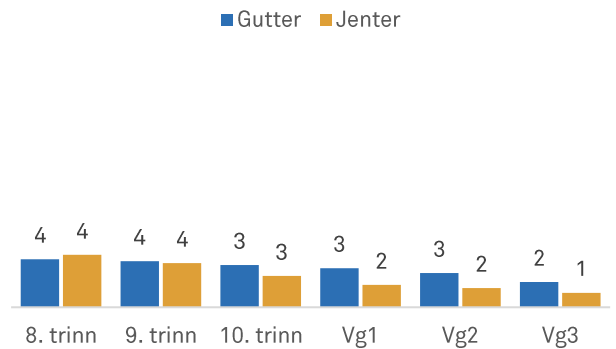
Blir du mobbet, truet eller utestengt på nett?

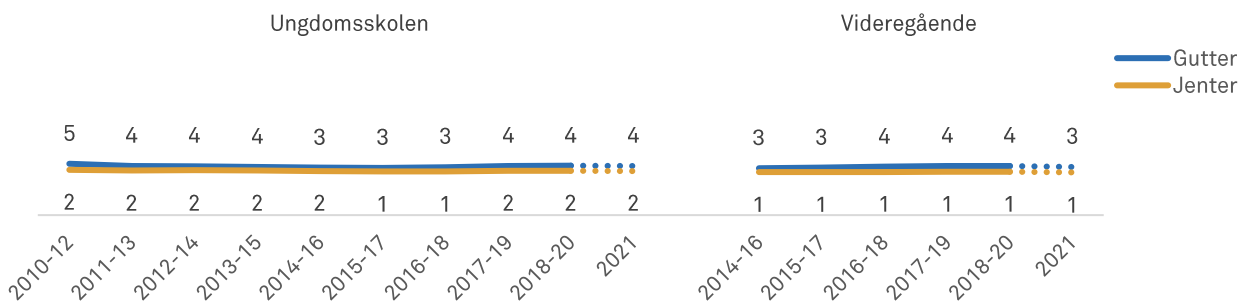
Prosentandel som mobber andre minst hver 14. dag. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

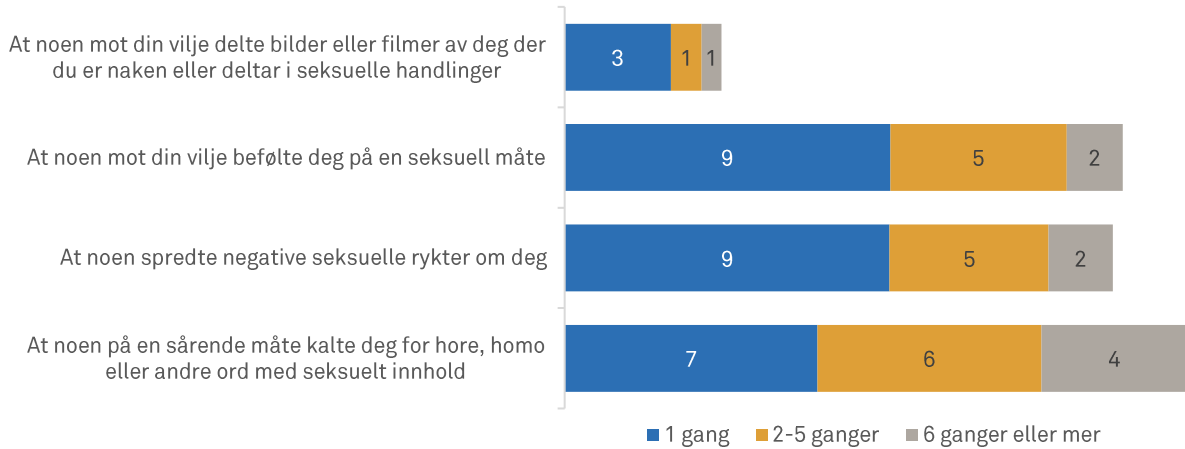
Prosentandel som blir mobbet, truet eller utestengt på nett minst hver 14. dag. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som mobber andre minst hver 14. dag. Utvikling over tid – etter kjønn og skoleslag

Prosentandel som har blitt utsatt for ulike former for seksuell trakassering i løpet av siste år. Ungdom på ungdomstrinnet og videregående

Seksuell trakassering

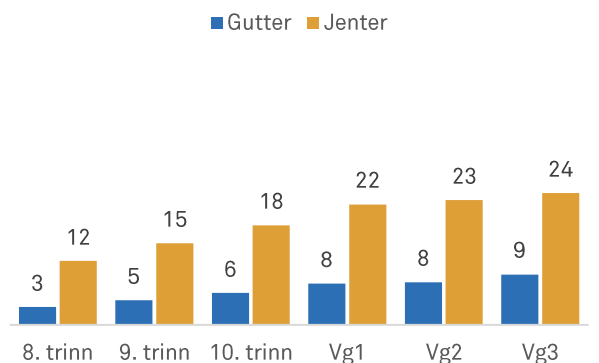
#metoo-kampanjen har bidratt til økt oppmerksomhet om seksuell trakassering. Seksuell trakassering defineres gjerne som uønsket seksuell oppmerksomhet, og handler om oppførsel og handlinger som spiller på kjønn, kropp og seksualitet, og der den ene parten opplever det som ubehagelig eller truende.

Seksuell trakassering kan skje på ulike måter. Ungdata kartlegger verbale former for trakassering, uønsket deling av nakenbilder eller -filmer, negativ seksuell ryktespredning og uønsket beføling.

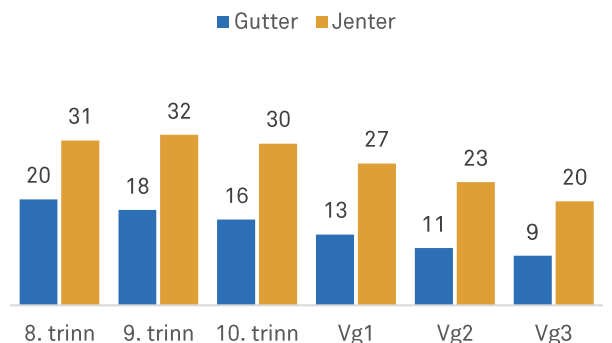
For å avgrense fenomenet fra legitime former for seksuell kontakt, er spørsmålene formulert slik at de fanger opp handlinger som har skjedd mot de unges vilje eller at det har skjedd på en negativ og/eller sårende måte, som de ikke likte.

Å bli utsatt for seksuell trakassering er noe som gjelder en god del unge. Samlet har 16-17 % opplevd verbal trakassering, negativ seksuell ryktespredning eller at noen har befølt dem seksuelt uten at de ville det. 5% har opplevd at noen delte seksualiserte bilder eller filmer av dem. Jenter er klart mer utsatt for seksuell trakassering enn gutter, men det finnes også en del gutter som blir utsatt for disse formene for trakassering. Mens verbal trakassering er mest utbredt på ungdomstrinnet, er motvillig seksuell beføling mest utbredt desto eldre ungdommene er.

Prosentandel som siste år har opplevd at noen mot sin vilje befølte dem på en seksuell måte. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Prosentandel som siste år har opplevd at noen på en sårende måte har kalt dem for hore, homo eller andre ord med seksuelt innhold. Blant gutter og jenter på ulike klassetrinn

Vold fra jevnaldrende

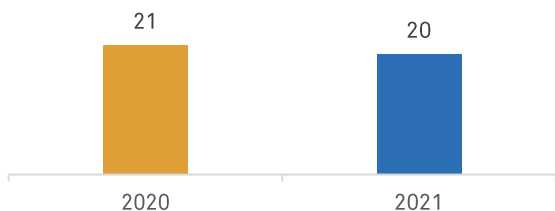
Forskning viser at mesteparten av volden ungdom blir utsatt for, skjer i møte med andre ungdommer. I mange tilfeller skjer volden mellom unge mennesker som kjenner hverandre fra før eller som kjenner til hverandre.

Voldserfaringene oppstår under ulike omstendigheter og har ulik alvorlighetsgrad. Noen handlinger skjer i affekt, mens andre er planlagt. Noen handlinger er mindre alvorlige, mens det andre ganger gjelder svært alvorlige kriminelle hendelser, som for eksempel ran.

To spørsmål i Ungdata handler om vold fra jevnaldrende. Det første dekker handlinger som er relativt utbredt blant ungdom, som slag, spark, lugging eller lignende. Resultatene viser at en av fem har opplevd dette. Det andre spørsmålet kartlegger erfaringer med å ha blitt truet, angrepet eller ranet med gjenstander eller våpen. 4 % har opplevd dette.

Spørsmålene var først med i Ungdata fra 2020. Resultatene tyder ikke på at det har vært noen større endringer i svarene mellom 2020 og 2021.

Har en ungdom slått deg, sparket deg, ristet deg hardt, lugget deg eller lignende?

Har en ungdom med gjenstander eller våpen, truet, angrepet eller ranet deg?

Vold i familien

Vold i familien er en samlebetegnelse som dekker ganske ulike fenomener. Foreldre kan både utøve fysisk og psykisk vold mot barna sine. I dag sier vi at barn og unge utsettes for vold også dersom de lever med vold i familien. Det siste omtales ofte som vitneerfaringer.

Bak betegnelsen 'fysisk vold fra foreldre' kan det skjule seg ulike fenomener – volden kan være en enkeltstående hendelse, eller den kan være systematisk, og den kan være mer eller mindre grov.

I Ungdata kartlegges vold i familien med to spørsmål. Vi spør om ungdom i løpet av det siste året har opplevd å bli slått med vilje av en voksen i familien og om de har vært vitne til at voksne i familien har blitt utsatt for vold. Resultatene viser at dette er en realitet for 3-4 % av ungdommene.

Spørsmålene var først med i Ungdata fra 2020. Resultatene tyder ikke på at det har vært noen endringer mellom 2020 og 2021.

Har en voksen i familien din slått deg med vilje?

Har du sett eller hørt at en voksen i din familie har blitt slått, sparket, ristet hardt eller lugget av en annen voksen i familien?

Om Ungdata og datamaterialet

Om Ungdata

Datamaterialet i årets rapport er basert på svarene til alle ungdommene som deltok i Ungdata i 2021. Det gir et bilde av hvordan situasjonen for ungdom på ungdomsskoler og videregående skoler over store deler av landet har vært under covid-19-pandemien, omtrent ett år etter at pandemien kom til Norge. Årets resultater sammenliknes med data samlet inn gjennom Ungdata i perioden fra 2010 til 2020.

Ungdata er lokale ungdomsundersøkelser som forskningsinstituttet NOVA og sju regionale kompetansesentre innen rusfeltet (KoRus) tilbyr alle landets kommuner og fylkeskommuner. Undersøkelsen er rettet inn mot elever på ungdomstrinnet og elever i videregående opplæring, og består i at elever fyller ut et elektronisk spørreskjema i skoletiden med en voksen til stede. Spørreskjemaet dekker helheten i ungdoms liv og omfatter temaområder som venner, foreldre, skole, lokalmiljø, framtid, fritidsaktiviteter, helse og likskvalitet, rusmiddelbruk, regelbrudd og utsatthet for vold og trakassering. Det finnes i tillegg en egen undersøkelse rettet mot elever i 5. til 7. trinn – Ungdata junior. Resultatene fra Ungdata junior er ikke med i denne rapporten.

Kommunene og fylkeskommunene bestemmer selv når de vil gjennomføre sin Ungdata-undersøkelse, og de står selv for den praktiske gjennomføringen. Fylkene har i de fleste tilfeller samordnet slike undersøkelser, slik at de gjennomføres samtidig i alle kommunene i fylket. Undersøkelsene foregår fra januar til juni. Siden 2010 har undersøkelsen blitt gjennomført på de aller fleste ungdomsskoler og videregående skoler i landet. Undersøkelsen er blitt gjennomført flere ganger i nesten alle kommuner, vanligvis med tre års mellomrom.

Spørreskjemaet inneholder en obligatorisk del som brukes i alle undersøkelsene. Fra 2020 består denne delen av 145 spørsmål til elever på ungdomstrinnet og 160 spørsmål til elever på videregående. Mange kommuner og fylkeskommuner velger å utvide sin lokale undersøkelse med valgfrie tilleggsspørsmål. I 2021 ble det lagt inn et sett med spørsmål som fanger opp ungdoms opplevelse av covid-19-pandemien.

Det er frivillig for ungdommene å delta i Ungdata. Foresatte og ungdom blir informert om undersøkelsen i forkant, og ungdommene står fritt til å trekke seg fra undersøkelsen underveis. Deltakerne i Ungdata kan også hoppe over spørsmål de ikke har lyst til å svare på. På ungdomstrinnet gjennomføres undersøkelsen anonymt. På videregående er det noen flere bakgrunnsspørsmål, som gjør at undersøkelsen vanligvis inneholder indirekte personopplysninger.

Se ungdata.no for mer informasjon om undersøkelsen.

Ungdatabasen

Svarene fra alle ungdommer som har deltatt i Ungdata er samlet i en felles nasjonal database – Ungdatabasen. NOVA/OsloMet har ansvar for å forvalte databasen, som består av svar fra rundt 800.000 elever. En god del unge har vært med flere ganger, men det er ikke mulig å identifisere hvem. Databasen inneholder opplysninger som gjør det mulig på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå å undersøke endringer over tid.

De aller fleste steder gjennomføres undersøkelsen hvert tredje år, men det varierer fra år til år hvilke kommuner og fylkeskommuner som deltar. Over en treårsperiode har de aller fleste kommuner gjennomført undersøkelsen. Normalt bruker vi data fra siste treårsperiode til å oppdatere de nasjonale tallene.

I årets rapport bruker vi kun undersøkelser gjennomført i 2021 til å si noe om situasjonen på nasjonalt nivå. Bakgrunnen for det er at året har vært veldig spesielt, både for ungdommene og for gjennomføringen av selve undersøkelsen.

For det første har pandemien gjort hverdagslivet til ungdom så spesiell at det blir vanskelig å tolke resultatene dersom vi skal slå sammen undersøkelser fra de tre siste årene. Fjorårets undersøkelse ble gjennomført før pandemien førte til lockdown, slik at 2020 representerer et «ordinært» år. Årets undersøkelse er gjennomført under selve pandemien etter at den hadde vart omtrent et år.

Den andre grunnen er at et rekordstort antall kommuner og ungdommer deltok i undersøkelsen i 2021. Totalt svarte 140.000 ungdommer på undersøkelsen som ble gjennomført i 209 av totalt 356 kommuner i tillegg til Svalbard. Analyser av data fra tidligere år tyder på at ungdom fra årets kommuner ikke skiller seg vesentlig fra ungdom som bor i de kommunene som ikke var med i 2021. At så mange kommuner gjennomførte Ungdata i 2021 må sees i sammenheng med at en god del ikke fikk gjennomført undersøkelsen i 2020 da skolene ble stengt i pandemiens første fase. Mange av disse kommunene gjennomførte i år istedenfor.

2021 et spesielt år for Ungdata

Bakgrunnen for at datainnsamlingen i 2021 ble så omfattende handler om at mange av kommunene som skulle gjennomføre undersøkelsen i 2020 ikke fikk fullført datainnsamlingen sin på grunn av pandemien. Kommunene fikk tilbud om å gjennomføre på nytt i 2021. 73 kommuner benyttet seg av det tilbudet.

I 2021 ble det gjennomført Ungdata-undersøkelser i omtrent alle kommuner i fylkene Vestland, Møre og Romsdal, Trøndelag, Innlandet, Troms og Finnmark, Vestfold og Telemark og i det tidligere Buskerud i Viken, samt i Oslo, Haugesund, Jevnaker og Lunner. Kartet under viser hvilke kommuner som gjennomførte.

Kommuner som gjennomførte Ungdata i 2021

Selv om covid-19-pandemien flere steder påvirket skolens muligheter til å gjennomføre fysisk undervisning på skolen, har datainnsamlingen i 2021 i all hovedsak foregått som normalt i skoletiden. Alle planlagte undersøkelser ble gjennomført og stort sett med høye svarprosent. Lokale restriksjoner har likevel gjort undersøkelsen krevende å få gjennomført i enkelte kommuner. Vanskeligst har det vært i Oslo, som på grunn av strenge smittevernstiltak ble nødt til å innføre digital hjemmeskole i store deler av datainnsamlingsperioden.

Før 2021: Treårige nasjonale tall

Ungdata har pågått siden 2010. I alle tidligere rapporter har tallene vært basert på et gjennomsnitt av data samlet inn de siste tre årene, fordi kommunene stort sett har gjennomført med tre års mellomrom. I denne rapporten viser vi figurer for å si noe om hvordan situasjonen har utviklet seg over tid. Fram til 2021 er alle punktene på linjene basert på en serie med treårsperioder, mens årets tall er utelukkende basert på svarene som ble samlet inn i 2021. Før 2010 finnes det til sammen ni treårsperioder, og hver av disse gir et dekkende bilde nasjonalt av oppvekstsituasjonen for unge i de gitte årsperiodene. Det er likevel noe usikkerhet knyttet til representativiteten i den første treårsperioden, siden et mer begrenset antall kommuner deltok. Fra 2013 til 2020 har antallet kommuner som har deltatt i Ungdata, ligget på mellom 86 og 170 i året.

Datagrunnlaget tilbake i tid er best på ungdomstrinnet, der dataene er nasjonalt representative i alle treårsperiodene fra 2010-2012 og framover. På videregående er det først fra treårsperioden 2014-2016 at dataene er nasjonalt representative. Tidstrender for videregående er derfor kortere enn for ungdomstrinnet.

I analysene av utviklingen over tid, inngår rundt 500.000 ungdomsskolerelev og 300.000 elever i videregående.

Hvem står bak Ungdata?

Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitetet og de sju regionale kompetansesentrene innen rusfeltet (KoRus Vest Bergen, KoRus Vest Stavanger, KoRus Midt-Norge, KoRus Øst, KoRus Sør, KoRus Nord, KoRus Oslo) har ansvaret for Ungdata.

NOVA har det overordnede faglige og tekniske ansvaret for undersøkelsene, og for å sikre at datainnsamlingen foregår i tråd med lover, regler og forskningsetiske retningslinjer. NOVA bruker dataene inn i sine forskningsprosjekter.

KoRus bistår kommunene i sin region med planlegging av undersøkelsen, utforming av spørreskjema, og veiledning og gjennomføringen. KoRus deltar også i drøftingen av resultatene fra de lokale undersøkelsene.

Helsedirektoratet finansierer Ungdata gjennom et årlig tilskudd via statsbudsjettet. Tilskuddet dekker gratistilbudet til kommuner og fylkeskommuner og sekretariatet ved Ungdatasenteret.

Ungdata gjennomføres på ungdomstrinnet og i videregående skole

Figuren nederst på siden viser hvor mange elever som årlig har deltatt i Ungdata. Samlet har flest deltatt fra ungdomstrinnet. Fra 2013 har stadig flere fylkeskommuner valgt å gjennomføre Ungdata på videregående.

Blant deltakerne i Ungdata er det omtrent like mange gutter som jenter. Dette gjelder alle klassetrinn, med unntak av Vg3 hvor 56 prosent av deltakerne er jenter. Denne andelen stemmer imidlertid godt overens med den faktiske kjønnsfordelingen blant Vg3-elever i Norge, noe som skyldes at flere gutter enn jenter faller utenfor undersøkelsen fordi de er lærlinger eller ikke lenger er deltakere i videregående opplæring.

På ungdomsskolen er hvert trinn representert i Ungdata med rundt en tredel hver. På videregående er elever fra Vg1 noe overrepresentert (de utgjør 42 prosent av deltakerne, mens de i elevgrunnet utgjør 39 prosent). Elever på Vg3 er derimot noe underrepresentert (de utgjør 23 prosent av deltakerne i Ungdata, mot 27 prosent av elevgrunnet). At det generelt er flere elever på Vg1 enn på Vg3 som deltar i Ungdata, skyldes dels at det er mer krevende organisatorisk å gjennomføre undersøkelsene blant de eldste (pga. eksamener, mange er lærlinger etc.) og dels at frafallet i videregående øker ettersom ungdommene blir eldre. En må derfor være klar over at datamaterialet særlig mot slutten av videregående består av en noe mer selektert gruppe av ungdom enn det som gjelder på de lavere klassetrinnene.

Høy svarprosent i Ungdata

Den samlede svarprosenten i 2021 er 75 %. På ungdomstrinnet deltok 82 % av ungdommene og 67 % på videregående. Svarprosenten sier noe om hvor stor andel av den totale elevmassen ved alle de skolene som er med i undersøkelsen som besvarte spørsmålene.

Revisjon av spørreskjema

Spørreskjemaet i Ungdata revideres med jevne mellomrom, blant annet for å sikre kvalitet og at spørreskjemaet inneholder spørsmål som er relevante. Revisjonen innebærer at noen spørsmål har gått ut, mens nye spørsmål har kommet til. For å sikre sammenliknbarhet over tid, har likevel de fleste spørsmålene vært med i den obligatoriske delen av Ungdata helt siden 2010.

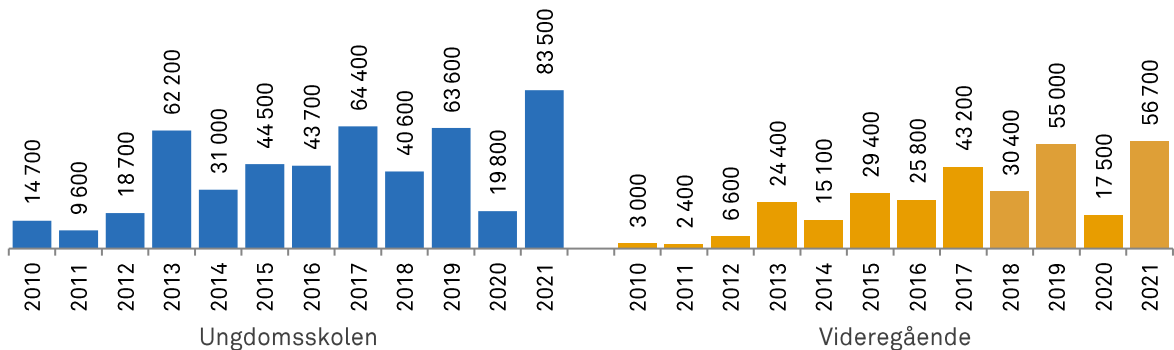
I 2014 ble det foretatt en større revisjon. Dette vil man se i rapporten ved at en del av trendfigurene først starter i perioden 2014-2016.

I 2020 ble det foretatt ytterligere endringer i spørreskjemaet. I rapporten har vi tatt med noen av disse temaene, selv om de altså ikke baserer seg på data fra alle fylkene (for eksempel er ikke ungdom i Rogaland, Agder og Nordland med i dette datagrunnet). Dette gjelder hele kapitlet om livskvalitet, og deler av kapitlene om venner, helse og vold og trakassering. For disse temaene finnes det ikke data tilbake i tid.

Svarprosenten i den enkelte kommune avhenger av hvor godt man har organisert undersøkelsen. Mange kommuner har en svarprosent på godt over 90 %. Andre steder er den lavere. Årets svarprosent ligger cirka fem prosentpoeng under det normale. Bakgrunnen er lokale restriksjoner knyttet til pandemien som gjorde datainnsamlingen mer krevende å få gjennomført enkelte steder.

Analysen viser at svarprosenten i Ungdata har begrenset betydning for resultatene i undersøkelsene. I et metodenotat som er publisert på Ungdatas nettsider, er det blant annet dokumentert at omfanget av ulike typer ungdomsproblemer varierer nokså lite med svarprosenten i den enkelte kommune. Notatet ligger tilgjengelig på www.ungdata.no.

Antall som har deltatt i Ungdata på ungdomsskolen og i videregående – 2010–2021

At det for den enkelte ungdom er frivillig å være med i Ungdata, gjør det vanskelig å vite eksakt hvor representative dataene er. Noen unge velger bevisst å ikke delta, mens andre var borte i perioden undersøkelsen ble gjennomført. Erfaringer tilsier at den viktigste grunnen til at ungdom ikke har deltatt, er at de av ulike årsaker ikke har fått tilbud fra skolen om å være med på undersøkelsen.

Vekting

På grunn av pandemien har variasjonene i svarprosent mellom kommunene vært noe større enn normalt. I analysene er dette tatt hensyn til ved å vekte datamaterialet slik at fordelingen mellom kommunene som deltok blir mer lik det faktiske antallet unge i kommunene.

Vektingen er foretatt på kommune- og skolenivå, og er basert på svarprosenten i hver undersøkelse. I kommuner og på skolenivåer der svarprosenten var lavere enn forventet, har elevene blitt vektet med et tall høyere enn én. Det vil si at de teller som mer enn én person i datasettet. Tilsvarende har deltakerne i kommuner med høyere svarprosent enn forventet blitt vektet ned.

I tillegg er svarene blitt vektet slik at de tre klassettrinnene på videregående gjenspeiler den faktiske fordelingen av elever i videregående.

Vektingen gjør at vi kan sammenlikne årets resultater mer direkte med data fra tidligere år.

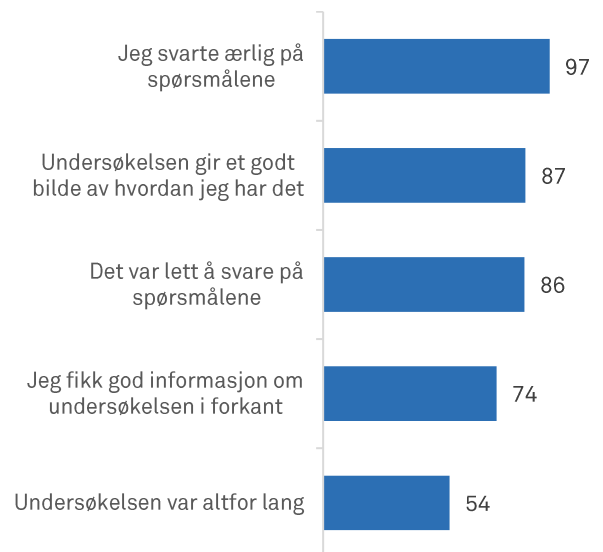
Selvrapporterte data

Alle resultater som framkommer gjennom Ungdata er basert på det ungdom selv rapporterer. Dette er en styrke siden målet med undersøkelsen er å få oversikt over ungdoms livssituasjon. Samtidig hefter det en viss usikkerhet rundt slike undersøkelser, for eksempel om spørreskjemaet er utformet på en god nok måte for å fange opp det man er interessert i, om ungdommene forstår spørsmålene på samme måte som forskerne har lagt til grunn, og om ungdommene svarer sannferdig på det de blir spurt om. Det er heller ikke alle som svarer på alle spørsmålene eller som rekker å fullføre undersøkelsen. Vår erfaring er at de aller fleste som er med i undersøkelsen tar den på alvor, og at Ungdata gir et dekkende bilde av situasjonen til ungdom flest.

For å få mer systematisk kunnskap om hvordan ungdom opplever å delta i Ungdata-undersøkelsen, er det spørsmål på slutten av spørreskjemaet der ungdom ble bedt om å ta stilling til ulike påstander om Ungdata-undersøkelsen. Analyser av besvarelsene viser at nærmere ni av ti oppfatter at undersøkelsen gir et godt bilde av hvordan de har det, og omtrent like mange synes det var lett å svare på spørsmålene.

Vi får også en indikasjon på at ungdom flest tar undersøkelsen på alvor når 97 prosent sier seg enig i at de svarte ærlig på spørsmålene. At omtrent halvparten opplever at undersøkelsen er altfor lang, gir derimot en indikasjon på at omfanget av spørsmål bør reduseres i framtidige undersøkelser. Tre av fire mener de fikk god informasjon om undersøkelsen i forkant. Tallet er høyt, men indikerer også at informasjonen ikke har kommet tydelig nok fram eller vært omfattende nok.

Hva deltakerne i Ungdata i 2021 synes om å være med i undersøkelsen. Andelen som mener utsagnene stemmer.

Også når vi ser mer detaljert på hvordan ungdom har besvart undersøkelsen, har vi grunn å tro at få av elevene besvarer undersøkelsen på en systematisk useriøs måte. I Ungdata er det utformet egne prosedyrer for å identifisere det vi antar er useriøse besvarelser. Basert på disse prosedyrene har vi anslått at mindre enn én av hundre ungdommer besvarer undersøkelsen systematisk på en useriøs måte. Disse ungdommene vil i liten grad påvirke resultatene.

For mer informasjon om disse prosedyrene og andre metoderelaterte spørsmål kan vi henvise til Ungdatas nettsider under området «Metode og dokumentasjon».

Definisjoner

Hvordan nøkkelindikatorene er målt.

Livskvalitet

Er tilfreds med livet sitt

Indikatoren viser andelen som gir minst 6 poeng på en tilfredshetsskala fra 0-10, der 0 er det verst tenkelige livet de kan tenke seg, og 10 er det beste livet.

Venner

Har en fortrolig venn

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja, helt sikkert» eller «Ja, det tror jeg» på spørsmålet: «Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?».

Har en fortrolig venn

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja, helt sikkert» eller «Ja, det tror jeg» på spørsmålet: «Har du minst én venn som du kan stole fullstendig på og kan betro deg til om alt mulig?».

Har venner å være sammen med på fritiden

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja» på spørsmålet: «Har du noen å være sammen med på fritiden?».

Har venner å være sammen med på skolen

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja» på spørsmålet: «Har du noen å være sammen med på skolen?».

Har vært sammen med venner hjemme hos hverandre minst to ganger siste uke

Indikatoren viser andelen som minst to ganger siste uke har: «Vært sammen med venner hos meg eller hos dem».

Har vært ute med venner størsteparten av kvelden minst to ganger siste uke

Indikatoren viser andelen som minst to ganger siste uke har: «Brukt størstedelen av kvelden ute sammen med venner».

Veldig mye plaget av ensomhet

Indikatoren viser andelen som svarer at de var «veldig mye plaget» siste uke av: «Følt deg ensom».

Foreldre

Er fornøyd med foreldrene sine

Indikatoren viser andelen som svarer «Svært fornøyd» eller «Litt fornøyd» på spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med foreldrene dine?» Indikatoren viser hvor mange prosent av ungdommene som svarer «svært fornøyd» eller «litt fornøyd».

Opplever at foreldrene har god oversikt over ungdommenes venner og fritid

Indikatoren viser andelen som mener at begge disse to utsagnene er riktig: «Foreldrene mine pleier å vite hvor jeg er, og hvem jeg er sammen med i fritiden» og «Foreldrene mine kjenner de fleste av vennene jeg er sammen med i fritiden».

Skole

Er fornøyd med skolen de går på

Indikatoren viser andelen som svarer «Svært fornøyd» eller «Litt fornøyd» på spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med skolen du går på?».

Kjeder seg på skolen

Indikatoren viser andelen som er enig i utsagnet: «Jeg kjeder meg på skolen».

Gruer seg ofte til å gå på skolen

Indikatoren viser andelen som er enig i utsagnet: «Jeg gruer meg ofte til å gå på skolen».

Synes lærerne sine bryr seg om seg

Indikatoren viser andelen som er enig i utsagnet: «Lærerne mine bryr seg om meg».

Passer inn blant elevene på skolen

Indikatoren viser andelen som er enig i utsagnet: «Jeg føler at jeg passer inn blant elevene på skolen».

Trives på skolen

Indikatoren viser andelen som er enig i utsagnet: «Jeg trives på skolen».

Blir ofte stresset av skolearbeidet

Indikatoren viser andelen som svarer «Ofte» eller «Svært ofte» på spørsmålet: «Hvor ofte blir du stresset av skolearbeidet?».

Bruker minst én time hver dag på lekser og annet skolearbeid utenom skolen

Indikatoren viser andelen som svarer minst én time på spørsmålet: «Hvor lang tid bruker du gjennomsnittlig per dag på lekser og annet skolearbeid (utenom skoletiden)?».

Har skulket skolen

Indikatoren viser andelen som svarer «En gang» eller oftere på spørsmålet: «Har du skulket skolen det siste året?».

Lokalmiljøet

Er fornøyd med lokalmiljøet

Indikatoren viser andelen som svarer «Svært fornøyd» eller «Litt fornøyd» på spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med lokalmiljøet der du bor?».

Opplever det som trygt å være ute om kvelden i nærmiljøet

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja» på spørsmålet: «Når du er ute om kvelden, opplever du det som trygt å være i nærheten der du bor?».

Framtid

Tror de vil fullføre videregående

Indikatoren viser andelen som svarer «ja» på spørsmålet: «Tror du at du vil komme til å fullføre videregående?» De andre svaralternativene var «nei» og «vet ikke».

Framtid**Tror de vil ta høyere utdanning**

Indikatoren viser andelen som svarer «ja» på spørsmålet: «Tror du at du vil komme til å ta utdanning på universitet eller høgskole?» De andre svaralternativene var «nei» og «vet ikke».

Tror de vil bli arbeidsledig

Indikatoren viser andelen som svarer «nei» på spørsmålet: «Tror du at du noen gang vil bli arbeidsledig?» De andre svaralternativene var «ja» og «vet ikke».

Tror de vil få et godt og lykkelig liv

Indikatoren viser andelen som svarer «ja» på spørsmålet: «Tror du at du vil komme til å få et godt og lykkelig liv?» De andre svaralternativene var «nei» og «vet ikke».

Medier**Bruker daglig minst tre timer foran en skjerm**

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet: «Utenom skolen, hvor lang tid bruker du vanligvis på aktiviteter foran en skjerm (TV, data, nettbrett, mobil) i løpet av en dag?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer to timer eller mer.

Bruker daglig minst én time på sosiale medier

Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer én time eller mer på spørsmålet: «Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på sosiale medier?».

Bruker daglig minst én time på elektroniske spill

Indikatoren viser hvor mange prosent som tilsammen bruker mer enn én time på «...dataspill/TV-spill» og «spille på telefon/nettbrett».

Bruker daglig minst én time daglig på å se på TV

Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer én time eller mer på spørsmålet: «Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å se på TV?».

Bruker daglig minst en halvtime på å lese bøker (ikke skolebok)

Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer en halvtime eller mer på spørsmålet: «Tenk på en vanlig gjennomsnittsdag. Hvor lang tid bruker du på å lese bøker?».

Organisert fritid**Prosentandel som er med i en organisasjon, klubb eller lag**

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja» på spørsmålet: «Er du, eller har du tidligere vært, med i noen organisasjoner, klubber, lag eller foreninger etter at du fylte 10 år?».

Har vært med i et idrettslag

Indikatoren viser andelen som svarer at de minst én gang i løpet av de siste 30 dagene har «...vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i et idrettslag».

Har vært på fritidsklubb

Indikatoren viser andelen som svarer at de minst én gang i løpet av de siste 30 dagene har «...vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i en ungdomsklubb/fritidsklubb/ungdomshus».

Har vært med i en religiøs forening

Indikatoren viser andelen som svarer at de minst én gang i løpet av de siste 30 dagene har «...vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i et kor, korps, orkester eller musikkskole/kulturskole».

Har vært med i korps, kor, orkester, musikkskole, kulturskole

Indikatoren viser andelen som svarer at de minst én gang i løpet av de siste 30 dagene har «...vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i et kor, korps, orkester eller musikkskole/kulturskole».

Har vært med i annen organisert aktivitet

Indikatoren viser andelen som svarer at de minst én gang i løpet av de siste 30 dagene har «...vært med på aktiviteter, møter eller øvelser i en annen organisasjon, lag eller forening».

Fysisk aktivitet**Trener jevnlig minst én gang i uka**

Indikatoren viser andelen som trener minst én gang i uka på egen hånd, i et idrettslag, i treningsstudio og/eller andre former for organisert trening.

Trener på egenhånd

Indikatoren viser andelen som svarer minst «1-2 ganger i uka» på spørsmålet: «Hvor ofte trener du på egen hånd (løper, svømmer, sykler, går tur)?».

Trener i idrettslag

Indikatoren viser andelen som svarer minst «1-2 ganger i uka» på spørsmålet: «Hvor ofte trener eller konkurrerer du i et idrettslag?».

Trener i treningsstudio

Indikatoren viser andelen som svarer minst «1-2 ganger i uka» på spørsmålet: «Hvor ofte trener du på treningsstudio?».

Driver med annen organisert trening

Indikatoren viser andelen som svarer minst «1-2 ganger i uka» på spørsmålet: «Hvor ofte driver du med annen organisert trening (dans, kampsport eller lignende)?».

Helse**Prosentandel som er fornøyd med helsa si**

Indikatoren viser andelen som svarer «Svært fornøyd» eller «Litt fornøyd» på spørsmålet: «Hvor fornøyd eller misfornøyd er du med helsa di?».

Bruker smertestillende tabletter

Indikatoren er målt gjennom spørsmålet «Hvor ofte har du brukt smertestillende tabletter (Paracet, Ibux og lignende) i løpet av siste måned?». Indikatoren viser hvor mange prosent som svarer at de bruker slike medikamenter ukentlig eller oftere.

Har brukt helsesykepleier på skolen

Indikatoren viser andelen som minst én gang i løpet av det siste året har brukt følgende helsetjeneste: «Helsesøster eller helsesykepleier på skolen».

Har brukt helsestasjon for ungdom

Indikatoren viser andelen som minst én gang i løpet av det siste året har brukt følgende helsetjeneste: «Helsestasjon for ungdom».

Har brukt psykolog

Indikatoren viser andelen som minst én gang i løpet av det siste året har brukt følgende helsetjeneste: «Psykolog».

Helse**Har hatt hodepine mange ganger eller daglig**

Indikatoren viser andelen som svarer «Daglig» eller «Mange ganger» på spørsmålet: «Hvor ofte har du hatt hodepine i løpet av siste måned?».

Har hatt andre fysiske plager (enn hodepine) mange ganger eller daglig

Indikatoren viser andelen som svarer «Daglig» eller «Mange ganger» på spørsmålet: «Hvor ofte har du hatt andre fysiske plager (enn hodepine) (for eksempel kvalme, vondt i magen, smerter i ledd, nakke eller muskler) i løpet av siste måned?».

Har hatt mange psykiske plager de siste sju dagene

Indikatoren er målt gjennom et spørsmål om man siste uka har vært plaget av noe av det følgende: «Følt at alt er et slit», «Hatt søvnproblemer», «Følt deg ulykkelig, trist eller deprimert», «Følt håpløshet med tanke på framtida», «Følt deg stiv eller anspent» og «Bekymret deg for mye om ting». Indikatoren viser hvor mange prosent som i gjennomsnitt svarer at de minst er ganske mye plaget av disse symptomene.

Opplever mye press på minst to områder

Indikatoren viser andelen som opplever «Mye press» eller «Svært mye press» på to av følgende områder: Press om å ... «...se bra ut eller ha en fin kropp», «...gjøre det bra på skolen», «...gjøre det bra i idrett», «ha mange følgere og likes på sosiale medier».

Har problemer med å takle stresset

Indikatoren viser andelen som «I stor grad» eller «I svært stor grad» har opplevd så mye press den siste uka at de har hatt problemer med å takle det.

Spiser frokost hver dag før skolen

Indikatoren viser andelen som svarer «5 dager i uka» på spørsmål om hvor ofte du pleier å spise frokost før du går på skolen.

Spiser matpakke eller lunsj hver dag på skolen

Indikatoren viser andelen som svarer «5 dager i uka» på spørsmål om hvor ofte du pleier å spise matpakke eller lunsj på skolen.

Spiser grønnsaker, frukt eller bær hver dag på skolen

Indikatoren viser andelen som svarer «5 dager i uka» på spørsmål om hvor ofte du pleier å spise grønnsaker, frukt eller bær på skolen.

Rusmidler**Drikker alkohol jevnlig minst én gang i måneden**

Indikatoren viser andelen som svarer «Hver uke» eller «Nokså jevnt 1-3 ganger i måneden» på spørsmålet: «Hender det at du drikker noen form for alkohol?».

Har aldri smakt alkohol eller bare har smakt noen få ganger

Indikatoren viser andelen som svarer «Aldri» eller «Har bare smakt noen få ganger» på spørsmålet: «Hender det at du drikker noen form for alkohol?».

Har vært beruset på alkohol

Indikatoren viser andelen som i løpet av det siste året har drukket så mye at de følte seg tydelig beruset.

Får lov av foreldre/ foresatte å drikke alkohol

Indikatoren viser andelen som svarer «Ja» på spørsmålet: «Får du lov til å drikke alkohol av dine foreldre/foresatte?».

Rusmidler**Røyker daglig eller ukentlig**

Indikatoren viser andelen som svarer «Røyker daglig» eller «Røyker ukentlig, men ikke hver dag» på spørsmålet: «Røyker du?».

Snuser daglig eller ukentlig

Indikatoren viser andelen som svarer «Snuser daglig» eller «Snuser ukentlig, men ikke hver dag» på spørsmålet: «Bruker du snus?».

Har brukt hasj eller marihuana

Indikatoren viser andelen som i løpet av det siste året har brukt hasj eller marihuana.

Har blitt tilbudt hasj eller marihuana i løpet av det siste året

Indikatoren viser andelen som i løpet av det siste året har blitt tilbudt hasj eller marihuana.

Regelbrudd**Har ikke begått regelbrudd**

Indikatoren viser andelen som har svart «null ganger» på om de i løpet av det siste året har 1) tatt med seg varer fra butikk uten å betale, 2) vært i slåsskamp, 3) med vilje har ødelagt eller knust vindusruter, busseter, postkasser eller lignende (gjort hærverk), 4) sprayet eller tagget ulovlig på vegger, bygninger, tog, buss eller lignende, 5) lurt seg fra å betale på kino, idrettsstevner, buss, tog eller lignende, 6) har vært borte en hel natt uten at dine foreldre/foresatte visste hvor de var, 7) skulket skolen.

Har begått mange regelbrudd

Indikatoren baserer seg på samme sju spørsmål som i indikatoren over. Indikatoren viser andelen som rapporterer om at de har vært med på alle, eller de fleste av disse regelbruddene, gjerne flere ganger.

Vold og trakassering**Blir mobbet minst hver 14. dag**

Indikatoren viser andelen som svarer «Omtrent hver 14. dag» eller oftere på spørsmålet: «Blir du selv utsatt for plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden?».

Mobber andre minst hver 14. dag

Indikatoren viser andelen som svarer «Omtrent hver 14. dag» eller oftere på spørsmålet: «Hender det at du er med på plaging, trusler eller utfrysing av andre unge på skolen eller i fritiden?».

Blir mobbet, truet eller utestengt på nett minst hver 14. dag

Indikatoren viser andelen som svarer «Omtrent hver 14. dag» eller oftere på spørsmålet: «Blir du mobbet, truet eller utestengt på nett?».

Har opplevd at noen mot sin vilje befølte dem på en seksuell måte

Indikatorer viser andelen som i løpet av siste året har opplevd at «At noen mot din vilje befølte deg på en seksuell måte».

Har opplevd at noen har delt bilder/filmer av dem der de er naken eller deltar i seksuelle handlinger

Indikatorer viser andelen som i løpet av siste året har opplevd at «At noen mot din vilje at noen delte bilder eller filmer av deg der du er naken eller deltar i seksuelle handlinger».

Vold og trakassering**Har opplevd å bli utsatt for vold fra andre ungdommer**

Indikatorer viser andelen som i løpet av siste året har opplevd at «En ungdom har slått deg, sparket deg, ristet deg hardt, lugget deg eller lignende».

Har opplevd å bli truet/angrepet med våpen

Indikatorer viser andelen som i løpet av siste året har opplevd at «En ungdom med gjenstander eller våpen har truet, angrepet eller ranet deg».

Har opplevd å bli slått med vilje av en voksen i familien

Indikatorer viser andelen som i løpet av siste året har opplevd at «En voksen i familien din har slått deg med vilje».

Har vært vitne til vold i familien

Indikatorer viser andelen som i løpet av siste året har opplevd at «En voksen i familien din har blitt slåss, sparket, ristet hardt eller lugget av en annen voksen i familien».

Litteratur

Liste over forskningslitteratur som berører temaene i denne rapporten.

Livskvalitet

Samdal, O., F. K.S. Mathisen, T. Torsheim, Å. R. Diseth, A-S. Fismen, T. Larsen, B. Wold & E. Årdal (2016). *Helse og trivsel blant barn og unge*. Hemil-rapport 1/2015. Bergen: Hemil-senteret, Universitetet i Bergen.

Helsedirektoratet (2018). *Livskvalitet. Anbefalinger for et bedre målesystem*. Oslo: Helsedirektoratet.

Helsedirektoratet (2016). *Gode liv i Norge. Utredning om måling av befolkningens livskvalitet*. Oslo: Helsedirektoratet.

Unicef (2020).. *Worlds of Influence. Understanding What Shapes Child Well-being in Rich Countries* Firenze: UNICEF Office of Research

Folkehelseinstituttet (2019). *Fakta om livskvalitet og trivsel*. Hentet fra www.fhi.no

Venner

Frøyland, L.R. & C. Gjerustad (2012). *Vennskap, utdanning og framtidsplaner. Forskjeller og likheter blant ungdom med og uten innvanderbakgrunn i Oslo*. NOVA rapport 5/2012. Oslo: NOVA.

Sletten, M. Aa. (2013). «Betydningen av å lykkes sosialt i ungdomstiden - er dårlige venner bedre enn ingen venner?» I T. Hammer og C. Hyggen (red.): *Ung voksen og utenfor. Mestring og marginalitet på vei til voksenlivet*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Foreldre

Elstad, J.I. & K. Stefansen (2014). «Social Variations in Perceived Parenting Styles Among Norwegian Adolescents». *Child Indicators Research*, 7(3): 649–70.

Øia, T. & V. Vestel (2014). «Generasjonskløfta som forsvant. Et ungdomsbilde i endring». *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 14(1): 99–133.

Bakken, A., L.R. Frøyland & M. Aa. Sletten (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdataundersøkelsene?* NOVA Rapport 3/2016. Oslo: NOVA, Høgskolen i Oslo og Akershus.

Andersen, P.L., & M. Dæhlen (2017). *Sosiale relasjoner i ungdomstida: identifisering og beskrivelse av ungdom med svake relasjoner til foreldre, skole og venner*. NOVA rapport 8/2017. Oslo: NOVA.

Stefansen, K., I. Smette & Å. Strandbu (2016). «Understanding the increase in parents' involvement in organized youth sports». *Sport, Education and Society*. <http://dx.doi.org/10.1080/13573322.2016.1150834>

Strandbu, Å., K. Stefansen, I. Smette & M. Renslo Sandvik (2017). «Young people's experiences of parental involvement in youth sport». *Sport, Education and Society*.

Skole

Birkelund, G.E. & A. Mastekaasa (2009). *Integrert? Innvandrere og barn av innvandrere i utdanning og arbeidsliv*. Oslo: Abstrakt forlag.

Øia, T. (2011). *Ungdomsskoleelever. Motivasjon, mestring og resultater*. NOVA rapport 9/2011. Oslo: NOVA.

Borg, E. (2013). «Does Working Hard in School Explain Performance Differences between Girls and Boys? A Questionnaire-based Study Comparing Pakistani Students with Majority Group Students in the City of Oslo». *YOUNG*, 21(2): 133–154.

Skaalvik, E. & R. Andre Federici (2015). Prestasjonspresset i skolen. *Bedre skole*, (3): 11–15.

Elstad, J.I. og A. Bakken (2015). «The effects of parental income on Norwegian adolescents' school grades: A sibling analysis». *Acta Sociologica*, (58): 265–282.

Bakken, A. (2016). «Endringer i skoleengasjement og utdanningsplaner blant unge med og uten innvandringsbakgrunn. Trender over en 18-årsperiode». *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 16(1): 40–62.

Grøgaard, J.B. & C.Å. Arnesen (2016). «Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner: Ulik modning?». *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 16(2): 42–68.

Bunting M., G. H. Moshuus (2017). *Skolesamfunnet: Kompetansekrav og ungdomsfellesskap*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Erstad, O. & I. Smette (2017). *Ungdomsskole og ungdomsliv. Læring i skole, hjem og fritid*. Oslo: Cappelen Damm akademisk.

Nielsen, H. B. & I. Henningsen (2018). «Guttepanikk og jentepress – paradokser og kunnskapskrise». *Tidsskrift for kjønnforskning*, 42(01-02): 6-28.

Vogt, K.C. (2018). «Svartmaling av gutter». *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(02): 177–193.

Lokalmiljøet

Sandlie, H.C. & P. L. Andersen (2016). «'Rotløs ungdom' – ungdom, flytting og livssjanser». *Sosiologi i dag*, 46(3-4): 130-158.

Brattbakk, I. & T. Wessel (2013). «Long-term Neighbourhood Effects on Education, Income and Employment among Adolescents in Oslo». *Urban Studies*, 50(2): 391-406.

Pettersen, O.M. & M. Aa. Sletten (2019). «Å ha lite der de fleste har mye». *Tidsskrift for Ungdomsforskning*, 18(2): 139-170.

Rye, J.F. (2019). 'Å være ung i distrikts-Norge'. Kunnskaps oversikt med utgangspunkt i nyere norsk forskning om distriktsungdommer. NTNU: Trondheim.

Bakken, A. (2020). *Ungdata – Ung i Distrikts-Norge*. NOVA Rapport 3/20. Oslo: NOVA/OsloMet.

Framtid

Sletten, M. Aa. (2011). «Limited Expectations? How 14-16-Year-Old Norwegians in Poor Families Look at Their Future». *YOUNG*, 19(2): 181-218.

Gjerustad, C. & T. von Soest (2012) «Socio-economic status and mental health – the importance of achieving occupational aspirations». *Journal of Youth Studies*, 15(7): 890-908.

Hyggen, C. & C. Gjerustad (2013). «Knuste drømmer? Aspirasjoner, yrkeskarriere og mental helse fra ung til voksen». I T. Hammer & C. Hyggen (red.): *Ung voksen og utenfor. Mestring og marginalitet på vei til voksenlivet*. Oslo: Gyldendal Akademiske.

Hegna, K. (2014). «Changing educational aspirations in the choice of and transition to post-compulsory schooling – a three-wave longitudinal study of Oslo youth». *Journal of Youth Studies*, 17(5): 592-613.

Medier

Medietilsynet (2016). *Barn og medier 2016*. Hentet fra www.barnogmedier2016.no

Frøyland, L.R., M.B. Hansen, M. Aa. Sletten, L. Torgersen & T. von Soest (2010). *Uskyldig moro? Pengespill og dataspill blant norsk ungdom*. NOVA rapport 18/2010. Oslo: NOVA.

Sletten, M. Aa., Å. Strandbu & Ø. Gilje (2015). «Idrett, dataspilling og skole – konkurrerende eller 'på lag'?» *Norsk pedagogisk tidsskrift*, 99(05): 334-350.

Arvola, A. K. & A. Clancy (2014). «World of Warcraft – til ungdommers begjær og foreldres besvær - Unge online-spillende menns opplevelse av spillet med foreldre og medspillere». *Fokus på familien*, 42(03): 184-203.

Eklund, L. & S. Roman (2018). «Digital Gaming and Young People's Friendships: A Mixed Methods Study of Time Use and Gaming in School». *YOUNG*, 27(1): 32-47.

Overå, S. & H.-J. Weihe Wallin (2016). *Spillavhengighet. Gaming og gambling*. Stavanger: Hertervig Akademisk.

Overå, S. (2016). «Moderne oppvekst på boks: om dataspill, unge, identitet og læring». *Rusfag*, 1(2016): 19-29.

Décieux, J.P., A. Heinen & H. Willems (2019). «Social media and its role in friendship-driven interactions among young people: A mixed methods study». *YOUNG*, 27(1): 18-31.

Wichstrøm, L., F. Stenseng, J. Belsky, T. von Soest & B.W. Hygen (2019). «Symptoms of Internet gaming disorder in youth: Predictors and comorbidity». *Journal of abnormal child psychology*, 47(1): 71-83.

Organisert fritid

Ødegård, G. (2007). «Troløs ungdom. Endringer i ungdoms deltagelse i frivillige organisasjoner fra 1992 til 2002». I Å. Strandbu & T. Øia (red): *Ung i Norge. Skole, fritid og ungdomskultur*. Oslo: Cappelen Akademisk Forlag.

Ødegård, G., K. Steen-Johnsen & B. Ravneberg (2012). «Rekruttering av barn og unge til frivillige organisasjoner – Barrierer, tiltak og institusjonelt samarbeid». I B. Enjolras, K. Steen-Johnsen & G. Ødegård (red.): *Deltagelse i frivillige organisasjoner. Forutsetninger og effekter*. Bergen/Oslo: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Ødegård, G. & A. Fladmoe (2017). *Samfunnsengasjert ungdom: Deltakelse i politikk og organisasjonsliv blant unge i Oslo*. Rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. Hentet fra <http://hdl.handle.net/11250/2442826>.

Eriksen, I.M. & I. Seland (2019). *Ungdom, kjønn og fritid*. NOVA Notat 6/19.

Seland, I. & P.L. Andersen (2019). *Fritidsklubber i et folkehelseperspektiv. Analyser av statlige dokumenter 2007–2017 og Ungdata 2015–2017*. NOVA Notat 1/19.

Seland, I. & P.L. Andersen (2020). «Hva kjennetegner ungdom som går på norske fritidsklubber og ungdomshus?». *Nordisk tidsskrift for ungdomsforskning*, 1(1): 6-26.

Fysisk aktivitet

Broch, T.B. (2016). «Trening til samfunnsdeltakelse. Hvordan idrettsungdom leker med og etablerer solidaritet til hierarkier». *Sosiologi i dag*, 46 (3-4): 64-86.

Seippel, Ø., M.K. Sisjord & Å. Strandbu (2016). *Ungdom og idrett*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Andersen, P.L. & A. Bakken (2018). «Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms?». *International Review for the Sociology of Sport*, 54(8): 921-937.

Bakken, A. (2019). *Idrettens posisjon i ungdomstida. Hvem deltar og hvem slutter i ungdomsidretten?* NOVA rapport 2/2019.

Strandbu, A., A. Bakken & M. Aa. Sletten (2019). «Exploring the minority-majority gap in sport participation: different patterns for boys and girls?». *Sport in Society*, 22(4): 606-624.

Stenee-Johansen, J. mfl (2019). Nasjonalt overvåkingssystem for fysisk aktivitet og fysisk form. Kartlegging av fysisk aktivitet, sedat tid og fysisk form blant barn og unge 2018 (ungKan3). Oslo: Norges idrettshøgskole.

Fysisk aktivitet

Logstein, B., A. Blekesaune & R. Almås (2013). «Physical activity among Norwegian adolescents – a multilevel analysis of how place of residence is associated with health behavior: the Young-HUNT study». *International Journal for Equity in Health* 2013, 12(1): 56.

Ødegård, G., A. Bakken & Å. Strandbu (2016). *Idrettsdeltakelse og trening blant ungdom i Oslo. Barrierer, frafall og endringer over tid*. Rapport 7/2016. Oslo/Bergen: Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.

Lillejord, S., A. Vågan, L. Johansson, K. Børte & E. Ruud (2016). *Hvordan fysisk aktivitet i skolen kan fremme elevers helse, læringsmiljø og læringsutbytte. En systematisk kunnskapsoversikt*. Oslo. Kunnskapssenter for utdanning. Hentet fra www.kunnskapssenter.no

Torstveit, M.K., B.T. Johansen, S.H. Haugland & T.H. Stea (2018). «Participation in organized sports is associated with decreased likelihood of unhealthy lifestyle habits in adolescents». *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 28(11): 2384-2396.

Helse

Wichstrøm, L. (2006). «Internaliserende vansker». I L.L. Kvalem & L. Wichstrøm (red): *Ung i Norge – psykososiale utfordringer*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

von Soest, T. & C. Hyggen (2013). «Psykkiske plager blant ungdom og unge voksne - hva vet vi om utviklingen de siste årtiene?». I T. Hammer & C. Hyggen (red): *Ung voksen og utenfor. Mestring og marginalisering på vei til voksenlivet*. Oslo: Gyldendal akademiske.

von Soest, T. & L. Wichstrøm (2014). «Secular Trends in Depressive Symptoms Among Norwegian Adolescents from 1992 to 2010». *Journal of Abnormal Child Psychology*, 42(3): 403-415.

Sletten, M. Aa. (2015). «Psykkiske plager blant ungdom. Sosiale forskjeller og historien om de flinke pikene». *Barn i Norge*. Hentet fra <http://hdl.handle.net/10642/2997>

Sletten, M. Aa. & A. Bakken (2016). *Psykkiske helseplager blant ungdom – tidstrender og samfunnsmessige forklaringer. En kunnskapsoversikt og en empirisk analyse*. NOVA notat 4/16. Oslo: NOVA.

Eriksen, I.M., M. Aa. Sletten, A. Bakken & T. von Soest (2017). *Stress og press blant ungdom: Erfaringer, årsaker og utbredelse av psykkiske helseplager*. NOVA rapport 6/2017 Oslo: NOVA.

Gammelsrud, T. F., L. G. Kvarme & N. Misvær (2017). «Hvem går til helsesøster?». *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 17(1): 54-77.

Helse

Bakken, A., M. Aa. Sletten & I.M. Eriksen (2018). «Generasjon prestasjon? Ungdoms opplevelse av press og stress». *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 18(2): 45-75.

Pedersen, W. & I.M. Eriksen (2019). «Hva de snakker om når de snakker om stress». *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2(3): 101-118.

Eriksen, I.M. (2020). «Class, parenting and academic stress in Norway: middle-class youth on parental pressure and mental health». *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*.

Rusmidler

Abebe, D.S., G.S. Hafstad, G.S. Brunborg, B.N. Kumar & L. Lien (2015). «Binge drinking, cannabis and tobacco use among ethnic Norwegian and ethnic minority adolescents in Oslo, Norway». *Journal of immigrant and minority health* 17(4): 992-1001.

Pape, H., I. Rossow & G.S. Brunborg (2018). «Adolescents drink less: How, who and why? A review of the recent research literature». *Drug and Alcohol Review*, 37(1): 98-S114.

Pape, H. & I. Rossow (2020). Less adolescent alcohol and cannabis use: More deviant user groups? *Drug and Alcohol Review*, DOI: 10.1111/dar.13146.

Pedersen, W. (2015). *Bittersøtt*. Oslo: Universitetsforlaget.

Pedersen, W., A. Bakken & T. von Soest (2015). «Adolescents from affluent city districts drink more alcohol than others». *Addiction*, 110(10): 1595-1604.

Pedersen, W. & T. von Soest (2015). «Adolescent alcohol use and binge drinking: An 18-year trend study of prevalence and correlates». *Alcohol and Alcoholism*, 50(2), 219-225.

Pedersen, W. & A. Bakken (2016). «Urban landscapes of adolescent substance use». *Acta Sociologica*, 59(2): 131-150.

Pedersen, W., A. Bakken & T. Soest (2018). «Neighborhood or School? Influences on Alcohol Consumption and Heavy Episodic Drinking Among Urban Adolescents». A Multidisciplinary Research Publication 47(10): 2073-2087.

Pedersen, W., A. Bakken & T. von Soest (2019). «Mer bruk av cannabis blant Oslo-ungdom: Hvem er i risikosonen?». *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 3(6): 457-471.

Øia, T. (2013). *Ungdom, rus og marginalisering*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Regelbrudd

Frøyland, L.R. & M. Aa. (2012). «Mindre problematferd for de fleste, større problemer for de få? En studie av tidstrender i problematferd: 1992, 2002 og 2010». *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 12(2): 43-66.

Arnett, J.J. (2018). Getting better all the time: Trends in risk behavior among American adolescents since 1990. *Archives of Scientific Psychology*, 6(1): 87.

Oslo Kommune, SALTO (2018). *Barne- og ungdomskriminaliteten i Oslo: Rapport basert på data fra 2018*. Hentet fra www.politiet.no

Vold og trakassering

Barbovschi, M. & E. Staksrud (2020). *The experiences of Norwegian adolescents with online sexual message*. EU Kids Online and the Department of Media and Communication, Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.hf.uio.no/imk/english/research/projects/eu-Kids-onlineIV/publications/2020/>

Breivik, K., E. Bru, C. Hancock, T. Idsøe, E. Cosmovici Idsøe & M.E. Solberg (2018). *Å bli utsatt for mobbing. En kunnskapsoppsummering om konsekvenser og tiltak*. Stavanger: Læringsmiljøsenetret.

Eriksen, I.M. & S. Therese Lyng (2015). *Skolers arbeid med elevenes psykososiale miljø. Gode strategier, harde nøtter og blinde flekker*. NOVA rapport 14/2015. Oslo: NOVA/AFI Høgskolen i Oslo og Akershus.

Eriksen, I.M. & S. Therese Lyng (2016). «Relational aggression among boys: blind spots and hidden dramas». *Gender and Education*, 30(3): 396-409.

Mossige, S. & K. Stefansen (2016). *Vold og overgrep mot barn og unge. Omfang og utviklingstrekk 2007-2015*. NOVA rapport 5/2016. Oslo: NOVA.

Stefansen, K., I. Smette og D. Bossy (2014). «Angrep mot kjønnsfriheten: Unge jenters erfaringer med uønsket beføling». *Tidsskrift for kjønnsforskning*, 38(1): 3-19.

Frøyland, L.R. & T. von Soest (2020). «Adolescent boys' physical fighting and adult life outcomes: Examining the interplay with intelligence». *Aggressive Behavior*, 46(1): 72-83.

Frøyland, L.R. & T. von Soest (2018). «Trends in the perpetration of physical aggression among Norwegian adolescents 2007-2015». *Journal of Youth and Adolescence*, 47(9): 1938-1951.

Hafstad, G.S. & E.M. Augusti (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten. En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. Rapport 4/2019. Oslo: NKVTS.

Harder, S.K., K.E. Jørgensen, J.P. Gårdshus & J. Demant (2019). «Digital sexual violence: Image-based sexual abuse among Danish youth». I M. Heinskou, M.L. Skilbrei & K. Stefansen (red.): *Rape in the Nordic countries. Continuity and change*. London: Routledge.

Vold og trakassering

Stefansen, K., M. Løvgren & L.R. Frøyland (2019): «Making the case for 'good enough' rape prevalence estimates. Insights from a school-based survey experiment among Norwegian youths». I M. Heinskou, M.L. Skilbrei & K. Stefansen (red.): *Rape in the Nordic countries. Continuity and change*. London: Routledge.

Överlien, C. (2015). *Ungdom, vold og overgrep: skolen som forebygger og hjelper*. Oslo: Universitetsforlaget.

Överlien, C. (2015). «Våldsforskning om och med barn och ungdom». *Socialvetenskapligtidskrift*, 22(3-4): 231-243.

Studier om unge under pandemien

Bakken, A., Pedersen, W., von Soest, T. & M. Aa. Sletten (2020). *Oslo-ungdom i koronatiden. En studie av ungdom under covid-19-pandemien*. NOVA Rapport 12/20. Oslo: OsloMet – storbyuniversitetet.

Bekkhuis M, von Soest T, Fredriksen E. Psykisk helse hos ungdommer under covid-19. Om ensomhet, venner og sosiale medier. *Tidsskrift for Norsk psykologforening*. 2020;57(7):192 - 501.

Hafstad GS, Sætren SS, Wentzel-Larsen T et al. Adolescents' symptoms of anxiety and depression before and during the COVID-19 outbreak – A prospective population-based study of teenagers in Norway. *Lancet Reg Health Eur*. 2021;5:100093.

Nøkleby H., R. Berg, A.E. Muller, H.M.R. Ames (2021). Konsekvenser av covid-19 på barn og unges liv og helse: en hurtigoversikt. <https://www.fhi.no/publ/2021/konsekvenser-av-covid-19-pa-barn-og-unges-liv-og-helse/>

von Soest, T., Bakken, A., Pedersen, W. & Sletten, M.A. (2020). Livstilfredshet blant ungdom før og under covid-19-pandemien. *Tidsskriftet Den norske legeföreningen*. doi: 10.4045/tidsskr.20.0437

von Soest, T., W. Pedersen, A. Bakken M.A. Sletten (2020). Smittevern blant Oslo-ungdom under covid-19-pandemien. *Tidsskriftet Den norske legeföreningen* doi: 10.4045/tidsskr.20.0449

Se www.ungdata.no for mer informasjon

Ungdata 2021

Nasjonale resultater

Ungdata er en webbasert spørreundersøkelse, som blir gjennomført hvert tredje år i de aller fleste norske kommuner. Undersøkelsen gjennomføres i skolen og omfatter elever på ungdomstrinnet og i videregående.

I denne rapporten oppsummeres de nasjonale resultatene fra pandemiåret 2021. Siktemålet er å gi et bredt og oppdatert bilde av norske ungdommers fritidsaktiviteter og hvordan ungdom har det. Rapporten analyserer hvordan situasjonen for ungdom har utviklet seg det siste tiåret og ser spesielt på ungdoms situasjon før og under covid-19-pandemien.

Rapporten tar for seg følgende områder: livskvalitet, venner, foreldre, skole, lokalmiljø, framtid, medier, organisert fritid, fysisk aktivitet, helse, rusmiddelbruk, regelbrudd og vold og trakassering.

Rapporten oppdaterer de tidligere nasjonale rapportene, som siden 2013 er gitt ut årlig av Ungdatasenteret.

STORBYUNIVERSITETET

VELFERDSFORSKNINGSINSTITUTTET NOVA

KORUS
NORD

KoRus-Øst

Kompetansesenter rus – region øst

Kompetansesenter rus - Midt-Norge

ST. OLAVS HOSPITAL

UNIVERSITETSSYKEHUSET I TRONDHEIM

KORUS
OSLO

Korus Vest
Stavanger

KoRus Vest
Bergen

KoRus Sør

Blå Kors Borgestadklinikken

NOVA Rapport 8/21

© OsloMet, Velferdsforskningsinstituttet NOVA, 2021

NOVA – Norwegian Social Research

www.oslomet.no/om/nova